اصول حسابداری

بسم الله الرحمن الرحیم

اصول حسابداری

رشتهٔ مدیریت خانواده

گروه تحصیلی مدیریت خانواده

زمینهٔ خدمات

شاخهٔ آموزش فنی و حرفه‌ای

شمارهٔ درس ۴۲۲۴

۶۵۷
الف۶۸۳ ح/
۱۳۹۴

حقیقت، حمید
اصول حسابداری/ مؤلفان : حمید حقیقت، محمدحسین قائمی.ــ تهران : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۴.
۱۴۲ ص. : مصور. ــ (آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شمارهٔ درس۴۲۲۴)
متون درسی رشتهٔ مدیریت خانواده گروه تحصیلی مدیریت خانواده، زمینهٔ خدمات.
برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا :کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشتهٔ مدیریت خانواده دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش.
۱. حسابداری. الف. قائمی، محمدحسین. ب. ایران. وزارت آموزش و پرورش. کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش. ج. عنوان. د. فروست.

۱۳۹۴

همکاران محترم و دانش‌آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را دربارهٔ محتوای این کتاب به نشانی تهران ـ صندوق پستی شمارهٔ ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف‌کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

پیام‌نگار (ایمیل) info@tvoccd.sch.ir

وب‌گاه (وب‌سایت) www.tvoccd.sch.ir

این کتاب براساس کاربرد محتوا در حوزهٔ اجرا در سال ۱۳۸۸ توسط آقای سید اسمعیل طاهری مورد بازسازی و تجدیدنظر قرار گرفته است.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : **دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش**

نام کتاب : **اصول حسابداری ـ ۳۵۸/۱۴**

مؤلفان : **حمید حقیقت، محمدحسین قائمی**

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : **ادارهٔ کلّ نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی**

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی ـ ساختمان شمارهٔ ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹ـ۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار :۸۸۳۰۹۲۶۶،کدپستی :۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،

وب‌سایت : www.chap.sch.ir

صفحه‌آرا : **فائزه محسن شیرازی**

طراح جلد : **مریم کیوان**

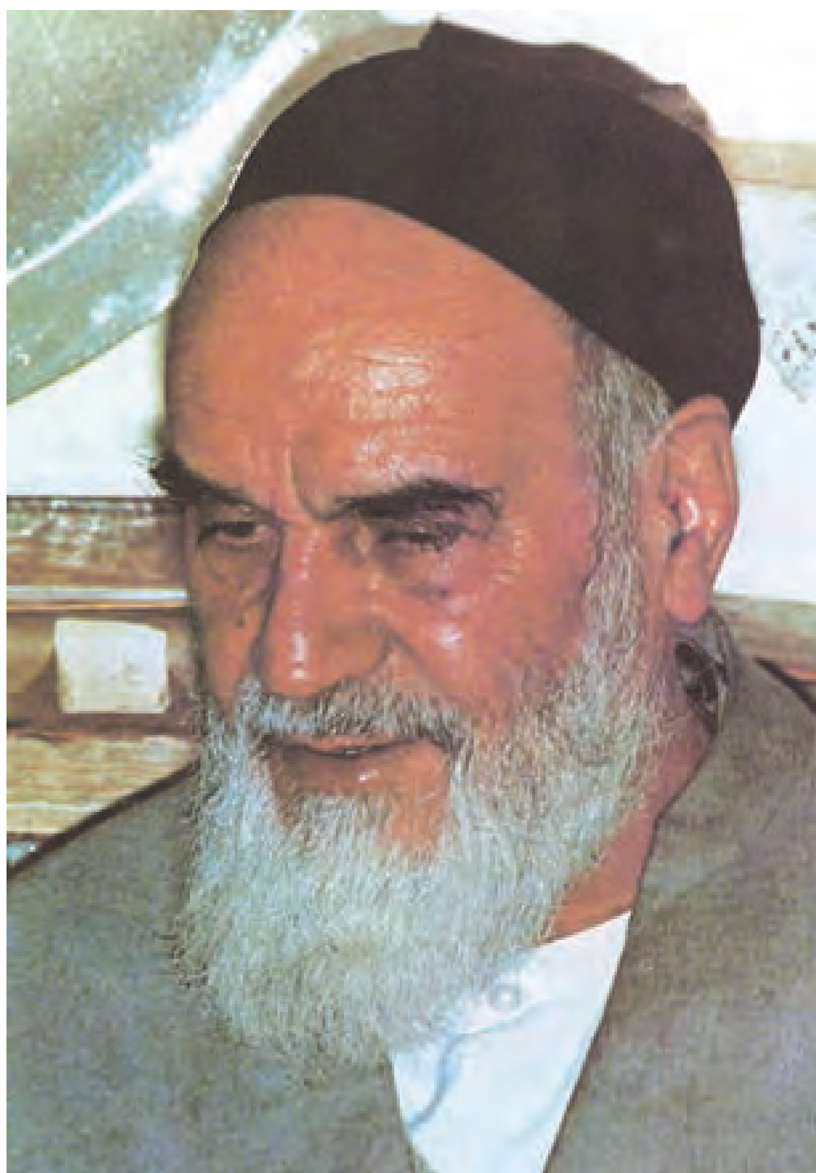
ناشر : **شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران ـ کیلومتر ۱۷ جادهٔ مخصوص کرج ـ خیابان ۶۱ (داروپخش)**

تلفن : ۵ ـ ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹ـ۳۷۵۱۵

چاپخانه : **شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»**

سال انتشار و نوبت چاپ : **چاپ یازدهم ۱۳۹۴**

شابک ۸-۰۹۴۱-۰۵-۹۶۴ ISBN 964-05-0941-8

اول بایـد اخلاصتان را قـوی بکنید، ایمانتان را قـوی بکنید، . . . و این اخلاص و ایمان، شـما را تقویت می‌کند و روحیهٔ شما را بالا می‌برد و نیروی شما جوری می‌شود که هیچ قدرتی نمی‌تواند (با شما) مقابله کند.

امام خمینی (ره)

فهرست مطالب

مقدمه

حسابداری دانشی است که از روزگاران قدیم تاکنون به شیوه‌های مختلف در خدمت جوامع بشری بوده است. این دانش همواره با اطلاعاتی سر و کار دارد که استفاده مناسب و به هنگام از آن، نقش مهمی در بهبود زندگی و افزایش بهره‌وری خانواده خواهد داشت.

بنابراین مدیریت خانواده لازم است که با به‌کارگیری از اطلاعات مالی همواره در ایجاد توازن بین درآمد و هزینه‌های خودش تلاش کند.

رسالت خانواده در حفظ ارزشها بر هیچ‌کس پوشیده نیست.

می‌دانیم آرامش و آسایش، صفا و صمیمیت در کانون خانواده در درجه اول اهمیت قرار دارد. این کانون مرکز تجلی عشق و علاقه، محور سلامت روح و روان و جایگاه آسایش اعضای خود است. در مرتبه بعدی به‌عنوان یک سازمان هدفدار، با برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، هدایت و سرپرستی نقش مهمی در بازده خصوصی، اجتماعی و اقتصاد ملی دارد.

ارج نهادن و ارزش‌گذاری بر کار در خانه و امور خانواده و مدیریت آن و استفاده صحیح و به‌جا از امکانات و فرصتها نکته‌ای است که ضرورت سرمایه‌گذاری آموزشی بیشتری را در معرفی و توسعه این رشته می‌طلبد. خانواده و مدیریت آن از نظر هدفها و منابع اقتصادی تحت اختیار خود در شرایط خاص به‌عنوان یک واحد اقتصادی، تأثیر ویژه‌ای در کنترل و هدفمند نمودن جنبه‌های پولی و ابعاد غیرپولی و مخارج خواسته و ناخواسته خود را خواهد داشت.

بدین‌منظور دانستن مفاهیم اولیه حسابداری برای ایجاد توانایی انجام عملیات ساده حسابداری هنرجویان این رشته مفید است.

امید است که فراگیران رشتهٔ مدیریت خانواده بتوانند از اندوخته‌هایی که از این دانش کسب می‌کنند، در امور خوداشتغالی و یا کارآفرینی استفاده نمایند.

این کتاب در ۵ فصل در حد آشنایی با مباحث اصول حسابداری، نگارش و تنظیم شده است.

در پایان کتاب یک پروژهٔ حسابداری در سطح مؤسسات خدماتی تعریف و اجرا شد که از هنرآموزان عزیز انتظار می‌رود که این پروژه را در محیط کلاس و به صورت کارگاه عملی به اجرا درآورند.

هدف کلّی

آشنایی با مفاهیم اولیه حسابداری و ایجاد توانایی انجام عملیات ساده حسابداری در مؤسسات خدماتی

فصل اوّل

آشنایی با حسابداری

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد :

۱ــ بنگاه اقتصادی را تعریف کند.

۲ــ رویداد اقتصادی را تعریف کند.

۳ــ حسابداری را تعریف کند.

۴ــ منظور از گزارش حسابداری را توضیح دهد.

۵ــ استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری را نام ببرد.

۶ــ انواع واحدهای اقتصادی را از نظر مالکیت نام برده و توضیح دهد.

۷ــ انواع واحدهای اقتصادی را از نظر هدف فعالیت نام برده و توضیح دهد.

۸ــ انواع واحدهای اقتصادی را از نظر نوع فعالیت توضیح دهد.

۹ــ انواع واحدهای اقتصادی را از نظر تعداد مالکان نام برده و توضیح دهد.

۱ــ۱ــ مقدمه

افراد هر جامعه‌ای به منظور استفاده بهتر از منابع برای رفع احتیاجات و خواسته‌های مادی و معنوی خود نیاز به تصمیم‌گیریهای صحیح اقتصادی و مالی دارند و برای انجام تصمیمات فوق وجود اطلاعات اقتصادی و مالی مناسب و صحیح از ضرورتهای اجتناب‌ناپذیر است. حسابداری، حوزه‌ای از فعالیتهای خدماتی است که می‌تواند اطلاعات اقتصادی و مالی را در قالب گزارشهای مالی فراهم سازد.

هر یک از ما نیز با توجه به محیط، نگرش، علاقه و شغل خود به‌طور مستمر درحال تصمیم‌گیری اقتصادی هستیم و برای انجام تصمیمات درست از اطلاعات مختلفی استفاده می‌کنیم. به‌طور مثال برای خرید یک دستگاه چرخ خیاطی اطلاعاتی از قبیل قیمت، کیفیت، اندازه و... را مورد بررسی و استفاده قرار می‌دهیم و یا برای انجام یک سفر تفریحی نیازمند اطلاعاتی مثل مخارج، مدت سفر و شرایط آب و هوایی مقصد و... می‌باشیم.

در پیرامون ما اطلاعات زیادی وجود دارد که برخی از آنها به‌طور مستقیم و بدون هیچگونه تغییری قابل استفاده است. اما در بیشتر موارد به اطلاعاتی نیاز پیدا می‌کنیم که به‌طور مستقیم آماده استفاده نیستند، بلکه بایستی با انجام فعالیتهایی بر روی اطلاعات موجود، آنها را به‌صورت قابل استفاده درآورد.

۲ــ۱ــ بنگاه اقتصادی

در علم اقتصاد آموخته‌ایم که عوامل اقتصادی مختلفی در اختیار اشخاص یا گروههایی قرار دارد که با ترکیب این عوامل به تولید کالا یا انجام خدمات می‌پردازند. این اشخاص یا گروهها را «بنگاه» یا «واحد اقتصادی» می‌نامند. هر واحد اقتصادی دارای اهداف خاصی است که برای رسیدن به آنها به فعالیتهای اقتصادی می‌پردازد. مجموعه فعالیتهای اقتصادی که در محیط

ما انجام می‌شود موجب رویدادهای اقتصادی یا مالی می‌گردد.

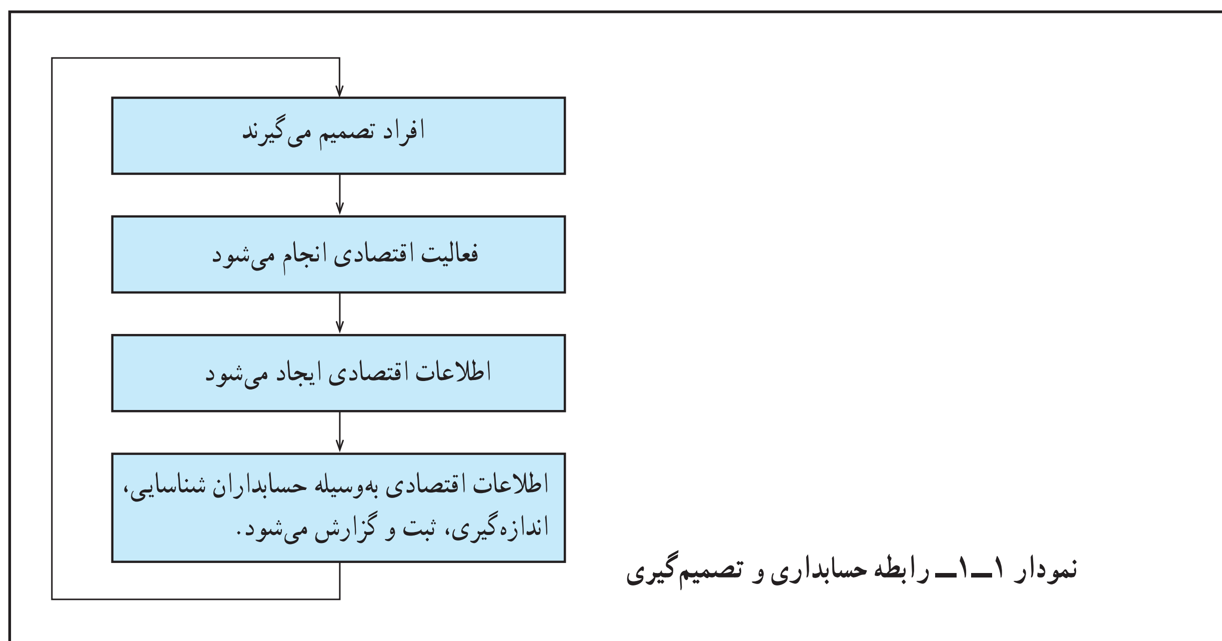
رویدادهای اقتصادی یا مالی:
وقایعی هستند که با خرید، تولید، توزیع و فروش کالا و ارائه خدمات یا فعالیتهایی مانند وام گرفتن و وام دادن سر و کار دارند.

بنگاههای اقتصادی برای اتخاذ تصمیمات آگاهانه به اطلاعاتی در مورد رویدادهای مالی نیاز دارند که بخشی از این اطلاعات توسط حسابداران تهیه و ارائه می‌شود. حسابداران با استفاده از دانش، تجربه و ابزار مناسب ابتدا اطلاعات مربوط به فعالیتها و رویدادهای مالی را شناسایی و اندازه‌گیری کرده، سپس به پردازش آنها اقدام می‌نمایند و درنهایت خلاصه اطلاعات را به شکل صورتها یا گزارشهای مالی در اختیار کسانی قرار می‌دهند که مایلند از این اطلاعات در تصمیم‌گیریهای خود استفاده کنند.

۳ــ۱ــ تعریف حسابداری

حسابداری عبارت است از:
شناسایی، اندازه‌گیری، ثبت و گزارش اطلاعات اقتصادی به استفاده‌کنندگان به‌گونه‌ای که امکان قضاوت و تصمیم‌گیری آگاهانه برای آنها فراهم شود.

تصمیم‌گیریهای اقتصادی اشخاص به فعالیتهای اقتصادی منجر می‌شود و فعالیتهای اقتصادی نیز موجب می‌شود تا اطلاعات اقتصادی بوجود آید. اطلاعات اقتصادی توسط حسابداران شناسایی شده و با استفاده از ابزار مناسب جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل، اندازه‌گیری و ثبت می‌شود و پس از طبقه‌بندی و تلخیص به‌گونه‌ای مناسب در قالب گزارشهای مالی در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرد. رابطه بین تصمیم‌گیری افراد و اطلاعات حسابداری در نمودار ۱ــ۱ نشان داده شده است.

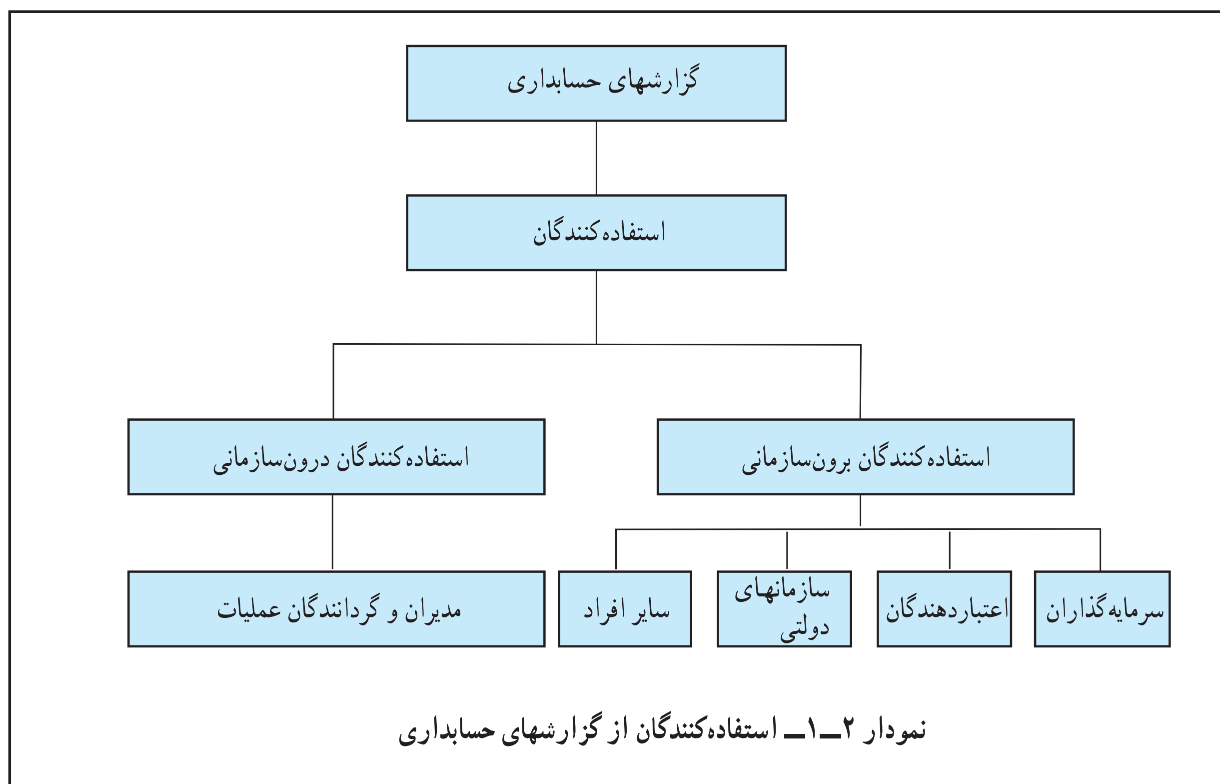
نمودار ۱ــ۱ــ رابطه حسابداری و تصمیم‌گیری

۴ــ۱ــ استفاده‌کنندگان از اطلاعات و دانش حسابداری*

افراد و گروههای مختلف برای ارزیابی عملکرد گذشته، بهبود اداره فعالیتهای اقتصادی، برنامه‌ریزی عملیات آینده و تصمیم‌گیریهای تجاری به اطلاعاتی در مورد وضعیت مالی و عملکرد یک واحد اقتصادی نیاز دارند. برای مثال آنها می‌خواهند بدانند نتیجه عملیات سال گذشته واحد اقتصادی چگونه بوده است؟ چقدر دارایی در اختیار دارند؟ بدهی واحد اقتصادی به دیگران چقدر است؟ وضعیت نقدینگی واحد اقتصادی چگونه است؟

استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری:
کسانی هستند که برای تصمیم‌گیری و قضاوت آگاهانه علاقه‌مندند گزارشهای حسابداری را دریافت و مورد استفاده قرار دهند.

نوع اطلاعات حسابداری که هر استفاده‌کننده به آن نیاز دارد، بستگی به نوع تصمیماتی دارد که می‌خواهد اتخاذ نماید. برخی از استفاده‌کنندگان که اداره عملیات واحد اقتصادی را به‌عهده دارند به اطلاعاتی نیاز دارند تا آنها را در بهبود عملیات و افزایش کارآیی کمک نماید. برای مثال، مدیران برای تعیین قیمت فروش محصولات خود به اطلاعات هزینه‌های تولید و بهای تمام شده کالاهای ساخته شده نیاز دارند. این گروه از استفاده‌کنندگان را اصطلاحاً استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی می‌نامند. به استفاده‌کنندگان گزارشهای حسابداری که در خارج از واحد اقتصادی هستند استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی گفته می‌شود.

نمودار ۲ــ۱ــ استفاده‌کنندگان از گزارشهای حسابداری

---

* دانش حسابداری نیز مانند سایر دانشها بر پایه اصول و قراردادهایی قرار دارد که از جانب انجمنهای حرفه‌ای به‌صورت مدون به‌عنوان استانداردهای پذیرفته شده حسابداری شناخته شده است. رعایت اصول و استانداردهای پذیرفته شده به منظور یکنواختی در عمل و شفافیت اطلاعات الزامی است. مثلاً در حسابداری به منظور گزارش‌گری مالی، واحد اقتصادی به‌عنوان یک شخصیت مستقل از صاحب (یا صاحبان آن) درنظر گرفته می‌شود.

۵ــ۱ــ انواع واحدهای اقتصادی

واحدهای اقتصادی، مؤسسات جدا و مستقلی هستند که با ترکیب عوامل مختلف اقتصادی منافع مالکین خود را دنبال می‌کنند. تعداد واحدهای اقتصادی در جامعه بی‌شمار است. بانکها، مؤسسات آموزشی، شرکتها، فروشگاهها، مغازه‌ها و کارگاهها از جمله واحدهای اقتصادی به‌شمار می‌آیند.

واحدهای اقتصادی را از لحاظ مالکیت، شکل حقوقی، نوع فعالیت و سایر جنبه‌ها می‌توان به طبقات مختلف تقسیم‌بندی کرد. در ادامه به تقسیم‌بندی واحدهای اقتصادی از نظر مالکیت، هدف فعالیت و نوع فعالیت می‌پردازیم. این تقسیم‌بندیها از لحاظ مقاصد حسابداری اهمیت دارند.

۱ــ۵ــ۱ــ واحدهای اقتصادی از نظر مالکیت: طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بخشهای اقتصادی کشور به‌صورت عمومی، تعاونی و خصوصی اداره می‌شوند. واحدهای اقتصادی از لحاظ تسلط بخشهای اقتصادی کشور به سه دسته تقسیم می‌شوند.

۱ــ واحدهای عمومی: این دسته از واحدهای اقتصادی به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در مالکیت دولت یا سایر نهادهای عمومی قرار دارند. وزارتخانه‌ها، سازمانهای مختلف دولتی مثل شهرداریها، سازمان تأمین اجتماعی، سازمان حفاظت از محیط‌زیست، نیروی انتظامی و بنیاد شهید نمونه‌هایی از واحدهای اقتصادی بخش عمومی به‌شمار می‌آیند.

۲ــ واحدهای تعاونی: کلیه واحدهایی هستند که به منظور رفع نیازمندیهای مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی اعضای آن از طریق خودیاری، کمک و همکاری متقابل تشکیل شده و در مالکیت اعضا قرار دارند. شرکتهای تعاونی روستایی، کارگری، مسکن، مصرف و اتحادیه‌های تعاونی در زمره واحدهای اقتصادی بخش تعاونی قرار دارند.

۳ــ واحدهای خصوصی: واحدهای اقتصادی خصوصی متعلق به بخش عمومی نیست و به‌صورت تعاونی اداره نمی‌شوند. فروشگاهها، واحدهای صنفی، کارگاههای تولیدی نمونه‌هایی از واحدهای اقتصادی بخش خصوصی می‌باشند. این واحدها به یک یا چند نفر تعلق دارند.

۲ــ۵ــ۱ــ واحدهای اقتصادی از نظر هدف فعالیت: یکی از عوامل مؤثر بر نحوه حسابداری هر واحد اقتصادی هدف فعالیت آن می‌باشد، واحدهای اقتصادی از نظر هدف فعالیت به دو دسته تقسیم می‌شوند.

۱ــ واحدهای انتفاعی: هر واحد اقتصادی که با هدف کسب سود و منفعت مادی تشکیل شود، یک واحد انتفاعی محسوب می‌شود. واحدهای انتفاعی می‌توانند تحت مالکیت بخش عمومی باشند، مثل شرکت فولاد ایران و یا در اختیار بخش خصوصی باشد مثل واحدهای صنفی و شرکتهای بازرگانی و یا به‌صورت تعاونی اداره شوند مثل شرکتهای تعاونی مصرف.

۲ــ واحدهای غیرانتفاعی: هر واحدی که هدف از تشکیل آن کسب منفعت مادی برای مالکان آن نباشد واحد غیرانتفاعی محسوب می‌گردد. واحدهای غیرانتفاعی ممکن است در قبال ارائه کالا یا خدمات وجه دریافت نمایند مانند مدارس و دانشگاههای غیرانتفاعی و یا ممکن است در قبال ارائه خدمات و کالا وجهی دریافت ندارند مانند بنیادهای خیریه.

۳ــ۵ــ۱ــ طبقه‌بندی واحدهای اقتصادی از نظر نوع فعالیت: نوع فعالیت یک واحد اقتصادی نیز در نحوه حسابداری آن واحد مؤثر است. واحدهای اقتصادی اعم از خصوصی و غیرخصوصی از لحاظ نوع فعالیت به سه دسته تقسیم می‌شوند.

۱ــ واحدهای خدماتی: واحدهایی هستند که خدماتی به مشتریان ارائه می‌کنند و معمولاً در قبال ارائه خدمات منفعت به‌دست می‌آورند. بانکها، هتلها، بیمارستانها، آموزشگاهها، مؤسسات حسابداری، دفاتر وکالت و تعمیرگاهها نمونه‌هایی از واحدهای خدماتی می‌باشند.

۲ــ واحدهای بازرگانی: واحدهایی هستند که به خرید و فروش مواد خام، فرآورده‌ها و کالاها اشتغال دارند. این واحدها معمولاً بدون تغییر شکل و محتوای کالاهای خریداری شده آنها را به فروش می‌رسانند. واحدهای بازرگانی کالا را خریداری و

حمل کرده، در محل مناسب به مشتریان عرضه و بهای کالاهای فروخته شده را از آنها دریافت می‌کنند. بنگاههای عمده‌فروشی و فروشگاهها و مغازه‌ها از جمله واحدهای بازرگانی به‌شمار می‌آیند.

۳ــ واحدهای تولیدی: واحدهایی هستند که با استفاده از عوامل تولید به ساخت کالاهای اقتصادی می‌پردازند. این واحدها مواد اولیه را تهیه کرده، با تغییر شکل آنها را به‌صورت کالاهای ساخته شده به فروش می‌رسانند. واحدهای تولیدی در فعالیتهای متنوعی مانند کشاورزی، معدن، محصولات مصرفی، ماشین‌آلات و غیره به تولید اشتغال دارند. واحدهایی که تسهیلاتی از قبیل آب، برق و گاز تولید می‌نمایند هم در شمار واحدهای تولیدی به‌حساب می‌آیند.

۴ــ۵ــ۱ــ واحدهای اقتصادی از نظر تعداد مالک: واحدهای اقتصادی از نظر تعداد مالک به دو دسته تقسیم می‌شوند.

۱ــ واحدهای انفرادی: واحدهایی هستند که مالکیت آنها به یک نفر تعلق دارد. این واحدهای اقتصادی، واحدهای تک‌مالکی هم نامیده می‌شوند. بسیاری از فروشگاهها، مغازه‌ها و تعمیرگاهها جزو این دسته قلمداد می‌شوند.

۲ــ واحدهای غیرانفرادی: بیشتر واحدهای اقتصادی بزرگ متعلق به دو یا چند نفر می‌باشند. معمولاً افراد سرمایه‌های کوچک خود را با یکدیگر جمع می‌کنند و واحدهای اقتصادی بزرگتری را تشکیل می‌دهند. شرکتها از جمله واحدهای اقتصادی غیرانفرادی به‌شمار می‌آیند.

پرسشها

۱ــ بنگاه یا واحد اقتصادی را تعریف کنید.

۲ــ رویدادهای اقتصادی یا مالی را تعریف کنید.

۳ــ حسابداری را تعریف کنید.

۴ــ حسابداران چه کسانی هستند و چه وظایفی دارند؟

۵ــ گزارشهای حسابداری چیست؟

۶ــ استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری چه کسانی هستند؟

۷ــ دو طبقه عمده استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری را نام ببرید.

۸ــ گزارشهای مالی درون سازمانی چه ویژگیهایی دارد و در اختیار چه کسانی قرار می‌گیرد؟

۹ــ گزارشهای مالی درون‌سازمانی چه کمکی به استفاده‌کنندگان می‌نماید؟

۱۰ــ حسابداری مدیریت چیست؟

۱۱ــ به چه کسانی استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی گفته می‌شود؟

۱۲ــ گزارشهای مالی برون‌سازمانی چیست؟

۱۳ــ در قانون اساسی جمهوری اسلامی، اقتصاد به سه بخش تقسیم شده است، این سه بخش را نام ببرید.

۱۴ــ واحدهای اقتصادی عمومی را تعریف کنید و سه مثال ذکر کنید.

۱۵ــ واحدهای اقتصادی تعاونی را تعریف کنید و سه مثال ارائه دهید.

۱۶ــ واحدهای اقتصادی خصوصی را تعریف کنید و سه مثال ذکر کنید.

۱۷ــ تفاوت بین واحدهای انتفاعی و غیرانتفاعی را بیان کنید.

۱۸ــ برای هر یک از واحدهای انتفاعی و غیرانتفاعی سه مثال ذکر نمایید.

۱۹ــ واحدهای اقتصادی از نظر نوع فعالیت به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ نام ببرید.

۲۰ــ تفاوت عمده بین واحدهای خدماتی و بازرگانی را بیان نمایید.

۲۱ــ واحدهای تولیدی را تعریف کنید و سه مثال ذکر نمایید.

۲۲ــ واحدهای اقتصادی از نظر تعداد مالکان به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ آنها را نام ببرید.

۲۳ــ تفاوت بین واحدهای انفرادی و غیرانفرادی را بیان کنید.

پرسشهای چهارگزینه‌ای ✓

در مورد هر یک از پرسشهای زیر، گزینه درست را با علامت ☐ مشخص نمایید.

۱ــ کدام یک از عبارتهای زیر درست است؟

(۱) بسیاری از اطلاعات مورد نیاز به‌طور مستقیم آماده استفاده نمی‌باشد.

(۲) مجموعه فعالیتهای اقتصادی موجب رویدادهای اقتصادی می‌شود.

(۳) رویداد اقتصادی عبارت است از واقعه‌ای که منجر به نقل و انتقال پول می‌شود.

الف) (۱)　　　ب) (۲)　　　ج) (۱) و (۲)　　　د) هر سه

۲ــ استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری کسانی هستند که...

الف) اطلاعات حسابداری را تهیه کرده، در اختیار سایرین قرار می‌دهند.

ب) اطلاعات حسابداری را خود تهیه و براساس آن تصمیم‌گیری می‌کنند.

ج) می‌خواهند براساس اطلاعات مختلف تصمیم‌گیری کنند.

د) علاقمندند گزارشهای حسابداری را دریافت کنند تا براساس آن قضاوت و تصمیم‌گیری آگاهانه نمایند.

۳ــ کدام‌یک از گروههای زیر جزو استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی محسوب نمی‌شوند؟

الف) سازمانهای دولتی

ب) سرمایه‌گذاران

ج) اعتباردهندگان

د) مدیران و سرپرستان قسمتها

۴ــ کدام یک از عبارتهای زیر درست است؟

(۱) حسابداران از طریق تهیه گزارشهای حسابداری درون‌سازمانی به مدیران واحد اقتصادی کمک می‌کنند.

(۲) استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی دسترسی مستقیم به مدارک و اطلاعات رویدادهای اقتصادی دارند.

(۳) حسابداری مدیریت شاخه‌ای از حسابداری است که گزارشهای مالی درون‌سازمانی را تهیه می‌کند و در دسترس مدیران و گردانندگان عملیات قرار می‌دهد.

الف) (۱)　　　ب) (۱) و (۳)　　　ج) (۲) و (۳)　　　د) هر سه

۵ــ تقسیم واحدهای اقتصادی به واحدهای عمومی، تعاونی و خصوصی براساس کدام‌یک از ویژگیهای واحدهای اقتصادی می‌باشد؟

الف) نوع مالکیت

ب) هدف فعالیت

ج) نوع فعالیت

د) شکل حقوقی

۶ــ کدام‌یک از واحدهای اقتصادی زیر لزوماً به منظور کسب سود و منفعت مادی تشکیل می‌شود؟

الف) بخش عمومی

ب) انتفاعی

ج) خصوصی

د) خدماتی

۷ــ کدام یک از واحدهای اقتصادی زیر جزو واحدهای اقتصادی خدماتی محسوب نمی‌شود؟

الف) بانکها

ب) تعمیرگاههای خودرو

ج) بنگاههای عمده‌فروشی آهن

د) مؤسسات آموزشی

۸ــ کدام‌یک از عبارتهای زیر درست است؟

(۱) واحدهای تولیدی با ترکیب عوامل اقتصادی به تولید کالا و خدمات اقدام می‌کنند.

(۲) نیروگاههای تولید برق جزو واحدهای اقتصادی تولیدی به حساب می‌آیند.

(۳) واحدهای تولیدی حتماً متعلق به چند نفر می‌باشند.

الف) (۱)　　ب) (۱) و (۲)　　ج) (۲) و (۳)　　د) هر سه

۹ــ کدام یک از واحدهای اقتصادی زیر می‌تواند به‌عنوان واحدهای انفرادی محسوب شود؟

الف) مغازه‌ها　　ب) شرکتهای تعاونی　　ج) بانکها　　د) سازمانهای دولتی

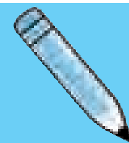
۱۰ــ کدام‌یک از موارد زیر در حوزه حسابداری قرار می‌گیرد؟

الف) گزارش اطلاعات مالی به استفاده‌کنندگان

ب) فراهم آوردن اطلاعات مالی برای استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی و برون‌سازمانی

ج) فراهم آوردن امکان قضاوت و تصمیم‌گیری آگاهانه برای استفاده‌کنندگان از طریق تهیه گزارشهای مالی

د) هر سه

تمرین

ــ ده واحد اقتصادی را نام ببرید و مطابق جدول زیر ویژگیهای آن را از لحاظ مالکیت، هدف فعالیت، نوع فعالیت و تعداد مالکان مشخص سازید.

واحد اقتصادی	مالکیت			هدف فعالیت		نوع فعالیت			تعداد مالکان	
	عمومی	تعاونی	خصوصی	انتفاعی	غیرانتفاعی	خدماتی	بازرگانی	تولیدی	انفرادی	غیرانفرادی
شرکت ذوب آهن اصفهان	×			×				×		×
شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی	×			×		×				×
شرکت فروشگاههای رفاه			×	×			×			×

معادله حسابداری

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد :

۱ــ دارایی را تعریف کند و انواع آن را نام ببرد.

۲ــ بدهی را تعریف کند و انواع آن را نام ببرد.

۳ــ معادله اساسی حسابداری را شرح دهد و تغییرات در هر جزء را با مثال تشریح کند.

۴ــ منظور از تجزیه و تحلیل رویداد اقتصادی را تشریح کند و مثال بزند.

۵ــ ترازنامه را تعریف کند و نکات مهم در تهیه ترازنامه را برشمارد.

۱ــ۲ــ مقدمه

می‌دانیم هر مؤسسه یا واحد اقتصادی منابع و امکاناتی در اختیار دارد که برای رسیدن به اهداف خود از آنها استفاده می‌کند. معاملات یا رویدادهای مالی مؤثر بر واحد اقتصادی موجب می‌شوند تا میزان و نوع منافع تغییر یابد. به عبارت دیگر رویدادهای اقتصادی، رویدادهایی هستند که وضعیت مالی واحد اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

آگاهی از وضعیت مالی هر واحد اقتصادی برای کسانی که مایلند اطلاعاتی در مورد آن واحد داشته باشند از اهمیت زیادی برخوردار است. گردانندگان و مدیران واحد اقتصادی می‌خواهند بدانند چه میزان و چه نوع منابع و امکاناتی در اختیار دارند و چه افرادی نسبت به این منابع و امکانات حق یا ادعای مالی دارند. مالک یا مالکین واحد اقتصادی مایلند بدانند چه میزان از منابع و امکانات واحد اقتصادی را خود فراهم کرده‌اند و چه مقدار به‌وسیله سایرین فراهم شده است. منظور از وضعیت مالی یک واحد اقتصادی میزان و نوع منابع اقتصادی تحت اختیار آن واحد و همچنین میزان و نوع ادعای مالی دیگران نسبت به این منابع است.

۲ــ۲ــ داراییها

کلیه منابع اقتصادی که به واحد اقتصادی تعلق دارد و انتظار می‌رود در آینده منفعتی برای واحد اقتصادی به همراه داشته باشد «دارایی» نامیده می‌شوند. دارایی انواع مختلفی دارد : وجوه نقد، مطالبات از دیگران یا حسابهای دریافتنی، موجودی کالا، ملزومات، زمین، ساختمان، وسایط نقلیه و اثاثه نمونه‌هایی از داراییها هستند. هر واحد اقتصادی در هر زمان ممکن است ترکیب خاصی از انواع داراییهای مختلف داشته باشد.

دارایی عبارت است از:
منابع اقتصادی متعلق به یک واحد اقتصادی که انتظار می‌رود در آینده منفعتی برای واحد اقتصادی ایجاد نماید.

داراییها به خودی خود در اختیار واحدهای اقتصادی قرار نمی‌گیرند. بخشی از داراییها توسط مالک واحد اقتصادی فراهم می‌شود و بخش دیگر توسط افرادی غیر از مالک در اختیار واحد اقتصادی قرار می‌گیرد.

وقتی افراد اعم از مالک یا غیرمالک داراییهایی را در اختیار واحد اقتصادی قرار می‌دهند به میزان بهای داراییهای مزبور در آن واحد اقتصادی حق یا ادعای مالی به‌دست می‌آورند. بنابراین همواره در هر واحد اقتصادی تساوی زیر برقرار است :

داراییهای واحد اقتصادی = حقوق مالی اشخاص نسبت به داراییهای واحد اقتصادی

۳ــ۲ــ حقوق مالی اشخاص

حقوق مالی اشخاص نسبت به داراییهای واحد اقتصادی شامل حقوق مالی مالک و حقوق مالی طلبکاران است. به حقوق مالی طلبکاران نسبت به داراییهای یک واحد اقتصادی بدهی گفته می‌شود. به بیان دیگر تعهدات مالی یک واحد اقتصادی به اشخاصی غیر از مالک «بدهی» نام دارد.

بدهی عبارت است از:
حقوق مالی اشخاصی غیر از مالک نسبت به داراییهای یک واحد اقتصادی

گروه دیگر مالک یا مالکین واحد اقتصادی هستند که نسبت به آن داراییها حق مالی دارند. در حسابداری حق مالی مالک یا مالکین واحد اقتصادی نسبت به داراییهای آن اصطلاحاً «سرمایه» نامیده می‌شود.

سرمایه عبارت است از:
حق یا ادعای مالی مالک یا مالکین نسبت به داراییهای یک واحد اقتصادی

بنابراین تساوی زیر همواره برقرار است :

داراییهای واحد اقتصادی = حقوق مالی طلبکاران نسبت به داراییهای واحد اقتصادی + حقوق مالی مالک یا مالکان نسبت به داراییهای واحد اقتصادی

دارایی = بدهی + سرمایه

۴ــ۲ــ معادله حسابداری

با درنظر گرفتن تعاریف بالا ملاحظه می‌شود که همواره داراییهای یک واحد اقتصادی برابر بدهیها و سرمایه آن واحد می‌باشند.

داراییها = بدهیها + سرمایه

به این تساوی اصطلاحاً «معادله اساسی حسابداری» یا به اختصار «معادله حسابداری» گفته می‌شود. دارایی، بدهی و سرمایه، اجزای معادله حسابداری می‌باشند که همواره بین آنها رابطه تساوی بالا برقرار است. معادله اساسی حسابداری به‌عنوان شالوده حسابداری نوین مطرح شده است.

برخی از داراییهایی که معمولاً در بسیاری از واحدهای اقتصادی برای کسب منفعت مورد استفاده قرار می‌گیرند عبارتند از :

۱ــ وجوه نقد: از مهمترین داراییهای واحد اقتصادی که برای خرید کالاها یا خدمات و پرداخت بدهیها مورد استفاده قرار می‌گیرد، وجوه نقد شامل : وجه نقد موجود در صندوق، موجودی حسابهای جاری نزد بانکها و چکهای بانکی می‌باشد.

۲ــ حسابهای دریافتنی: در جریان فعالیتهای عادی ممکن است واحدهای اقتصادی در قبال ارائه خدمت یا فروش دارایی به‌طور نسیه، از دیگران طلبکار شوند و معمولاً این قبیل داراییها تحت عنوان «حسابهای دریافتنی»[1] نامیده می‌شود.

۳ــ ملزومات: این نوع دارایی شامل کالاها و اجناسی است که در جریان فعالیتهای واحد اقتصادی خریداری و به‌تدریج به مصرف می‌رسد، مثل نوشت‌افزار.

علاوه بر داراییهای فوق از داراییهای دیگری مانند زمین، ساختمان، آپارتمان، وسایط نقلیه و اثاثه می‌توان نام برد. بدهیها هم در واحدهای اقتصادی انواع مختلفی دارد که متداولترین آنها عبارتند از :

۱ــ حسابهای پرداختنی[2] : این نوع بدهی در ازای خرید نسیه دارایی یا خدمات از دیگران ایجاد می‌شود.

۲ــ وام پرداختنی : این نوع بدهی در ازای دریافت وام از مؤسسات اعتباری نظیر بانکها و یا اشخاص ایجاد می‌شود. وامهای پرداختنی معمولاً به‌طور یکجا یا به اقساط در آینده بایستی بازپرداخت شود.

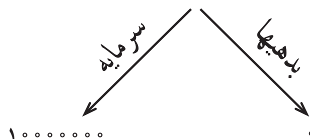
اکنون برای آشنایی بیشتر با معادله اساسی حسابداری به ذکر مثالهایی می‌پردازیم :

مثال ۱: خانم ابتکار قصد دارد یک آموزشگاه خیاطی دایر نماید. برای این منظور ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال وجه نقد به این کار اختصاص می‌دهد.

از دیدگاه حسابداری، آموزشگاه خیاطی یک شخصیت حسابداری با یک واحد اقتصادی مستقل و جداگانه تلقی می‌شود که داراییها و بدهیهای این شخصیت از سایر داراییها و بدهیهای مالک، یا سایر افراد متمایز می‌باشد. مبلغی که خانم ابتکار برای تأسیس آموزشگاه اختصاص داده دارایی آموزشگاه می‌باشد. بنابراین :

داراییهای آموزشگاه خیاطی = حقوق مالی اشخاص نسبت به داراییهای آموزشگاه خیاطی

نقد ۱۰۰۰۰۰۰۰ = ۱۰۰۰۰۰۰۰ حقوق مالی اشخاص

۱ــ به حسابهای دریافتنی «بدهکاران» یا «مطالبات» نیز گفته می‌شود.

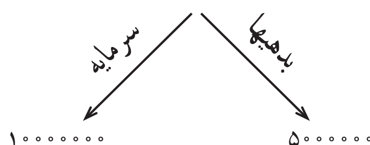
۲ــ به حسابهای پرداختنی «بستانکاران» نیز گفته می‌شود.

پس معادله حسابداری به شرح زیر خواهد بود :

داراییها = بدهیها + سرمایه
نقد = سرمایه خانم ابتکار
۱۰۰۰۰۰۰۰ = ۱۰۰۰۰۰۰۰

پس از مدتی خانم ابتکار از یکی از دوستان خود ۵۰۰۰۰۰۰ ریال وام برای انجام عملیات آموزشگاه دریافت می‌کند. دریافت وام، یک رویداد مالی است که بر وضعیت مالی آموزشگاه مؤثر بوده و موجب تغییر در اجزای معادله حسابداری می‌شود. بنابراین :

داراییهای آموزشگاه خیاطی = حقوق مالی اشخاص نسبت به داراییهای آموزشگاه
نقد ۱۵۰۰۰۰۰۰ = ۱۵۰۰۰۰۰۰ حقوق مالی اشخاص

پس معادله حسابداری به شرح زیر خواهد بود :

داراییها = بدهیها + سرمایه
نقد = وام پرداختی + سرمایه خانم ابتکار
۱۰۰۰۰۰۰۰ + ۵۰۰۰۰۰۰ = ۱۵۰۰۰۰۰۰

در مثال آموزشگاه تأثیر دو رویداد مالی را بر معادله حسابداری ملاحظه کردیم. رویداد اول، سرمایه‌گذاری مالک آموزشگاه برای شروع فعالیت بود که با این رویداد مالی شخصیت حسابداری آموزشگاه شکل گرفت و باعث افزایش داراییها از یک سو و افزایش سرمایه از سوی دیگر گردید. رویداد دوم یعنی دریافت وام برای آموزشگاه موجب گردید داراییها و بدهیهای شخصیت حسابداری به یک میزان افزایش یابد. در زیر تأثیر رویدادهای مالی بالا را بر معادله حسابداری مشاهده می‌نمایید.

رویداد مالی	تأثیر بر معادله حسابداری
سرمایه‌گذاری مالک	افزایش داراییها و افزایش سرمایه
دریافت وام	افزایش داراییها و افزایش بدهیها

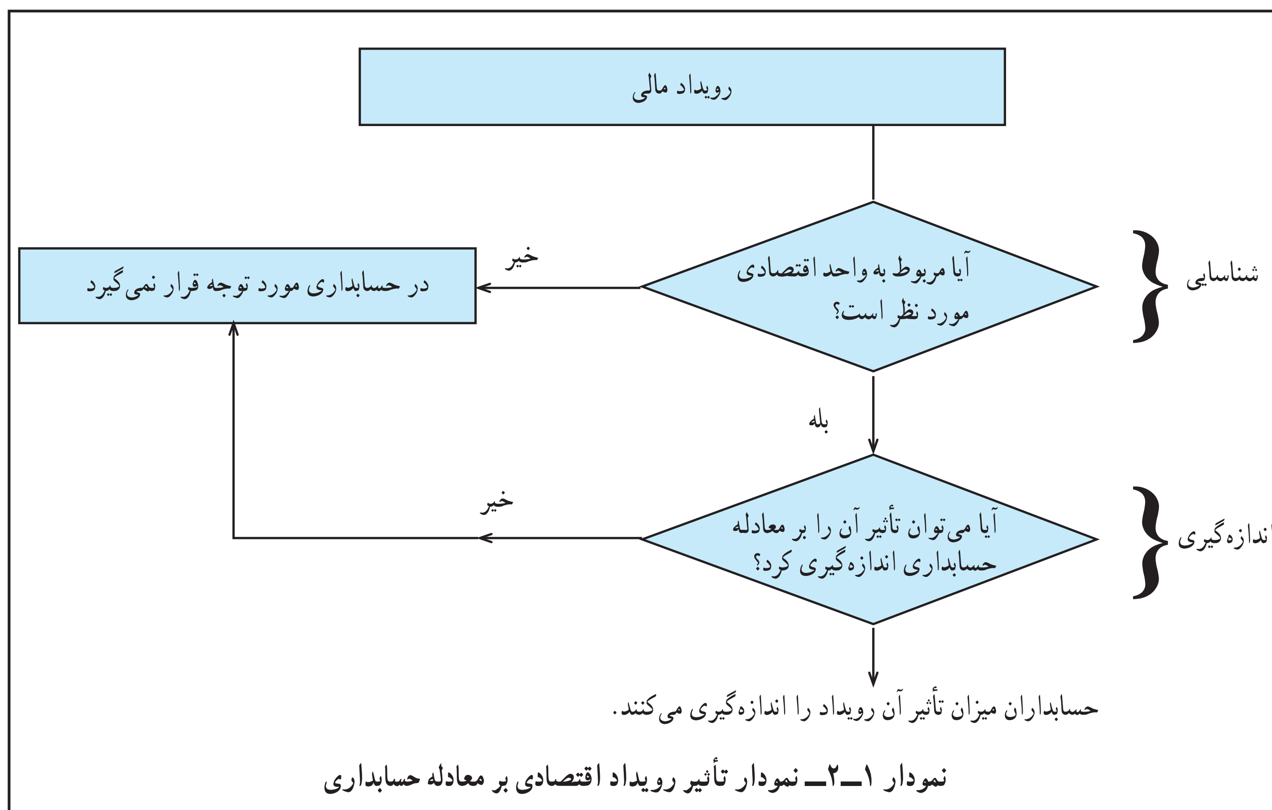
۵ــ۲ــ تأثیر رویدادهای مالی بر معادله حسابداری

از مهمترین کارها در حسابداری، شناسایی و اندازه‌گیری رویدادهای مالی مؤثر بر اجزای معادله حسابداری و عناصر آن است. حسابداران برای اینکه رویدادهای مالی مربوط به یک واحد اقتصاد را ثبت و سپس اطلاعات حسابداری را به‌طور مناسب گزارش کنند باید :

۱) رویدادهای مالی مربوط به واحد اقتصادی را شناسایی کنند.

۲) میزان تأثیر هر رویداد مالی را بر اجزای معادله حسابداری ارزیابی و اندازه‌گیری نمایند.

شناسایی و ارزیابی میزان تأثیر یک رویداد مالی بر اجزای معادله حسابداری اصطلاحاً «تجزیه و تحلیل» نامیده می‌شود. معادله حسابداری مبنای اصلی تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی قرار می‌گیرد.

نمودار ۱ــ۲ــ نمودار تأثیر رویداد اقتصادی بر معادله حسابداری

معادله حسابداری علاوه بر اینکه در تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی اهمیت دارد در خلاصه کردن (تلخیص) اطلاعات اقتصادی هم مؤثر است. گزارشهای حسابداری که غالباً به‌صورت خلاصه و چکیده اطلاعات مالی یک واحد اقتصادی است بر پایه معادله حسابداری تنظیم می‌شوند.

مثال ۲ : رویدادهای مالی زیر در تعمیرگاه تلویزیون ماهر طی دو ماهه ابتدای سال ۱۳۷۹ انجام شده است :

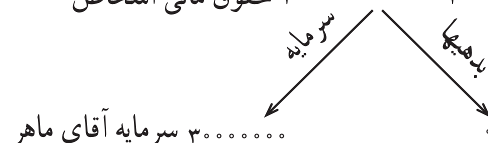
۱ــ آقای ماهر در فروردین ماه سال ۱۳۷۹ تصمیم به تأسیس تعمیرگاه تلویزیون گرفت. به این منظور ابتدا اقدام به دریافت پروانه کسب کرده، سپس در ۱۵ فروردین در بانک سپه شعبه میدان انقلاب حساب جاری شماره ۵۰۰۱۰ را به نام تعمیرگاه ماهر، افتتاح می‌کند و مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال به‌عنوان سرمایه تعمیرگاه به آن حساب واریز می‌نماید.

تجزیه و تحلیل: با تأسیس تعمیرگاه تلویزیون ماهر یک واحد اقتصادی که به آقای ماهر، تعلق دارد با شخصیت حسابداری مستقل از آقای ماهر ایجاد می‌شود و با افتتاح حساب جاری و واریز ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال به این حساب، تعمیرگاه تلویزیون ماهر، صاحب یک قلم دارایی به نام نقد و بانک می‌شود. از سوی دیگر برای آقای ماهر به میزان ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال در تعمیرگاه حق مالی یا سرمایه ایجاد می‌گردد.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر (ارقام به ریال)

دارائیهای تعمیرگاه = حقوق مالی اشخاص نسبت به دارائیهای تعمیرگاه

بانک ۳۰۰۰۰۰۰۰ = ۳۰۰۰۰۰۰۰ حقوق مالی اشخاص

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

معادله حسابداری

در ۱۳۷۹/۱/۱۵

دارائیها	=	بدهیها	+	سرمایه
بانک				سرمایه آقای ماهر
۳۰۰۰۰۰۰۰	=		+	۳۰۰۰۰۰۰۰

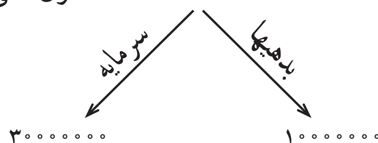
۲ــ آقای ماهر در تاریخ ۲۰ فروردین ماه ۱۳۷۹ مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال وام قرض‌الحسنه از آقای خیراندیش دریافت کرد. این مبلغ به حساب بانکی تعمیرگاه واریز گردید و مقرر شد مبلغ مزبور در اول بهمن ۱۳۷۹ به وی بازپرداخت شود.

تجزیه و تحلیل: آقای خیراندیش مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال در اختیار تعمیرگاه قرار می‌دهد و انتظار دارد تا این مبلغ در موعد مقرر به وی بازپرداخت شود. بنابراین به‌عنوان طلبکار تعمیرگاه محسوب می‌شود. پس از این رویداد مالی تعمیرگاه مبلغ ۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال دارایی به‌صورت وجه نقد در بانک دارد.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

دارائیهای تعمیرگاه = حقوق مالی اشخاص نسبت به دارائیهای تعمیرگاه

بانک ۴۰۰۰۰۰۰۰ = ۴۰۰۰۰۰۰۰ حقوق مالی طلبکاران و مالک

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

معادله حسابداری

در ۱۳۷۹/۱/۲۰

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
بانک		وام پرداختنی		سرمایه آقای ماهر
۴۰۰۰۰۰۰۰	=	۱۰۰۰۰۰۰۰	+	۳۰۰۰۰۰۰۰

۳ــ در اول اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ آقای ماهر یک دستگاه آپارتمان برای دفتر تعمیرگاه از آقای سعیدی به بهای ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال خریداری می‌کند. این مبلغ طی چک شماره ۱۰۰۱ مورخ ۱۳۷۹/۲/۱ از حساب جاری تعمیرگاه پرداخت می‌شود.

تجزیه و تحلیل: این رویداد مالی باعث می‌شود بخشی از موجودی بانک تعمیرگاه صرف خرید دارایی دیگر یعنی آپارتمان شود. بنابراین، این رویداد مالی موجب کاهش یک دارایی (بانک) و افزایش دارایی دیگر (آپارتمان) به مبلغ ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال می‌گردد.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

معادله حسابداری

در ۱۳۷۹/۲/۱

داراییها		=	بدهیها	+	سرمایه
بانک	آپارتمان		وام پرداختنی		سرمایه آقای ماهر
۸۰۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰۰	=	۱۰۰۰۰۰۰۰	+	۳۰۰۰۰۰۰۰

۴ــ آقای ماهر برای تجهیز تعمیرگاه خود در ۷ اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ مقداری ملزومات به ارزش ۱۰۰۰۰۰۰ ریال از فروشگاه آزادی خریداری کرد. بهای ملزومات طی چک شماره ۱۰۰۲ مورخ ۱۳۷۹/۲/۷ پرداخت شد.

تجزیه و تحلیل: خرید نقدی ملزومات برای تعمیرگاه، باعث کاهش موجودی بانک شده و در مقابل ملزومات به میزان ۱۰۰۰۰۰۰ ریال به داراییها افزوده می‌شود.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

معادله حسابداری

در ۱۳۷۹/۲/۷

داراییها			=	بدهیها	+	سرمایه
بانک	آپارتمان	ملزومات		وام پرداختنی		سرمایه آقای ماهر
۷۰۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	=	۱۰۰۰۰۰۰۰	+	۳۰۰۰۰۰۰۰

۵ــ در ۱۵ اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ آقای ماهر مقداری اثاثه شامل میز کار، قفسه، مبل و صندلی به بهای ۳۰۰۰۰۰۰ ریال از فروشگاه اتحاد خریداری کرد و مقرر شد نصف این مبلغ در ۱۳۷۹/۲/۲۵ و بقیه در ۱۳۷۹/۲/۳۰ پرداخت شود.

تجزیه و تحلیل: خرید اثاثه به‌طور نسیه، داراییهای تعمیرگاه را افزایش می‌دهد و چون بهای خرید اثاثه در زمان خرید به فروشگاه اتحاد پرداخت نشده است بدهیهای تعمیرگاه هم افزایش می‌یابد.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر
معادله حسابداری
در ۱۳۷۹/۲/۱۵

دارا ییها							=	بدهیها			+	سرمایه
بانک	+	آپارتمان	+	ملزومات	+	اثاثه	=	وام پرداختنی	+	حسابهای پرداختنی	+	سرمایه آقای ماهر
۷۰۰۰۰۰۰		۳۲۰۰۰۰۰۰		۱۰۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰		۱۰۰۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰۰

۶ـ در ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ آقای ماهر نیمی از ملزومات تعمیرگاه را به‌دلیل عدم نیاز، به بهای خرید به تعمیرگاه ظریف فروخت و قرار شد آقای ظریف بابت بهای ملزومات ۲۵۰۰۰۰ ریال را ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ و ۲۵۰۰۰۰ ریال دیگر را در ۱۰خرداد ماه ۱۳۷۹ به حساب تعمیرگاه ماهر واریز نماید.

تجزیه و تحلیل: با انجام این معامله، ملزومات تعمیرگاه به میزان ۵۰۰۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد. تعمیرگاه ظریف بهای این ملزومات را در تاریخ معامله پرداخت نکرده است، بنابراین به تعمیرگاه ماهر بدهکار خواهد شد. طلب از تعمیرگاه ظریف برای تعمیرگاه ماهر یک نوع دارایی است که جزء حسابهای دریافتنی قرار می‌گیرد.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر
معادله حسابداری
در ۱۳۷۹/۲/۱۷

دارا ییها									=	بدهیها			+	سرمایه
بانک	+	آپارتمان	+	ملزومات	+	اثاثه	+	حسابهای دریافتنی	=	وام پرداختنی	+	حسابهای پرداختنی	+	سرمایه آقای ماهر
۷۰۰۰۰۰۰		۳۲۰۰۰۰۰۰		۵۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰		۵۰۰۰۰۰		۱۰۰۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰۰

۷ـ در ۱۳۷۹/۲/۲۵ آقای ماهر بابت نیمی از بهای اثاثه خریداری شده از فروشگاه اتحاد چک شماره ۱۰۰۳ مورخ ۱۳۷۹/۲/۲۵ را به مبلغ ۱۵۰۰۰۰۰ ریال صادر و به صاحب این فروشگاه تسلیم کرد.

تجزیه و تحلیل: با صدور چک شماره ۱۰۰۳ موجودی بانک به میزان ۱۵۰۰۰۰۰ ریال کاهش یافته و در مقابل بدهی تعمیرگاه به فروشگاه اتحاد (حسابهای پرداختنی) نیز به همین مبلغ کاهش می‌یابد.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر
معادله حسابداری
در ۱۳۷۹/۲/۲۵

داراییها									=	بدهیها			=	سرمایه
بانک	+	آپارتمان	+	ملزومات	+	اثاثه	+	حسابهای دریافتنی	=	وام پرداختنی	+	حسابهای پرداختنی	+	سرمایه آقای ماهر
۵۵۰۰۰۰۰		۳۲۰۰۰۰۰۰		۵۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰		۵۰۰۰۰۰		۱۰۰۰۰۰۰۰		۱۵۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰۰

۸ــ در ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ تعمیرگاه ظریف ۲۵۰۰۰۰ ریال از بدهی خود را به تعمیرگاه ماهر پرداخت نمود.
تجزیه و تحلیل: واریز ۲۵۰۰۰۰ ریال از سوی تعمیرگاه ظریف به حساب جاری تعمیرگاه ماهر باعث افزایش بانک و کاهش حسابهای دریافتنی می‌شود.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر
معادله حسابداری
در ۱۳۷۹/۲/۳۱

داراییها									=	بدهیها			=	سرمایه
بانک	+	آپارتمان	+	ملزومات	+	اثاثه	+	حسابهای دریافتنی	=	وام پرداختنی	+	حسابهای پرداختنی	+	سرمایه آقای ماهر
۵۷۵۰۰۰۰		۳۲۰۰۰۰۰۰		۵۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰		۲۵۰۰۰۰		۱۰۰۰۰۰۰۰		۱۵۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰۰

همانطور که ملاحظه می‌کنید همواره معادله حسابداری تعمیرگاه ماهر برقرار است. یعنی همیشه داراییهای تعمیرگاه برابر است با بدهیها و سرمایه صاحب تعمیرگاه. در جدول صفحه بعد آثار رویدادهای مالی بالا بر معادله حسابداری تعمیرگاه ماهر به‌طور خلاصه نشان داده شده است.

۶ــ۲ــ ترازنامه

در فصل اول گفتیم که در نهایت اطلاعات حسابداری در قالب گزارشهای حسابداری در اختیار استفاده‌کنندگان، قرار داده می‌شود. یکی از گزارشهای مهم حسابداری ترازنامه است. ترازنامه نشان‌دهنده اجزای معادله حسابداری می‌باشد که تصویری از وضعیت مالی یک واحد اقتصادی را در یک زمان معین نشان می‌دهد و از این‌رو به آن ترازنامه «صورت وضعیت مالی» هم گفته می‌شود.

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

آثار رویدادهای مالی بر معادلهٔ حسابداری

از تاریخ ۱۳۷۹/۱/۱ تا ۱۳۷۹/۲/۳۱

(ارقام به ریال)

معادلهٔ حسابداری ← **دارائیها** = **بدهیها** + **سرمایه**

شماره رویداد مالی	تاریخ	شرح رویداد	بانک	آپارتمان	ملزومات	اثاثه	حسابهای دریافتنی	وام پرداختنی	حسابهای پرداختنی	سرمایه آقای ماهر
۱	۱۳۷۹/۱/۱۵	سرمایه‌گذاری نقدی آقای ماهر	+۳۰،۰۰۰،۰۰۰							+۳،۰۰۰،۰۰۰
۲	۱۳۷۹/۱/۲۰	دریافت وام از آقای خیراندیش	+۱۰،۰۰۰،۰۰۰					+۱۰،۰۰۰،۰۰۰		
۳	۱۳۷۹/۲/۱	خرید آپارتمان به‌طور نقدی	-۳۲،۰۰۰،۰۰۰	+۳۲،۰۰۰،۰۰۰						
۴	۱۳۷۹/۲/۷	خرید نقدی ملزومات	-۱،۰۰۰،۰۰۰		+۱،۰۰۰،۰۰۰					
۵	۱۳۷۹/۲/۱۵	خرید نسیه اثاثه				+۳،۰۰۰،۰۰۰			+۳،۰۰۰،۰۰۰	
۶	۱۳۷۹/۲/۱۷	فروش نسیه قسمتی از ملزومات			-۵۰۰،۰۰۰		+۵۰۰،۰۰۰			
۷	۱۳۷۹/۲/۱۵	پرداخت بخشی از طلب فروشگاه اتّحاد	-۱،۵۰۰،۰۰۰						-۱،۵۰۰،۰۰۰	
۸	۱۳۷۹/۲/۳۱	دریافت بخشی از حسابهای دریافتنی	+۲۵۰،۰۰۰				-۲۵۰،۰۰۰			
		جمع	۵،۷۵۰،۰۰۰	۳۲،۰۰۰،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰	۳،۰۰۰،۰۰۰	۲۵۰،۰۰۰	۱۰،۰۰۰،۰۰۰		۳۰،۰۰۰،۰۰۰

در ۱۳۷۹/۲/۳۱   ۴۱،۵۰۰،۰۰۰ = ۱۱،۵۰۰،۰۰۰ + ۳۰،۰۰۰،۰۰۰

دارائیهای تعمیرگاه ماهر = حقوق مالی اشخاص نسبت به دارائیهای تعمیرگاه ماهر

۴۱،۵۰۰،۰۰۰ = ۴۱،۵۰۰،۰۰۰

ترازنامه:

گزارشی است که داراییها، بدهیها و سرمایه مالک یک واحد اقتصادی را در یک تاریخ معین نشان می‌دهد.

برای تهیه ترازنامه می‌توان از اطلاعات معادله حسابداری استفاده نمود. به عبارت دیگر ارائه اطلاعات اجزای معادله حسابداری در قالب و شکل منظم مبنای تهیه ترازنامه می‌باشد. ترازنامه در اشکال مختلفی تهیه می‌شود که یکی از نمونه‌های رایج آن به شکل T است. در زیر ترازنامه تعمیرگاه ماهر در تاریخ ۱۳۷۹/۲/۳۱ به شکل T تهیه و ارائه شده است :

تعمیرگاه تلویزیون ماهر

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۷۹/۲/۳۱ (ارقام به ریال)

داراییها		بدهیها	
بانک	۵۷۵۰۰۰۰	حسابهای پرداختنی	۱۵۰۰۰۰۰
حسابهای دریافتنی	۲۵۰۰۰۰	وام پرداختنی	۱۰۰۰۰۰۰۰
ملزومات	۵۰۰۰۰۰	جمع بدهیها	۱۱۵۰۰۰۰۰
اثاثه	۳۰۰۰۰۰۰		
آپارتمان	۳۲۰۰۰۰۰۰	سرمایه	
		سرمایه آقای ماهر	۳۰۰۰۰۰۰۰
جمع داراییها	۴۱۵۰۰۰۰۰	جمع بدهیها و سرمایه	۴۱۵۰۰۰۰۰

همانطور که مشاهده می‌شود در سمت راست ترازنامه داراییها و در سمت چپ آن بدهیها و سرمایه آورده شده است. معمولاً در تهیه ترازنامه نکات زیر درنظر گرفته می‌شوند :

۱ــ نوشتن عنوان: عنوان ترازنامه شامل موارد زیر است :

- ☐ نام واحد اقتصادی : تعمیرگاه تلویزیون ماهر
- ☐ نام گزارش یا صورتحساب مالی : ترازنامه
- ☐ تاریخ گزارش : ۳۱ اردیبهشت ۱۳۷۹

۲ــ واحد اندازه‌گیری[1]: در حسابداری واحد اندازه‌گیری ثبت و گزارشگری رویدادهای مالی، پول رایج هر کشور است.

۳ــ طرفین ترازنامه: در سمت راست ترازنامه داراییها و در سمت چپ بدهیها و سرمایه مالک نوشته می‌شود.

۴ــ ترتیب نوشتن داراییها: معمولاً در ترازنامه داراییها به‌ترتیب قابلیت تبدیل به نقد نوشته می‌شوند. داراییهایی که در جریان عادی عملیات زودتر تبدیل به نقد می‌شوند در ابتدا و داراییهایی که دیرتر به نقد تبدیل می‌شوند و یا به منظور کسب وجه نقد

۱ــ اصل اندازه‌گیری و سنجش ارقام بر مبنای واحد پول رایج کشور

استفاده می‌شوند، در ردیفهای بعدی درج می‌گردند.

۵ــ ترتیب نوشتن بدهیها: بدهیهای مختلف واحد اقتصادی به‌ترتیب تاریخ سررسید پرداخت در ترازنامه نوشته می‌شوند.

۶ــ موازنه: ترازنامه منطبق بر معادله حسابداری است. بنابراین همیشه بین جمع داراییها و جمع بدهیها و سرمایه مالک توازن وجود دارد. جمع دو طرف ترازنامه در یک ردیف نوشته می‌شود.

مثال:

خانم فرخنده دفتر مشاوره حقوقی مدبر را پس از کسب مجوز تأسیس نمود. برخی از اطلاعات مالی آن که مربوط به مهرماه ۷۹ می‌باشد به شرح زیر است :

۷۹/۷/۲ اختصاص نقدی مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال به‌عنوان سرمایه دفتر مشاوره که با افتتاح حساب جاری نزد بانک ملت به‌نام دفتر مشاوره حقوقی مدبر طی فیش واریز نقدی شماره ۱۰۱۲۵ بانک ملت انجام شد.

۷۹/۷/۶ دریافت دسته چک ۲۵ برگی از بانک مذکور

۷۹/۷/۱۰ خرید مبلغ ۳۲۶۰۰۰۰ ریال اثاثه (میز و صندلی) از فروشگاه کمال طی صورتحساب شماره ۵۰۲ و پرداخت وجه آن طی چک شماره ۱۳۷۵۰

۷۹/۷/۱۶ خرید مبلغ ۴۵۰۰۰۰ ریال ملزومات دفتری (کاغذ، زونکن و فرمهای مربوط) از چاپخانه آبان طی صورتحساب شماره ۱۱۲ و پرداخت چک شماره ۱۳۷۵۱ به مبلغ ۴۰۰۰۰۰ ریال بابت قسمتی از مبلغ آن

۷۹/۷/۲۰ استخدام یک نفر منشی براساس توافق انجام شده با حقوق ماهانه ۵۰۰۰۰۰ ریال

۷۹/۷/۲۴ خرید یک دستگاه رایانه به مبلغ ۶۲۰۰۰۰۰ ریال از فروشگاه رایان‌نما که مبلغ ۴۰۰۰۰۰۰ ریال آن طی چک شماره ۱۳۷۵۲ پرداخت شد و بقیه به ۳ ماه بعد تعهد گردید.

۷۹/۷/۳۰ پرداخت مانده بدهی به چاپخانه آبان و تسویه‌حساب با ایشان با صدور چک شماره ۱۳۷۵۳

جدول صفحه بعد اثرات رویدادهای فوق را بر معادله حسابداری و موازنه ارقام را در آن نشان می‌دهد.

دفتر مشاوره حقوقی

تاریخ	خلاصه رویداد	تجزیه و تحلیل	موجودی بانک	ملزومات	اثاثه	رایانه	حسابهای پرداختنی	سرمایه
			دارائیها				بدهیها +	سرمایه
۷۹/۷/۲	سرمایه‌گذاری نقدی جهت تأسیس دفتر مشاوره	افزایش داراییها (بانک) و افزایش سرمایه مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال	+۲۰۰۰۰۰۰۰					+۲۰۰۰۰۰۰۰
۷۹/۷/۶	دریافت دسته چک	میزان اثر این رویداد بر معادله جاری مشخص نیست						
۷۹/۷/۱۰	خرید نقدی اثاثه طی چک	افزایش داراییها (اثاثه) و کاهش داراییها (بانک) مبلغ ۳۲۶۰۰۰۰	-۳۲۶۰۰۰۰		+۳۲۶۰۰۰۰			
۷۹/۷/۱۶	خرید نقد و نسیه ملزومات دفتری طی چک	افزایش داراییها (ملزومات)، کاهش دارایی (بانک) و افزایش بدهی	-۴۰۰۰۰۰	+۴۵۰۰۰۰			+۵۰۰۰۰	
۷۹/۷/۲۰	استخدام منشی	میزان تأثیر این رویداد بر معادله حسابداری مشخص نیست						
۷۹/۷/۲۴	خرید رایانه بطور نقد و نسیه با صدور چک	افزایش داراییها (رایانه)، کاهش داراییها (بانک) و افزایش بدهی	-۴۰۰۰۰۰۰			+۶۲۰۰۰۰۰	+۲۲۰۰۰۰۰	
۷۹/۷/۳۰	پرداخت مانده بدهی خرید ملزومات طی چک	کاهش بدهیها (حسابهای پرداختنی) و کاهش داراییها (بانک) مبلغ ۵۰۰۰۰ ریال	-۵۰۰۰۰				-۵۰۰۰۰	

جمع و موازنه ارقام معادله حسابداری به تاریخ ۷۹/۷/۳۰

داراییها: ۲۲۲۰۰۰۰۰ = بدهیها: ۲۲۰۰۰۰۰ + سرمایه: ۲۰۰۰۰۰۰۰

پرسشها

۱ــ دارایی را تعریف کنید و ۴ نمونه دارایی نام ببرید.

۲ــ گروههایی را که نسبت به داراییهای یک واحد اقتصادی ادعای مالی دارند، نام ببرید.

۳ــ سرمایه را تعریف کنید.

۴ــ بدهی را تعریف کنید و ۲ نمونه بدهی نام ببرید.

۵ــ معین کنید که هر یک از اقلام زیر جزو دارایی، بدهی یا سرمایه است؟

الف ــ ملزومات

ب ــ سرمایه مالک

ج ــ حسابهای دریافتنی

د ــ موجودی بانک

هـ ــ وام پرداختنی

و ــ حسابهای پرداختنی

ز ــ ساختمان

۶ــ نشان دهید که جمع داراییهای هر واحد اقتصادی چه رابطه‌ای با جمع بدهیها و سرمایه آن دارد؟

۷ــ سرمایه‌گذاری مالک یک واحد اقتصادی چه تأثیری بر معادله حسابداری دارد؟

۸ــ دریافت وام از سوی واحد اقتصادی چه تأثیری بر معادله حسابداری دارد؟

۹ــ تفاوت بین حسابهای دریافتنی و حسابهای پرداختنی را بیان کنید.

۱۰ــ ترازنامه یا صورت وضعیت مالی را تعریف کنید.

پرسشهای چهارگزینه‌ای

ــ در هر یک از پرسشهای زیر، گزینه صحیح را انتخاب و با علامت ☐ مشخص نمایید.

۱ــ داراییهای یک واحد اقتصادی ۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال و بدهیهای آن ۳۰۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد. سرمایه مالک این واحد اقتصادی برابر است با... ریال.

الف) ۳۰۰۰۰۰۰

ب) ۱۲۰۰۰۰۰۰

ج) ۱۵۰۰۰۰۰۰

د) ۱۸۰۰۰۰۰۰

۲ــ خرید اثاثه به‌طور نسیه، موجب افزایش یک دارایی و...

الف) کاهش یک دارایی دیگر می‌شود.

ب) افزایش سرمایه می‌شود.

ج) افزایش یک بدهی می‌شود.

د) کاهش یک بدهی می‌شود.

۳ــ پرداخت یک بدهی موجب، کاهش یک دارایی و...

الف) کاهش یک بدهی می‌شود.

ب) افزایش سرمایه می‌شود.

ج) کاهش سرمایه می‌شود.

د) افزایش یک بدهی می‌شود.

۴ــ کدام یک از معاملات زیر باعث کاهش داراییها و بدهیها می‌شود؟

الف) پرداخت پول به طلبکاران

ب) دریافت پول از بدهکاران

ج) سرمایه‌گذاری مالک

د) فروش نسیه ملزومات

۵ــ وجوهی که صاحب یک واحد اقتصادی به‌عنوان سرمایه به حساب جاری بانک واریز می‌کند...

الف) داراییها را افزایش می‌دهد.

ب) بدهیها را افزایش می‌دهد.

ج) داراییها را کاهش می‌دهد.

د) سرمایه را کاهش می‌دهد.

۶ــ اگر یک دستگاه خودرو برای واحد اقتصادی به‌طور نسیه خریداری شود وسایط‌نقلیه افزایش و...

الف) موجودی بانک کاهش می‌یابد.

ب) حسابهای پرداختنی افزایش می‌یابد.

ج) سرمایه افزایش می‌یابد.
د) حسابهای پرداختنی کاهش می‌یابد.

۷ــ سرمایه و داراییهای یک واحد اقتصادی به‌ترتیب ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال و ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد. مبلغ بدهیهای آن برابر است با :

الف) ۵۰۰۰۰۰۰۰

ب) ۱۰۰۰۰۰۰۰

ج) صفر

د) ۲۰۰۰۰۰۰۰

۸ــ سرمایه یک مؤسسه آموزشی دو سوم داراییهای آن است. اگر جمع بدهیها ۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال باشد، مبلغ داراییها برابر است با :

الف) ۴۰۰۰۰۰۰۰

ب) ۶۰۰۰۰۰۰۰

ج) ۱۲۰۰۰۰۰۰۰

د) ۱۸۰۰۰۰۰۰۰

۹ــ خرید نسیه یک دارایی باعث افزایش... می‌شود.

الف) حسابهای دریافتنی

ب) موجودی بانک

ج) سرمایه مالک

د) حسابهای پرداختنی

۱۰ــ خرید نقدی یک خودرو باعث کاهش... می‌شود.

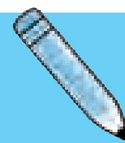
الف) موجودی صندوق

ب) سرمایه مالک

ج) حسابهای پرداختنی

د) حسابهای دریافتنی

تمرینها

۱ــ در هر یک از حالات زیر یکی از اجزای معادله حسابداری از قلم افتاده است، آن را محاسبه نمایید.

	داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
الف ــ	۲۱۰۰۰۰۰۰	=	۳۲۰۰۰۰۰	+	☐
ب ــ	۳۰۰۰۰۰۰۰	=	☐	+	۱۹۰۰۰۰۰۰
ج ــ	☐	=	۱۲۵۰۰۰۰۰	+	۱۷۰۰۰۰۰۰

۲ــ در هر یک از موارد زیر یکی از اجزای معادله حسابداری مجهول است. آن را مشخص کنید.

الف ــ در یک آموزشگاه خیاطی داراییها ۱۲۰۰۰۰۰ ریال و سرمایه مالک ۲۰۰۰۰۰ ریال است.

ب ــ بدهیهای یک خشکشویی ۷۵۰۰۰۰ ریال و سرمایه مالک آن ۳۲۰۰۰۰۰ ریال است.

ج ــ داراییهای یک سینما ۴۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال و بدهیهای آن ۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال است.

د ــ داراییهای یک آموزشگاه رانندگی ۷۰۰۰۰۰۰۰ ریال و سرمایه مالک آن ۷۰۰۰۰۰۰ ریال است.

۳ــ باشگاه ورزشی مهران فعالیتهای زیر را طی مهرماه انجام داده است. اثر هر یک از این فعالیتها بر اجزای معادله حسابداری باشگاه را در جدول زیر مشخص کنید. برای افزایش علامت (+) و برای کاهش علامت (-) و برای بدون تغییر علامت (۰) بگذارید.

شرح	داراییها =	بدهیها +	سرمایه
سرمایه‌گذاری اولیه صاحب باشگاه	+	۰	+
خرید نقدی یک دستگاه آپارتمان			
دریافت وام از بانک			
خرید نسیه تجهیزات ورزشی			
پرداخت پول طلبکاران			
کسب مجوز فعالیت از اداره تربیت‌بدنی			

۴ــ تأثیر برخی رویدادهای مالی بر اجزای معادله حسابداری مؤسسه خدمات ساختمانی امید به شرح زیر می‌باشد. برای هر رویداد مالی شرح مناسبی بیان کنید.

رویداد مالی	شرح رویداد مالی	نقد و بانک	حسابهای دریافتنی	تجهیزات ساختمانی	حسابهای پرداختنی	وام پرداختنی	سرمایه آقای امید
		داراییها			**بدهیها**		**سرمایه**
الف	واریز مبلغ ۸۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال بابت سرمایه مالک به حساب بانک	۸۵۰۰۰۰۰۰۰ +					۸۵۰۰۰۰۰۰۰ +
				۶۰۰۰۰۰۰۰ +	۶۰۰۰۰۰۰۰ +		
ب					۳۰۰۰۰۰۰۰ −		
ج		۳۰۰۰۰۰۰۰ −					
د		۲۰۰۰۰۰۰۰ +				۲۰۰۰۰۰۰۰ +	
هـ			۱۰۰۰۰۰۰۰ +	۱۰۰۰۰۰۰۰ −			
و		۵۰۰۰۰۰۰ +	۵۰۰۰۰۰۰ −				
ز		۴۵۰۰۰۰۰۰ −		۴۵۰۰۰۰۰۰ +			
ح		۲۰۰۰۰۰۰۰ −				۲۰۰۰۰۰۰۰ −	
	جمع						

داراییها = بدهیها + سرمایه

۵ــ در زیر تأثیر رویدادهای مالی مختلف بر معادله حسابداری ذکر شده است. برای هر یک، رویداد مالی مناسبی بیان نمایید.

الف ــ افزایش یک دارایی و افزایش سرمایه مالک

ب ــ افزایش یک دارایی و افزایش یک بدهی

ج ــ افزایش یک دارایی و کاهش یک دارایی

د ــ کاهش یک دارایی و کاهش یک بدهی

۶ــ خانم امینی در اول مرداد ماه ۱۳۷۳ آموزشگاه زبان امین را تأسیس کرد. طی مردادماه ۱۳۷۳ فعالیتهای زیر در این آموزشگاه انجام شده است. مشخص کنید این رویدادها چه تأثیری بر داراییهای آموزشگاه زبان امین دارد.

الف ــ کسب مجوز تأسیس آموزشگاه زبان امین

ب ــ افتتاح حساب بانکی و واریز سرمایه به این حساب

ج ــ خرید یک دستگاه آپارتمان به‌طور نسیه

د ــ خرید نقدی اثاثه و تجهیزات آموزشی

هـ ــ پرداخت بهای آپارتمان خریداری شده

و ــ دریافت وام قرض‌الحسنه

ز ــ استخدام ۳ مدرس زبان انگلیسی

ح ــ خرید مقداری گچ و تخته پاک‌کن بطور نقد

ط ــ بازپرداخت قسمتی از وام قرض‌الحسنه

۷ــ داراییها و بدهیهای آموزشگاه رانندگی مهربان در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۲۸ به شرح زیر است : (ارقام به ریال)

موجودی نقد	۵۵۰۰۰۰
حسابهای دریافتنی	۲۵۰۰۰۰
ملزومات	۱۱۰۰۰۰
اثاثه	۷۵۰۰۰۰۰
وسایط‌نقلیه	۲۱۵۴۰۰۰۰
حسابهای پرداختنی	۲۴۵۰۰۰
وام پرداختنی	۹۰۰۰۰۰۰
سرمایه آقای مهربان	؟

براساس اطلاعات بالا :

معادله حسابداری آموزشگاه را به‌صورت تفصیلی نشان دهید.

۸ــ آقای شیدا کمک حسابدار مؤسسه آموزشی نوید ترازنامه این مؤسسه را در تاریخ ۱۳۷۶/۶/۳۱ تهیه کرده است. همانطور که مشاهده می‌شود آقای شیدا در تهیه ترازنامه مرتکب چند اشتباه شده است. این اشتباهات را تعیین کرده، سپس ترازنامه صحیح مؤسسه آموزشی نوید را تنظیم نمایید.

ترازنامه

نقد و بانک	۲۵۰۰۰۰۰	سرمایه آقای نوید	
حسابهای پرداختنی	۴۲۰۰۰۰		
آپارتمان	۳۱۰۰۰۰۰۰	حسابهای دریافتنی	۲۷۵۰۰۰
ملزومات	۲۱۲۰۰۰		
زمین	۱۱۵۰۰۰۰۰		
جمع	۱۲۵۲۲۰۰۰		۲۷۵۰۰۰

۹ــ اقلام مختلف داراییها، بدهیها و سرمایه مؤسسه مسافرتی جوان در تاریخ ۳۰ آذر ماه ۱۳۷۲ به شرح زیر می‌باشد. با استفاده از اطلاعات زیر ترازنامه مؤسسه مسافرتی جوان را تنظیم نمایید (ارقام به ریال).

حسابهای دریافتنی	۳۲۵۰۰۰۰
موجودی نقد	۴۱۱۰۰۰
وام پرداختنی	۳۷۵۰۰۰۰۰
سرمایه	؟
حسابهای پرداختنی	۳۰۰۰۰۰۰
اثاثه اداری	۱۲۰۰۰۰۰۰
ساختمان	۷۵۰۰۰۰۰۰
ملزومات	۲۲۰۰۰۰۰
زمین	۴۵۰۰۰۰۰۰

۱۰ــ اطلاعات زیر مربوط به آموزشگاه نقاشی الوان است. با استفاده از این اطلاعات مبلغ نقد و بانک، سرمایه و جمع بدهیهای آموزشگاه را تعیین کنید. مبلغ سرمایه سه برابر موجودی بانک است (ارقام به ریال).

موجودی بانک	؟
سرمایه	؟
حسابهای پرداختنی	۲۰۰۰۰۰۰
زمین	۴۰۰۰۰۰۰۰
ساختمان	۷۰۰۰۰۰۰۰
اثاثه	۲۰۰۰۰۰۰۰
ملزومات	۵۰۰۰۰۰۰
وام پرداختنی	۲۵۰۰۰۰۰
حسابهای دریافتنی	۳۰۲۰۰۰۰

مسایل

۱ــ خانم دانا در اول دی ماه ۱۳۷۷ مؤسسه فیلمبرداری ایران را تأسیس نمود و در نیمه اول دی‌ماه فعالیتهایی در زمینه سرمایه‌گذاری و خرید دارایی برای مؤسسه انجام داد. ترازنامه مؤسسه فیلمبرداری ایران در تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۱۵ به شرح زیر می‌باشد.

مؤسسه فیلمبرداری ایران

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۱۵ (ارقام به ریال)

داراییها		بدهیها		
بانک	۹۷۵۰۰۰	حسابهای پرداختنی	۲۷۵۰۰۰	
حسابهای دریافتنی	۱۲۰۰۰۰۰	وام پرداختنی	۹۹۰۰۰۰۰	
اثاثه	۲۰۰۰۰۰۰۰	جمع بدهیها		۱۰۱۷۵۰۰۰
آپارتمان	۲۵۰۰۰۰۰۰	سرمایه		
		سرمایه خانم دانا		۳۷۰۰۰۰۰۰
جمع داراییها	۴۷۱۷۵۰۰۰	جمع بدهیها و سرمایه		۴۷۱۷۵۰۰۰

در نیمه دوم دی‌ماه ۱۳۷۷ فعالیتهای زیر انجام شده است :

۱۸ دی پرداخت ۱۷۲۰۰۰ ریال به طلبکاران مؤسسه.

۱۹ دی خرید ۲۱۵۰۰۰ ریال ملزومات به‌طور نسیه.

۲۵ دی واریز ۱۰۰۰۰۰۰ ریال به حساب بانکی مؤسسه توسط بدهکاران.

۲۵ دی خرید ۸۰۰۰۰۰۰ ریال دوربین فیلمبرداری و تجهیزات مربوط به‌طور نسیه.

۲۷ دی دریافت وام قرض‌الحسنه به مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال و واریز آن به حساب بانکی مؤسسه.

۲۸ دی صدور چک ۵۲۱۲۰۱ مورخ ۱۳۷۷/۱۰/۲۸ مبلغ ۷۰۰۰۰۰۰ ریال و تسلیم آن به فروشنده دوربین خریداری شده در تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۲۵.

۲۹ دی استخدام یک فیلمبردار حرفه‌ای و یک کمک فیلمبردار.

۳۰ دی خرید ۷۵۰۰۰ ریال ملزومات فیلمبرداری و پرداخت بهای آن طی چک شماره ۵۲۱۲۰۲ مورخ ۱۳۷۷/۱۰/۳۰.

اثر هر یک از فعالیتهای فوق را بر معادله حسابداری در جدول صفحه بعد نشان دهید.

مؤسسه فیلمبرداری ایران

آثار رویدادهای مالی بر معادله حسابداری

از ۱۳۷۷/۱۰/۱۶ الی ۱۳۷۷/۱۰/۳۰ (ارقام به هزار ریال)

دارائیها							بدهیها		سرمایه
تاریخ	شرح رویداد	بانک	حسابهای دریافتنی	اثاثه	آپارتمان	ملزومات	حسابهای پرداختنی	وام پرداختنی	سرمایه خانم دانا
۱۳۷۷/۱۰/۱۵	مانده	۹۷۵	۱۲۰۰	۲۰۰۰۰	۲۵۰۰۰		۲۷۵	۹۹۰۰	۳۷۰۰۰

۲ــ براساس اطلاعات مسأله ۱، ترازنامه مؤسسه فیلمبرداری ایران را به تاریخ ۱۳۷۷/۱۰/۳۰ تهیه کنید.

۳ــ باشگاه ورزشی نشاط در اول تیرماه سال ۱۳۷۵ تأسیس شد، اطلاعات زیر از اجزای معادله حسابداری در تاریخ‌های مختلف نشان داده شده است.

مطلوب است : شرح هر یک از رویدادهای انجام شده در تاریخ‌های مذکور.

تاریخ	بانک	حسابهای دریافتنی	ملزومات	ساختمان	زمین	حسابهای پرداختنی	سرمایه آقای سعیدی
۱۳۷۵							
۴/۱	۷۵۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۲	۷۰۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۵	۷۰۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۹	۸۲۰۰۰۰۰	ــ	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۱۳	۷۳۰۰۰۰۰	ــ	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۱۵	۷۳۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	ــ	۱۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۱۶	۸۶۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	ــ	۱۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۲۱	۸۶۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰۰	۱۲۱۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۲۹	۲۶۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰۰	۶۱۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰
۴/۳۱	۲۰۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۱۸۱۰۰۰۰	۲۷۵۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰۰	۶۵۱۰۰۰۰	۳۷۵۰۰۰۰۰

۴ــ با استفاده از اطلاعات مسأله ۳ ترازنامه باشگاه ورزشی نشاط را در هر یک از تاریخ‌های یاد شده تهیه نمایید.

۵ــ در ترازنامه زیر در □ مبلغ مناسب قرار دهید.

کلینیک دندانپزشکی ایران

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۷۸/۹/۳۰ (ارقام به هزار ریال)

داراییها	مبلغ	بدهیها	مبلغ
بانک	۱۵۷۰	حسابهای پرداختنی	□
حسابهای دریافتنی	□		
ملزومات	۱۲۰۰	وام پرداختنی	۴۰۰۰۰
اثاثه	۱۰۰۰۰۰		
ساختمان	۳۵۰۰۰	جمع بدهیها	□
زمین	۲۵۰۰۰		
		سرمایه	
		سرمایه دکتر ندیمی	۲۱۰۰۰۰
جمع داراییها	□	جمع بدهیها و سرمایه	۲۵۳۰۷۰

فصل سوم

تجزیه و تحلیل و ثبت رویدادهای مالی

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد :

۱ــ منظور از حساب را توضیح دهد.

۲ــ چگونگی ثبت رویدادهای مالی را تشریح کرده، انجام دهد.

۳ــ افزایش و کاهش در هر یک از حسابهای دارایی، بدهی و سرمایه را شرح دهد.

۴ــ مانده‌گیری حسابها را انجام دهد.

۱ــ۳ــ مقدمه

در فصل دوم با معادله اساسی حسابداری و اجزای آن آشنا شدیم. معادله حسابداری و اجزای آن یعنی داراییها، بدهیها و سرمایه مالک مبنای اصلی تهیه ترازنامه یا صورت وضعیت مالی می‌باشد. هر یک از رویدادهای مالی به‌گونه‌ای بر اجزای معادله حسابداری تأثیر می‌گذارد. مثلاً با خرید نقدی اثاثه یک نوع دارایی (نقد و بانک) کاهش و دارایی دیگر (اثاثه) افزایش می‌یابد. خرید نسیه ملزومات اداری باعث افزایش یک نوع دارایی (ملزومات اداری) و افزایش یک بدهی (حسابهای پرداختنی) می‌شود.

حسابداران برای گزارش‌دهی مناسب اطلاعات مالی مربوط به یک شخصیت حسابداری ابتدا رویدادهای مالی مؤثر بر آن شخصیت را شناسایی کرده و سپس میزان تأثیر آن رویداد را بر اجزای معادله حسابداری ارزیابی می‌کنند. این کار حسابداران تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی نامیده می‌شود. مبنای تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی معادله حسابداری است.

در بسیاری از مؤسسات اقتصادی هر روزه فعالیتهای مالی متعددی انجام می‌شود. مثلاً در یک خشکشویی طی یک روز به مشتریان مختلف خدماتی ارائه می‌شود که هر یک بر معادله حسابداری مؤثر است. اگر حسابداران برای تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی بخواهند اثر یکایک رویدادهای مالی را بر معادله حسابداری شناسایی و ارزیابی کنند در تهیه و ارائه اطلاعات اقتصادی به استفاده‌کنندگان، دچار مشکلات زیادی می‌شوند. چون برای هر یک از رویدادهای مالی باید تجزیه و تحلیل انجام دهند و پس از هر رویداد مالی برای واحد اقتصادی معادله حسابداری جدیدی تنظیم نمایند. انجام این کار مستلزم صرف وقت و هزینه زیاد و وجود افراد و امکانات و تجهیزات فراوان است.

اما در عمل، حسابداران برای تجزیه و تحلیل و پردازش اطلاعات مالی، از روش مناسبتری غیر از آنچه در فصل قبل بیان شد، استفاده می‌کنند. در این فصل چگونگی این روش و فواید آن مورد بحث قرار خواهد گرفت. درک روشی که حسابداران در عمل به‌کار می‌گیرند و کسب توانایی برای استفاده از این روش، مستلزم آشنایی با مفاهیم و ابزارهای مورد استفاده است. یکی از مهمترین این ابزارها، حساب می‌باشد.

۲ــ۳ــ حساب

در بسیاری از رشته‌های علمی اطلاعات مربوط به آن رشته طبقه‌بندی و خلاصه می‌شود. این کار باعث می‌گردد دانش ما

در مورد یک یا چند موضوع خاص به شکل مناسبتری مرتب و قابل بیان شود. در حسابداری ابزار اصلی ثبت و خلاصه کردن اطلاعات مالی «حساب» نامیده می‌شود. حساب به منزله پرونده‌ای مفصل از تغییراتی است که در یک دارایی خاص، یک بدهی خاص یا سرمایه صاحب مؤسسه طی یک دوره زمانی رخ می‌دهد.

معمولاً برای اینکه امکان دسترسی به اطلاعات موجود در حسابها آسان‌تر شود، همه حسابهای مربوط به یک واحد اقتصادی در یک دفتر خاص به‌نام «دفتر کل» به‌صورت جداگانه نگهداری می‌شود. در عمل دفتر کل به‌صورت مجلد یا کارتهای جداگانه و یا به‌صورت کامپیوتری می‌باشد.

در دفتر کل، حسابها براساس اجزای معادله حسابداری به سه گروه داراییها، بدهیها و سرمایه مالک تقسیم می‌شوند. صندوق و بانک، حسابهای دریافتنی، ملزومات، اثاثه اداری، وسایط‌نقلیه، آپارتمان، زمین، حسابهای پرداختنی، وام پرداختنی و سرمایه مالک عناوین برخی از حسابهایی است که در بسیاری از مؤسسات استفاده می‌شود.

۳ــ۳ــ ثبت رویدادهای مالی در حسابها

همانطور که گفته شد در حسابداری، برای ثبت و خلاصه کردن اثرات رویدادهای مالی بر معادله حسابداری یک واحد اقتصادی از «حساب» استفاده می‌شود. برای اینکه اثر هر رویداد مالی را بر اجزای معادله حسابداری یعنی داراییها، بدهیها و سرمایه مالک نشان دهیم از شکل حساب استفاده می‌کنیم. این شکل حساب، شبیه حرف انگلیسی است و دارای سه قسمت به شرح زیر می‌باشد:

- **عنوان حساب**
- **سمت راست حساب یا بدهکار**
- **سمت چپ حساب یا بستانکار**

عنوان حساب

«سمت راست»	«سمت چپ»
یا	یا
بدهکار	بستانکار

خط عمودی حساب را به دو سمت راست و چپ تقسیم می‌کند. عنوان حساب هم در قسمت بالای خط افقی نوشته می‌شود. مثلاً حساب بانک یک مؤسسه به شکل حساب به‌صورت زیر نمایش داده می‌شود:

بانک

«سمت راست»	«سمت چپ»
یا	یا
بدهکار	بستانکار

کاربرد اصطلاحات سمت راست و سمت چپ کمی مشکل است و بدین‌لحاظ به‌جای استفاده از این دو اصطلاح، از واژه‌های **بدهکار** و **بستانکار** استفاده می‌شود. همواره، به یاد داشته باشید که در مورد هر حساب، بدهکار به معنی سمت راست حساب و بستانکار به معنی سمت چپ حساب می‌باشد.

۴ــ۳ــ قاعده ثبت افزایش و کاهش در حسابها

هر فعالیت مالی مؤثر بر معادله حسابداری منجر به کاهش یا افزایش یک یا چند حساب می‌شود. نحوه ثبت افزایش و کاهش در حسابها به نوع و ماهیت آن حساب بستگی دارد. افزایش هر دارایی در سمت راست (بدهکار) حساب مربوط ثبت می‌شود. کاهش هر دارایی در سمت چپ (بستانکار) حساب مربوط ثبت می‌شود. در مقابل، افزایش بدهی و سرمایه مالک در سمت چپ (بستانکار) و کاهش بدهی و سرمایه مالک در سمت راست (بدهکار) نشان داده می‌شود.

شالوده قاعده ثبت بدهکار و بستانکار براساس معادله حسابداری به شرح زیر شکل گرفته است :

داراییها = بدهیها + سرمایه

داراییها در سمت راست معادله حسابداری و ترازنامه قرار می‌گیرد. بنابراین افزایش هر یک از انواع داراییها در سمت راست (بدهکار) و کاهش هر دارایی در سمت چپ (بستانکار) حساب نوشته می‌شود.

افزایش هر دارایی در سمت راست (بدهکار) حساب آن دارایی ثبت می‌شود.
کاهش هر دارایی در سمت چپ (بستانکار) حساب آن دارایی ثبت می‌شود.

بدهیها و سرمایه مالک در سمت چپ معادله حسابداری قرار دارد. از این‌رو، افزایش بدهیها و سرمایه مالک در سمت چپ (بستانکار) و کاهش بدهیها و سرمایه مالک در سمت راست (بدهکار) نوشته می‌شود.

افزایش هر بدهی و سرمایه مالک در بستانکار حساب مربوط ثبت می‌شود.
کاهش هر بدهی و سرمایه مالک در بدهکار حساب مربوط ثبت می‌شود.

بنابراین قاعده بدهکار و بستانکار کردن اجزای معادله حسابداری را به شکل زیر در حسابهای T می‌توان نشان داد :

داراییها		=	بدهیها		+	سرمایه مالک	
افزایش داراییها	کاهش داراییها		کاهش بدهیها	افزایش بدهیها		کاهش سرمایه	افزایش سرمایه
بدهکار می‌شود	بستانکار می‌شود		بدهکار می‌شود	بستانکار می‌شود		بدهکار می‌شود	بستانکار می‌شود

مثال: تأثیر رویدادهای مالی بر اجزای معادله حسابداری

در فصل دوم در مثال تعمیرگاه تلویزیون ماهر، آثار رویدادهای مالی بر معادله حسابداری این تعمیرگاه تشریح گردید. در مثال یاد شده ابتدا هر یک از رویدادهای مالی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و سپس تأثیر رویدادهای فوق بر داراییها، بدهیها و سرمایه مالک تعمیرگاه ارزیابی شد.

در ابتدای این فصل گفتیم که روش تجزیه و تحلیل آثار رویدادهای مالی بر معادله حسابداری و ترازنامه در عمل فاقد کارایی و فایده مطلوب می‌باشد. اکنون برای نشان دادن تأثیر رویدادهای مالی از روش دیگری استفاده می‌کنیم. در این روش از **حساب** که ابزار اصلی ثبت و خلاصه کردن اطلاعات رویدادهای مالی است استفاده می‌کنیم.

در فصل دوم تأثیر هر یک از رویدادهای مالی دو ماهه اول سال ۱۳۷۹ بر معادله حسابداری تعمیرگاه ماهر (مثال ۲ صفحه ۱۵) ملاحظه شد. در زیر نحوهٔ ثبت رویدادهای مالی مذکور را در حسابهای T نشان می‌دهیم.

رویداد مالی ۱: سرمایه‌گذاری نقدی آقای ماهر به مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال که به حساب جاری آن واریز شده است.

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (بانک) افزایش یافته است.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** بانک
سرمایه مالک افزایش یافته است.	افزایش سرمایه، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** سرمایه آقای ماهر ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال

داراییها = بدهیها + سرمایه

بانک

(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰	

سرمایه آقای ماهر

	(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰

رویداد مالی ۲: دریافت ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال وام از آقای خیراندیش

ثبت	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: بانک ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	دارایی (بانک) افزایش یافته است.
بستانکار: وام پرداختنی ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال	افزایش بدهی، **بستانکار** می‌شود.	بدهی (وام پرداختنی) افزایش یافته است.

دارایی‌ها = بدهیها + سرمایه

بانک

بدهکار	بستانکار
(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰	
(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰	

وام پرداختنی

بدهکار	بستانکار
	(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

بدهکار	بستانکار
	(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰

رویداد مالی ۳: خرید نقدی یک دستگاه آپارتمان به مبلغ ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال

ثبت	قاعده	تجزیه و تحلیل
بدهکار: آپارتمان ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	دارایی (آپارتمان) افزایش یافته است.
بستانکار: نقد و بانک ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال	کاهش دارایی ، **بستانکار** می‌شود.	دارایی (بانک) کاهش یافته است.

دارایی‌ها = بدهیها + سرمایه

بانک

بدهکار	بستانکار
(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰	(۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰
(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰	

وام پرداختنی

بدهکار	بستانکار
	(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

بدهکار	بستانکار
	(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

بدهکار	بستانکار
(۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰	

رویداد مالی ۴: خرید نقدی ملزومات به مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰ ریال

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (ملزومات) افزایش یافته است.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** ملزومات ۱۰۰۰۰۰۰ ریال
دارایی (بانک) کاهش یافته است.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** بانک ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال

دارائیها = بدهیها + سرمایه

بانک

۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰	۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰
۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰	۴) ۱۰۰۰۰۰۰

وام پرداختنی

	۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

	۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰	

ملزومات

۴) ۱۰۰۰۰۰۰	

رویداد مالی ۵: ۳۰۰۰۰۰۰ ریال اثاثه به‌طور نسیه

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (اثاثه) افزایش یافته است.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** اثاثه ۳۰۰۰۰۰۰ ریال
دارایی (حسابهای پرداختنی)افزایش یافته است.	افزایش بدهی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** حسابهای پرداختنی ۳۰۰۰۰۰۰ ریال

دارایيها = بدهيها + سرمايه

بانک

بدهکار		بستانکار	
①	۳۰۰۰۰۰۰۰	③	۳۲۰۰۰۰۰۰
②	۱۰۰۰۰۰۰۰	④	۱۰۰۰۰۰۰

وام پرداختنی

بدهکار	بستانکار	
	②	۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

بدهکار	بستانکار	
	①	۳۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

بدهکار		بستانکار
③	۳۲۰۰۰۰۰۰	

حسابهای پرداختنی

بدهکار	بستانکار	
	⑤	۳۰۰۰۰۰۰

ملزومات

بدهکار		بستانکار
④	۱۰۰۰۰۰۰	

اثاثه

بدهکار		بستانکار
⑤	۳۰۰۰۰۰۰	

رویداد مالی ۶: فروش ۵۰۰۰۰۰ ریال از ملزومات به‌طور نسیه

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (حسابهای دریافتنی) افزایش یافته است.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** حسابهای دریافتنی ۵۰۰۰۰۰ ریال
دارایی (ملزومات)کاهش یافته است.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** ملزومات ۵۰۰۰۰۰ ریال

داراییها = بدهیها + سرمایه

بانک

بدهکار	بستانکار
(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰	(۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰
(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰	(۴) ۱۰۰۰۰۰۰

وام پرداختنی

بدهکار	بستانکار
	(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

بدهکار	بستانکار
	(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

بدهکار	بستانکار
(۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰	

حسابهای پرداختنی

بدهکار	بستانکار
	(۵) ۳۰۰۰۰۰۰

ملزومات

بدهکار	بستانکار
(۴) ۱۰۰۰۰۰۰	(۶) ۵۰۰۰۰۰

اثاثه

بدهکار	بستانکار
(۵) ۳۰۰۰۰۰۰	

حسابهای دریافتنی

بدهکار	بستانکار
(۶) ۵۰۰۰۰۰	

رویداد مالی ۷: پرداخت ۱۵۰۰۰۰۰ ریال بابت حسابهای پرداختنی (بدهیها)

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
بدهی (حسابهای پرداختنی) کاهش یافته است.	کاهش بدهی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** حسابهای پرداختنی ۱۵۰۰۰۰۰ ریال
دارایی (بانک)کاهش یافته است.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** بانک ۱۵۰۰۰۰۰ ریال

داراییها = بدهیها + سرمایه

بانک

(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰	(۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰
(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰	(۴) ۱۰۰۰۰۰۰
	(۷) ۱۵۰۰۰۰۰

وام پرداختنی

	(۲) ۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

	(۱) ۳۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

(۳) ۳۲۰۰۰۰۰۰	

حسابهای پرداختنی

(۷) ۱۵۰۰۰۰۰	(۵) ۳۰۰۰۰۰۰

ملزومات

(۴) ۱۰۰۰۰۰۰	(۶) ۵۰۰۰۰۰

اثاثه

(۵) ۳۰۰۰۰۰۰	

حسابهای دریافتنی

(۶) ۵۰۰۰۰۰	

رویداد مالی ۸: وصول ۲۵۰۰۰۰ ریال از حسابهای دریافتنی (مطالبات)

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (بانک) افزایش یافته است.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** نقد و بانک ۲۵۰۰۰۰ ریال
دارایی (حسابهای دریافتنی) کاهش یافته است.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** حسابهای دریافتنی ۲۵۰۰۰۰ ریال

داراییها = بدهیها + سرمایه

بانک

بدهکار		بستانکار	
①	۳۰۰۰۰۰۰۰	③	۳۲۰۰۰۰۰۰
②	۱۰۰۰۰۰۰۰	④	۱۰۰۰۰۰۰
⑧	۲۵۰۰۰۰	⑦	۱۵۰۰۰۰۰

وام پرداختنی

بدهکار		بستانکار	
		②	۱۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای ماهر

بدهکار		بستانکار	
		①	۳۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

بدهکار		بستانکار	
③	۳۲۰۰۰۰۰۰		

حسابهای پرداختنی

بدهکار		بستانکار	
⑦	۱۵۰۰۰۰۰	⑤	۳۰۰۰۰۰۰

ملزومات

بدهکار		بستانکار	
④	۱۰۰۰۰۰۰	⑥	۵۰۰۰۰۰

اثاثه

بدهکار		بستانکار	
⑤	۳۰۰۰۰۰۰		

حسابهای دریافتنی

بدهکار		بستانکار	
⑥	۵۰۰۰۰۰	⑧	۲۵۰۰۰۰

۵ــ۳ــ جمع و مانده‌گیری حسابها

پس از تجزیه و تحلیل و ثبت رویدادهای مالی در حسابهای مربوط، مانده‌گیری حسابها انجام می‌گیرد. مانده یا نتیجه حساب از کسر جمع کوچک‌تر از جمع بزرگ‌تر طرفهای بدهکار و بستانکار بدست می‌آید. برای مانده‌گیری یک حساب نخست ارقام بدهکار و ارقام بستانکار آن را جداگانه جمع زده، زیر هر ستون یادداشت و سپس جمع طرف کوچک‌تر را از جمع طرف بزرگ‌تر کسر می‌کنیم. به حاصل این تفریق «مانده حساب» گفته می‌شود. اگر در حسابی فقط یک مورد اطلاعات ثبت شده باشد، نیازی به جمع و تفریق نیست و آن رقم به‌عنوان مانده آن حساب محسوب می‌شود.

مثال: مانده‌گیری حسابهای تعمیرگاه تلویزیون ماهر در تاریخ ۱۳۷۹/۲/۳۱.

بانک

①	۳۰۰۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰۰	③
②	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	④
⑧	۲۵۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰	⑦
	۴۰۲۵۰۰۰۰	۳۴۵۰۰۰۰۰	
	مانده : ۵۷۵۰۰۰۰		

وام پرداختنی

	۱۰۰۰۰۰۰۰	②
	مانده : ۱۰۰۰۰۰۰۰	

سرمایه آقای ماهر

	۳۰۰۰۰۰۰۰	①
	مانده : ۳۰۰۰۰۰۰۰	

آپارتمان

③	۳۲۰۰۰۰۰۰	
	مانده : ۳۲۰۰۰۰۰۰	

ملزومات

④	۱۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	⑥
	مانده : ۵۰۰۰۰۰		

حسابهای دریافتنی

⑥	۵۰۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	⑧
	مانده : ۲۵۰۰۰۰		

اثاثه

⑤	۳۰۰۰۰۰۰	
	مانده : ۳۰۰۰۰۰۰	

حسابهای پرداختنی

⑦	۱۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	⑤
		مانده : ۱۵۰۰۰۰۰	

پس از مانده‌گیری حسابهای تعمیرگاه تلویزیون ماهر ضرورتاً معادله حسابداری همچنان برقرار است. اگر پس از مانده‌گیری حسابها معادله حسابداری برقرار نباشد، حتماً در ثبت فعالیتهای مالی در حسابها یا مانده‌گیری حسابها اشتباهی رخ داده است. ترازنامه‌ای که از روی مانده حسابها تهیه می‌شود دقیقاً منطبق است با ترازنامه‌ای که در فصل ۲ برای تعمیرگاه ماهر تهیه گردید.

پرسشها

۱ــ حساب چیست؟

۲ــ قسمتهای مختلف یک حساب را نام ببرید.

۳ــ منظور از بدهکار و بستانکار در حسابداری چیست؟

۴ــ آیا همیشه بدهکار به معنی افزایش یک حساب و بستانکار به معنی کاهش یک حساب است؟

۵ــ قواعد بدهکار و بستانکار کردن حسابهای دارایی، بدهی و سرمایه را شرح دهید.

۶ــ چرا قواعد بدهکار و بستانکار کردن بدهیها و سرمایه یکسان است؟

۷ــ سه نوع حساب اصلی را بنویسید.

۸ــ فرض کنید شما حسابدار بنگاه معاملات ملکی راستگو هستید. آقای راستگو ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال برای شروع کار به حساب بانکی بنگاه واریز می‌کند. طبق دفترداری دوطرفه این رویداد بر چه حسابهایی تأثیر می‌گذارد؟ شرح دهید.

۹ــ منظور از مانده حساب چیست؟

۱۰ــ جدول زیر را با اصطلاح بدهکار و بستانکار کامل کنید.

گروه حساب	مانده
داراییها	
بدهیها	
سرمایه مالک	

۱۱ــ مفهوم جمله‌های زیر را بیان کنید.

الف) مانده بستانکار حسابهای پرداختنی ۶۵۰۰۰۰ ریال است.

ب) حساب وسایط‌نقلیه ۱۳۵۰۰۰۰۰ ریال مانده بدهکار دارد.

ج) حسابهای دریافتنی مانده ندارد.

د) حساب سرمایه مالک ۱۴۰۰۰۰۰۰ ریال مانده بستانکار دارد.

۱۲ــ ده حسابی که معمولاً در مؤسسات استفاده می‌شود، نام ببرید.

پرسشهای چهارگزینه‌ای

ــ در هر یک از پرسشهای زیر گزینه درست را مشخص نمایید.

۱ــ افزایش هر حساب بدهی در آن حساب...

الف) بدهکار می‌شود.

ب) بستانکار می‌شود.

ج) ابتدا بدهکار سپس بستانکار می‌شود.

د) ابتدا بستانکار سپس بدهکار می‌شود.

۲ــ خرید یک قطعه زمین به‌صورت نسیه...

الف) در بدهکار حسابهای پرداختنی و بستانکار حساب زمین ثبت می‌شود.

ب) در بدهکار حسابهای پرداختنی و بدهکار حساب زمین ثبت می‌شود.

ج) در بدهکار حساب زمین و در بستانکار حسابهای پرداختنی ثبت می‌شود.

د) در بستانکار حسابهای پرداختنی و بستانکار زمین ثبت می‌شود.

۳ــ مانده حسابهای دریافتنی، حسابهای پرداختنی و ملزومات اداری به‌ترتیب عبارت است از :

الف) بدهکار ــ بدهکار ــ بستانکار

ب) بستانکار ــ بدهکار ــ بستانکار

ج) بدهکار ــ بستانکار ــ بستانکار

د) بدهکار ــ بستانکار ــ بدهکار

۴ــ مانده حسابهای دارایی و بدهی و سرمایه خشکشویی پاک در پایان سال ۱۳۷۷ به شرح زیر است : (ارقام به هزار ریال)

بانک ۲۵۰۰

حسابهای پرداختنی ۴۰۰

حسابهای دریافتنی ۲۰۰

سرمایهٔ آقای نظیفی ۱۳۰۰۰

اثاثه خشکشویی ۱۰۷۰۰

مجموع داراییهای خشکشویی پاک برابر است با

الف) ۱۰۷۰۰ هزار ریال

ب) ۱۳۲۰۰ هزار ریال

ج) ۱۳۴۰۰ هزار ریال

د) ۱۳۶۰۰ هزار ریال

۵ــ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

۱) حسابداران افزایش یک دارایی را در سمت راست حساب دارایی ثبت می‌کنند.

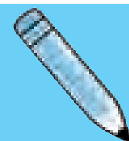
۲) دریافت وام از دیگران در بدهکار حساب وام دریافتنی و بستانکار حساب نقد و بانک ثبت می‌شود.
۳) فروش نقدی ملزومات اداری در بدهکار حساب ملزومات اداری و بستانکار حساب بانک ثبت می‌شود.
۴) خرید نقدی یک دستگاه آپارتمان در سمت راست حساب آپارتمان و در سمت چپ حساب بانک ثبت می‌شود.

الف) (۱) و (۲)
ب) (۲) و (۳)
ج) (۱) و (۳)
د) (۲) و (۴)

۶ــ کدامیک از رویدادهای زیر باعث کاهش مجموع داراییها می‌شود؟
الف) خرید اثاثه به‌طور نسیه
ب) خرید نقدی اثاثه
ج) فروش نسیه ملزومات اداری
د) پرداخت حسابهای پرداختنی

۷ــ در یک مؤسسه خدماتی حسابهای زیر وجود دارد :
سرمایه مالک، حسابهای دریافتنی، نقد و بانک، اثاثه، وسائط‌نقلیه، حسابهای پرداختنی. کدامیک از معادله‌های زیر غلط است (از راست به چپ خوانده شود).
الف) سرمایه مالک = حسابهای دریافتنی + نقد و بانک + وسائط‌نقلیه + اثاثه − حسابهای پرداختنی
ب) سرمایه مالک + حسابهای پرداختنی = نقد و بانک + حسابهای دریافتنی + اثاثه + وسائط‌نقلیه
ج) سرمایه مالک + حسابهای دریافتنی = نقد و بانک + اثاثه + وسائط‌نقلیه + حسابهای پرداختنی
د) سرمایه مالک − حسابهای دریافتنی = نقد و بانک + اثاثه + وسائط‌نقلیه − حسابهای پرداختنی

۸ــ کدامیک از رویدادهای زیر موجب افزایش یک دارایی و افزایش یک بدهی می‌شود؟
الف) خرید نسیه وسائط‌نقلیه
ب) خرید نقدی اثاثه
ج) پرداخت پول بابت حسابهای پرداختنی
د) فروش نسیه وسائط‌نقلیه

تمرینها

۱ــ در جدول زیر چند رویداد مالی ذکر شده است. هر یک از رویدادهای مالی را مانند نمونه اول تجزیه و تحلیل نمایید.

تاریخ	رویداد مالی	تجزیه و تحلیل
۱ مهر	خرید یک دستگاه آپارتمان به‌طور نسیه به مبلغ ۸۰۰۰۰۰۰۰ ریال	یک دارایی (آپارتمان) به مبلغ ۸۰۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافته است. یک بدهی (حسابهای پرداختنی) به مبلغ ۸۰۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافته است.
۳ مهر	خرید نقدی مقداری ملزومات به مبلغ ۳۰۰۰۰۰ ریال	
۱۱ مهر	پرداخت بهای آپارتمان خریداری شده در اول مهر به فروشنده	
۱۳ مهر	خرید نقدی یک دستگاه وانت به مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال	
۱۸ مهر	دریافت ۳۵۰۰۰۰۰۰ ریال وام از آقای حمیدی	

۲ــ در جدول زیر تجزیه و تحلیل چند رویداد مالی نوشته شده است. برای هر یک رویداد مالی مربوط را مثل نمونه اول ثبت نمایید.

تاریخ	رویداد مالی	تجزیه و تحلیل
۳ دیماه	واریز ۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال به حساب بانکی مؤسسه بابت سرمایه آقای صدیق مالک مؤسسه	یک دارایی (بانک) به مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. حقوق مالی مالک در مؤسسه ۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد.
۶ دیماه		یک دارایی (وسائط‌نقلیه) به میزان ۲۱۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. یک دارایی (بانک) به مبلغ ۲۱۰۰۰۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد.
۱۵ دیماه		یک دارایی (نقد و بانک) به مبلغ ۱۷۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. یک بدهی (وام پرداختنی) به مبلغ ۱۷۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد.
۱۸ دیماه		یک دارایی (زمین) به مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. یک بدهی (حسابهای پرداختنی) به مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد.
۲۲ دیماه		یک دارایی (ملزومات) به مبلغ ۱۳۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. یک بدهی (حسابهای پرداختنی) به مبلغ ۱۳۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد.
۲۴ دیماه		یک دارایی (اثاثه) به مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد. یک دارایی (موجودی بانک) به مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد.
۳۰ دیماه		یک بدهی (حسابهای پرداختنی) به مبلغ ۱۸۰۰۰۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد. یک دارایی (موجودی بانک) به مبلغ ۱۸۰۰۰۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد.

۳ــ با درج اصطلاح «بدهکار» و «بستانکار» جدول زیر را تکمیل کنید.

نوع حساب	افزایش	کاهش	مانده حساب
صندوق			
بانک			
حسابهای دریافتنی			
ملزومات اداری			
اثاثه اداری			
حسابهای پرداختنی			
وام پرداختنی			
سرمایه مالک			

۴ــ در مورد هر یک از رویدادهای مالی مندرج در جدول زیر، ابتدا تأثیر آن بر اجزای معادله حسابداری را تعیین کنید و سپس نام حساب مربوط را در محل مشخص شده بنویسید. پاسخ مورد اول در جدول ارائه شده است.

رویداد مالی	تأثیر بر معادلهٔ حسابداری		بدهکار	بستانکار
	①	②		
سرمایه‌گذاری نقد مالک	یک دارایی افزایش می‌یابد	سرمایه مالک افزایش می‌یابد	حساب صندوق یا بانک	حساب سرمایه
خرید نسیه اثاثه اداری				
دریافت وام				
خرید نقدی زمین				
پرداخت بابت حسابهای پرداختنی				
خرید نقدی ملزومات اداری				
دریافت بابت حسابهای دریافتنی				

۵ــ دکتر مشیری در پنجم مردادماه ۱۳۷۶ کلینیک دندانپزشکی فجر را تأسیس کرد. عملیات مالی کلینیک فجر در مردادماه ۱۳۷۶ به شرح زیر می‌باشد.

۵ مرداد — دکتر مشیری پس از افتتاح حساب جاری شماره ۴۰۱ به نام کلینیک فجر نزد بانک ملی شعبه مرکزی ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال بابت سرمایه کلینیک به این حساب واریز نمود.

۹ مرداد — دکتر مشیری برای راه‌اندازی کلینیک، یک دستگاه آپارتمان به مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال خریداری نمود. قرار شد این مبلغ در ۱۹ مردادماه به فروشنده پرداخت گردد.

۱۰ مرداد — یک دستگاه و تجهیزات دندانپزشکی به بهای ۳۵۰۰۰۰۰۰ ریال خریداری گردید. چک شماره ۵۱۱۰۰۱ به‌تاریخ ۷۶/۵/۱۰ به فروشنده تسلیم شد.

۱۱ مرداد تعدادی مبل، صندلی و میز و فایل برای کلینیک به‌طور نسیه خریداری گردید. قرار شد ۹۰۰۰۰۰۰ ریال بهای این اثاثه در ۱۰ شهریور ۱۳۷۶ پرداخت شود.

۱۳ مرداد مقداری ملزومات اداری شامل لوازم‌التحریر و پوشه به مبلغ ۳۰۰۰۰۰ ریال خریداری شد و در قبال آن چک ۵۱۱۰۰۲ به تاریخ ۷۶/۵/۱۳ به مبلغ ۳۰۰۰۰۰ ریال به فروشنده تسلیم شد.

۱۸ مرداد دکتر مشیری ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال از آقای رحمانی به‌عنوان وام دریافت کرد.

هر یک از رویدادهای مالی فوق را تجزیه و تحلیل و در حساب T ثبت کنید. برای تجزیه و تحلیل و ثبت رویدادهای مالی از نمونه زیر استفاده نمایید.

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
یک دارایی (بانک) به میزان ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال افزایش یافته است.	افزایش یک دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** بانک ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال
سرمایه مالک افزایش یافته است.	افزایش سرمایه، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** سرمایه دکتر مشیری ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال

بانک

بدهکار	بستانکار
۵/۵ ۱۰۰۰۰۰۰۰	

سرمایه دکتر مشیری

بدهکار	بستانکار
	۵/۵ ۱۰۰۰۰۰۰۰

۶ــ براساس تجزیه و تحلیل و ثبت رویدادهای مالی تمرین ۵ هر یک از حسابها را مانده‌گیری نمایید و سپس نشان دهید که معادله حسابداری برقرار است.

مسایل

۱ــ در زیر حسابهای مؤسسه مسافرتی هامون نشان داده شده است. رویدادهای مالی مربوط به این مؤسسه در حسابهای • به‌صورت دوطرفه ثبت شده است و به‌صورت متقابل عطف داده شده است. برای هر یک از رویدادهای مالی شرح مناسبی بنویسید.

وام پرداختنی

			۴/۷	۴	۳۰۰۰۰۰۰۰۰

سرمایه آقای هامون

			۴/۲	۱	۱۸۰۰۰۰۰۰۰

حسابهای دریافتنی

۴/۱۵	۷	۲۰۰۰۰۰	۴/۱۹	۹	۱۵۰۰۰۰

بانک

۴/۲	۱	۱۸۰۰۰۰۰۰۰	۴/۵	۳	۲۵۰۰۰۰۰۰
۴/۷	۴	۳۰۰۰۰۰۰۰۰	۴/۹	۵	۱۰۰۰۰۰۰۰
۴/۱۹	۹	۱۵۰۰۰۰	۴/۱۲	۶	۳۱۰۰۰۰۰۰۰

آپارتمان

۴/۱۲	۶	۳۱۰۰۰۰۰۰۰			

ملزومات اداری

۴/۱۷	۸	۴۰۰۰۰۰			

اثاثه اداری

۴/۳	۲	۲۵۰۰۰۰۰۰	۴/۱۵	۷	۲۰۰۰۰۰
۴/۹	۵	۱۰۰۰۰۰۰۰			

حسابهای پرداختنی

۴/۵	۳	۲۵۰۰۰۰۰۰	۴/۳	۲	۲۵۰۰۰۰۰۰
			۴/۱۷	۸	۴۰۰۰۰۰

۲ــ آقای آریا در ۱۶ خرداد ۱۳۷۴ مؤسسه حمل و نقل ایران را تأسیس کرد. رویدادهای مالی مربوط به این مؤسسه در نیمه دوم خردادماه به شرح زیر است :

۱۶ خرداد	افتتاح حساب جاری و واریز ۲۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال بابت سرمایه به حساب جاری مؤسسه
۱۷ خرداد	خرید نقدی یک قطعه زمین به بهای ۱۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال طی چک شماره ۵۶۷۱۱۱
۱۹ خرداد	خرید نسیه مقداری اثاثه اداری به مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال
۲۲ خرداد	خرید نقدی یک باب ساختمان به ارزش ۸۰۰۰۰۰۰۰ ریال طی چک شماره ۵۶۷۱۱۲
۲۴ خرداد	خرید ۱۲۰۰۰۰۰ ریال ملزومات اداری طی چک شماره ۵۶۷۱۱۳
۲۵ خرداد	دریافت ۱۳۰۰۰۰۰۰ ریال وام قرض‌الحسنه از آقای مهربان و واریز آن به حساب جاری مؤسسه
۳۱ خرداد	پرداخت بهای اثاثه خریداری شده در ۱۹ خرداد طی چک شماره ۵۶۷۱۱۴

مطلوب است:

الف) تجزیه و تحلیل ثبت رویدادهای فوق در حسابهای • . برای ثبت این رویدادها از صندوق و بانک، ملزومات اداری، اثاثه‌اداری، ساختمان، زمین، حسابهای پرداختنی، وام پرداختنی و سرمایه آقای آریا استفاده کنید.

ب) مانده‌گیری حسابهای مؤسسه حمل و نقل ایران در پایان روز ۳۱ خرداد ۱۳۷۴

ج) تهیه ترازنامه مؤسسه حمل و نقل ایران به تاریخ ۳۱ خردادماه ۱۳۷۴

۳ــ در جدول صفحه بعد رویدادهای مالی شهریور سال ۱۳۷۶ مؤسسه چاپ و تکثیر پارس به‌طور خلاصه نوشته شده است و پس از هر رویداد مانده جدید هر یک از اقلام داراییها، بدهی و سرمایه مالک تعیین شده است.

با توجه به این اطلاعات

مطلوب است:

الف) تهیه ترازنامه مؤسسه چاپ و تکثیر پارس در تاریخ اول شهریور ۱۳۷۶

ب) شرح مناسب هر یک از رویدادهای مذکور

ج) ثبت رویدادهای فوق در حسابهای •

د) مانده‌گیری هر یک از حسابها

هـ) تهیه ترازنامه مؤسسه چاپ و تکثیر پارس در تاریخ ۱۳۷۶/۶/۳۱

	دارایيها					= بدهيها + سرمايه مالک	
	موجودی نقد	حسابهای دريافتنی	ملزومات اداری	اثاثه اداری	آپارتمان	حسابهای پرداختنی	سرمايه آقای جمشيدی
مانده در ۶/۱	۴۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	۲۱۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۳۵۵۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰
۶/۵	+۱۰۰۰۰۰۰	−۱۰۰۰۰۰۰					
مانده در ۶/۵	۵۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	۲۱۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۳۵۵۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰
۶/۹				+۵۰۰۰۰۰		+۵۰۰۰۰۰	
مانده در ۶/۹	۵۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	۲۶۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۴۰۵۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰
۶/۱۲	−۱۰۵۰۰۰۰					−۱۰۵۰۰۰۰	
مانده در ۶/۱۲	۳۹۵۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	۲۶۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰
۶/۱۷	−۲۰۰۰۰۰۰			+۲۰۰۰۰۰۰			
مانده در ۶/۱۷	۱۹۵۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰	۴۶۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰
۶/۱۸			+۲۰۰۰۰۰			+۲۰۰۰۰۰	
مانده در ۶/۱۸	۱۹۵۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰	۴۶۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰
۶/۳۱	−۱۰۰۰۰۰۰					−۱۰۰۰۰۰۰	
مانده در ۶/۳۱	۹۵۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰	۴۶۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰

فصل چهارم

ثبت رویدادهای مالی در مدارک و دفاتر حسابداری

هدفهای رفتاری : پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد :
۱ــ اسناد مثبته را توضیح دهد و اهمیت آن را ذکر کند.
۲ــ سند حسابداری را تعریف کند.
۳ــ چند نمونه سند حسابداری را تنظیم کند.
۴ــ انواع دفاتر حسابداری را نام ببرد.
۵ــ دفتر روزنامه عمومی را تعریف کند و فواید آن را توضیح دهد.
۶ــ چند نمونه ثبت دفتر روزنامه را انجام دهد.
۷ــ دفتر کل را تعریف کند.
۸ــ چگونگی انتقال اقلام از دفتر روزنامه به دفتر کل را انجام دهد.
۹ــ تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل را تنظیم کند.

۱ــ۴ــ مقدمه

در فصل قبل فراگرفتیم که به منظور تهیه اطلاعات مالی مفید، رویدادهای مالی به‌نحوی مناسب ثبت و خلاصه می‌شوند و برای این کار حساب، ابزار اصلی ثبت و خلاصه کردن اطلاعات مالی به‌شمار می‌آید. پس از تجزیه و تحلیل کلیه رویدادهای مالی و ثبت مستقیم آنها در حسابهای T و مشخص کردن حسابهای T می‌توانستیم ترازنامه را تنظیم نماییم. باید متذکر شویم روش ثبت مستقیم رویدادهای مالی در حسابهای T بیشتر در کتابهای آموزشی برای سهولت فراگیری به‌کار گرفته می‌شود. در عمل حسابداران برای ثبت و خلاصه کردن رویدادهای مالی از روشها و ابزار دیگری استفاده می‌نمایند که آنها را قادر می‌سازد اولاً اطلاعات مالی را به‌گونه‌ای دقیق‌تر و منظم‌تر ثبت کنند و ثانیاً سرعت و سهولت تهیه اطلاعات مالی افزایش یافته و وقوع اشتباهات به حداقل کاهش یابد.

۲ــ۴ــ اسناد و مدارک مثبته

حسابداران پس از وقوع هر معامله یا رویدادهای مالی، با توجه به تأثیر آنها بر اجزای معادله حسابداری به تجزیه و تحلیل می‌پردازند ولی معمولاً برای تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی نیاز به مدارک و شواهدی دارند تا بر مبنای آن تشخیص دهند چه تغییراتی در اجزای معادله حسابداری ایجاد شده است، بنابراین فقط براساس اسناد و مدارک مرتبط می‌توان به تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی پرداخت. بدین‌منظور، حسابداران، پس از وقوع هر رویداد مالی اسناد و مدارک مربوط را جمع‌آوری می‌کنند.

در حسابداری به اسناد و مدارکی که دلالت بر وقوع یک معامله یا رویداد مالی مشخص دارد، «اسناد و مدارک مثبته» گفته می‌شود. این مدارک نشان‌دهنده تاریخ، مبلغ و ماهیت رویداد مالی است. اسناد و مدارک مثبته در حسابداری از اهمیت خاصی برخوردارند به‌دلیل آن‌که اولاً مبنای تجزیه و تحلیل و ثبت رویدادهای مالی در مدارک و دفاتر حسابداری قرار می‌گیرند و ثانیاً برای پیگیری و رسیدگی بعدی نقش مهمی دارند. نکته قابل توجه این که اسناد مثبته باید روشن، واضح و معتبر باشند تا حسابداران و سایر اشخاص بتوانند بدانها اتّکا کنند. معمولاً اسناد و مدارک مثبته نوع و شکل ثابت و معین ندارند. فاکتور فروش، رسید بانکی، قبض آب و برق و رسید صندوق نمونه‌هایی از اسناد و مدارک مثبته هستند که تصویر برخی از آنها در صفحه زیر نشان داده شده است.

سند دریافت نقدی

بانک تجارت ـ شعبه

تاریخ

نام دارنده حساب

شماره حساب

مبلغ (بعدد) ریال

(بحروف) ریال

نام و نشانی و تلفن پرداخت کننده:

امضاء پرداخت کننده

۱ـ بدینوسیله تأیید می‌شود که مبلغ مندرج در جدول زیر دریافت و بحساب فوق منظور شده است.
۲ـ رسیدهائی که با ماشین نقدی این بانک ثبت نشده باشد از درجه اعتبار ساقط است.
۳ـ مبلغ ثبت شده بوسیله ماشین باید با مبلغ سند مطابقت داشته باشد و الا مبلغ کمتر معتبر خواهد بود.

کد معامله 07	تاریخ مؤثر

مهر و امضاء شعبه

تهران کالا

فاکتور فروش

نام خریدار: آقای عباسی

تاریخ خرید: ۷۷/۹/۳۰ | شماره: ۰۲۵۸

آدرس و تلفن: شیراز - خیابان - شهید مطهری شماره ۲۷

شماره ردیف	نوع کالا	مدل	تعداد	قیمت واحد	مبلغ - ریال
۱	یک عدد لامپ و نوار شارژ		۱	۷۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰
۲	دستگاه [illegible]	9606	۱	۶۱۸۰۰۰	۶۱۸۰۰۰
۳					
۴					
۵					
۶					
۷					
۸					
۹					
۱۰					
۱۱					
۱۲					
۱۳					
۱۴					
۱۵					

جمع کل بحروف: یک میلیون و سیصد و هجده هزار ریال | جمع کل بریال: ۱۳۱۸۰۰۰

کالای فوق صحیح و سالم به اینجانب حسن عباسی رسید

۳ــ۴ــ سند حسابداری

به‌دلیل اهمیت نوشتن صحیح و بدون اشتباه دفاتر حسابداری، در بیشتر واحدهای اقتصادی قبل از ثبت رویدادهای مالی در دفاتر رسمی، **سند حسابداری** یا سند روزنامه تهیه می‌گردد. سند حسابداری، برگه‌ای است که اطلاعات مربوط به یک یا چند رویداد مالی قبل از ثبت در دفاتر حسابداری در آن نوشته می‌شود و سپس براساس اطلاعات مندرج در سند حسابداری، دفاتر حسابداری تنظیم می‌گردند.

سند حسابداری شکل مشخص و یکسانی ندارد و در هر واحد اقتصادی با توجه به نیاز و سلیقه حسابداران ممکن است به شکلهای متفاوتی تنظیم و ستون‌بندی شود. پس از جمع‌آوری و بررسی اسناد و مدارک مثبته، حسابدار تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی را انجام داده و سپس سند حسابداری را تنظیم می‌کند. در صفحه بعد، یک نمونه از اسناد حسابداری نشان داده شده است.

شمارهٔ سند ....

تاریخ / / ۱۳

سند حسابداری

شماره دفتر روزنامه ....

	بدهکار ریال	بستانکار ریال
جمع		

تنظیم کننده

رئیس حسابداری

مدیر مالی

مثال: نحوه تنظیم سند حسابداری

خانم راستی در تاریخ ۱۳۷۹/۴/۲۵ تصمیم می‌گیرد باشگاه بدنسازی سلامت را تأسیس نماید. به این منظور پس از اخذ مجوزهای لازم، حساب جاری شماره ۳۳۳ نزد بانک تجارت شعبه آزادی را افتتاح نموده و مبلغ ۸۰۰۰۰۰۰ ریال به این حساب واریز می‌نماید. پس از واریز مبلغ فوق بانک تجارت یک برگ رسید بانکی به مبلغ ۸۰۰۰۰۰۰ ریال صادر و به خانم راستی تحویل می‌دهد. پس از آن‌که اسناد مثبته این رویداد مالی (رسید بانکی) در اختیار حسابدار باشگاه بدنسازی قرار گرفت ابتدا تجزیه و تحلیل رویداد مالی فوق به شرح زیر انجام خواهد شد :

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (بانک) افزایش می‌یابد.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار**: بانک ۸۰۰۰۰۰۰ ریال
سرمایه خانم راستی در باشگاه افزایش می‌یابد.	افزایش سرمایه، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار**: سرمایه ۸۰۰۰۰۰۰ ریال

نتیجه این تجزیه و تحلیل در سند حسابداری شماره ۱ به شرح زیر ثبت می‌شود. لازم به توضیح است معمولاً سند حسابداری در دو نسخه تنظیم می‌شود که نسخه اول به همراه اسناد و مدارک مثبته در یک پرونده به‌ترتیب شماره اسناد حسابداری نگهداری گردیده و نسخه دوم در پرونده جداگانه‌ای بایگانی می‌شود. هدف از ضمیمه کردن اسناد و مدارک مثبته به سند حسابداری افزایش قابلیت پیگیری و رسیدگیهای بعدی در آینده است.

شماره: **تاریخ:**	**باشگاه سلامت** **سند حسابداری**	**صفحهٔ روزنامه.........**
شرح	**بدهکار**	**بستانکار**
بانک سرمایه بابت سرمایه‌گذاری اولیه خانم راستی در باشگاه بدنسازی	۸۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰
جمع	۸۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰
تنظیم‌کننده	رئیس حسابداری	مدیر مالی

۴ــ۴ــ دفاتر حسابداری

پس از جمع‌آوری اسناد و مدارک مثبته، تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی و تنظیم سند حسابداری، رویدادهای مزبور به شکلی مناسب در دفاتر حسابداری ثبت می‌شوند.

دفاتر حسابداری را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد : گروه اول، دفاتر رسمی یا قانونی شامل دفتر روزنامه عمومی و دفتر کل می‌باشد و گروه دوم، دفاتر غیررسمی یا کمکی که شامل دفاتر معین و سایر دفاتر مورد نیاز حسابداران می‌گردد.

۱ــ۴ــ۴ــ دفتر روزنامه عمومی: دفتر روزنامه عمومی، دفتری است که کلیه معاملات و رویدادهای مالی یک واحد اقتصادی روزانه به‌ترتیب تاریخ وقوع در آن ثبت می‌شوند. به دفتر روزنامه عمومی، «دفتر ثبت اولیه» یا به اختصار «دفتر روزنامه» هم گفته می‌شود. دفتر روزنامه عمومی شکل مشخص و ثابتی ندارد ولی نمونه صفحهٔ بعد که به‌نام دفتر روزنامه ساده یا دو ستونی مشهور است، بیشتر مورد استفاده حسابداران قرار می‌گیرد.

دفتر روزنامه

ردیف	تاریخ روز	تاریخ ماه	شرح	عطف	بدهکار ریال	بستانکار ریال
			نقل به صفحه			

نوشتن رویدادهای مالی در دفتر روزنامه عمومی به‌جای ثبت مستقیم در حسابهای* فایده‌هایی دارد که مهمترین آنها عبارتند از :

۱ــ دفتر روزنامه کلیه اطلاعات مربوط به یک رویداد مالی را یک‌جا نشان می‌دهد.

۲ــ دفتر روزنامه کلیه رویدادهای مالی را به‌ترتیب تاریخ وقوع آنها نشان می‌دهد. از این‌رو برای تهیه اطلاعات یک یا چند ماه واحد اقتصادی، کافی است از تاریخ وقوع معاملات آگاه باشیم.

۳ــ دفتر روزنامه احتمالاً وقوع اشتباهات حسابداران را کاهش می‌دهد. نوشتن مستقیم رویدادهای مالی در حسابهای* احتمال ثبت نکردن رقم بدهکار یا بستانکار و یا دو بار ثبت کردن رقم بدهکار یا بستانکار را افزایش می‌دهد.

حسابداران برای نوشتن درست دفتر روزنامه باید حداقل دارای شرایط زیر باشند :

الف) توانایی در تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی و تعیین اثر آنها بر معادله حسابداری

ب) آگاهی از نحوه نوشتن دفتر روزنامه (روزنامه‌نویسی) و اطلاع از مقررات و آیین‌نامه‌های تحریر دفاتر حسابداری

با استفاده از مثال زیر نحوه ثبت دفتر روزنامه نشان داده می‌شود.

مثال: نحوه ثبت رویدادهای مالی در دفتر روزنامه

خانم فضیلت اخیراً پس از کسب مجوزهای لازم اقدام به تأسیس مؤسسه آموزش زبان دانا کرده است و طی آبان ماه ۱۳۷۹ فعالیتهای زیر در مؤسسه انجام شده است :

۳ آبان — افتتاح حساب جاری شماره ۳۵۲۰ نزد بانک رفاه کارگران شعبه وحدت و واریز ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال به این حساب بابت سرمایه مؤسسه دانا. در قبال واریز این مبلغ به حساب جاری مؤسسه دانا بانک یک برگ رسید بانکی به خانم فضیلت تحویل داد.

۶ آبان — خرید نقدی یک دستگاه آپارتمان به بهای ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال. در قبال تحویل چک شماره ۲۱۵۰۱ مورخ ۶ آبان ۱۳۷۹ به مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال از حساب جاری مؤسسه دانا، یک برگ رسید امضا شده از آقای معتمدی فروشنده آپارتمان دریافت گردید. همچنین تصویری از سند انتقال آپارتمان به‌عنوان سند مثبته این رویداد مالی تهیه شد.

۷ آبان — خرید نسیه مقداری اثاثه از فروشگاه مجیدی به بهای ۳۵۰۰۰۰۰ ریال. آقای مجیدی فاکتور فروش شماره ۱۷۰۳ مورخ ۷۹/۸/۷ را به مؤسسه دانا تحویل داد.

۸ آبان — آقای فرشاد، مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال به‌عنوان وام به حساب مؤسسه دانا واریز کرد. بانک یک برگ رسید بانکی مبنی بر واریز ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال به حساب ۳۵۲۰ مؤسسه دانا به آقای فرشاد تسلیم نمود که ایشان به مؤسسه تحویل داد.

۱۱ آبان — خرید نسیه ۷۵۰۰۰۰۰ ریال اثاثه از فروشگاه حسن‌پور. آقای حسن‌پور فاکتور فروش شماره ۲۲۱۱ مورخ ۷۹/۸/۱۱ را برای مؤسسه دانا ارسال کرد.

۱۴ آبان — صدور و تحویل چک شماره ۲۱۵۰۲ مورخ ۷۹/۸/۱۴ به مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰ ریال به آقای مجیدی بابت طلب ایشان از مؤسسه دانا. در قبال تحویل این چک در همان روز یک برگ رسید چک دریافت گردید.

۱۸ آبان — خرید نقدی ۵۵۰۰۰۰ ریال ملزومات اداری از آقای کریمی. مؤسسه دانا در قبال دریافت فاکتور فروشنده ملزومات، چک شماره ۲۱۵۰۳ مورخ ۷۹/۸/۱۸ را به مبلغ ۵۵۰۰۰۰ ریال صادر کرد و پس از اخذ رسید چک آن را به آقای کریمی تحویل داد.

همانگونه که قبلاً نیز یادآوری شد برای ثبت هر یک از رویدادهای فوق در دفتر روزنامه مؤسسه دانا به‌ترتیب زیر عمل می‌شود :

۱ــ براساس اسناد و مدارک مثبته که ضمیمه سند می‌شود، رویدادها تجزیه و تحلیل و برای هر رویداد سند حسابداری صادر می‌شود.

۲ــ تمامی اسناد حسابداری را به‌ترتیب در دفتر روزنامه ثبت می‌کنیم.

رویداد مالی ۱) واریز ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال به حساب جاری مؤسسه بابت سرمایه‌گذاری خانم فضیلت در مؤسسه دانا.

مرحله ۱ــ تنظیم سند حسابداری (از طریق تجزیه و تحلیل اسناد و مدارک مثبته)

شماره: ۱ تاریخ: ۷۹/۸/۱۳	مؤسسه آموزش زبان دانا سند حسابداری	
شرح	**بدهکار**	**بستانکار**
بانک	۳۲۰۰۰۰۰۰	
سرمایه خانم فضیلت		۳۲۰۰۰۰۰۰
سرمایه‌گذاری اولیه خانم فضیلت در مؤسسه آموزش زبان دانا		
جمع	۳۲۰۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰۰
تنظیم‌کننده	مسئول حسابداری	مدیر مالی

مرحله ۲ــ ترتیب نوشتن رویداد مالی در دفتر روزنامه عبارت است از :

۱ــ تاریخ رویداد مالی

۲ــ عنوان حسابی که بدهکار می‌شود و ثبت مبلغ بدهکار در ستون بدهکار

۳ــ عنوان حسابی که بستانکار می‌شود و ثبت مبلغ بستانکار در ستون بستانکار

۴ــ شرح مختصری از رویداد مالی

رویدادهای مالی مؤسسه دانا در آبان ماه ۱۳۷۹ به شرح صفحه بعد در دفتر روزنامه این مؤسسه، ثبت می‌شود :

صفحه ۱۰

مؤسسه آموزش زبان دانا

دفتر روزنامه

شماره ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	۱۳۷۹				
۱	۳ آبان ماه	بانک	۱	۳۲۰۰۰۰۰۰	
		سرمایه خانم فضیلت	۳۵		۳۲۰۰۰۰۰۰
		سرمایه‌گذاری اولیه خانم فضیلت در مؤسسه آموزش زبان دانا			
۲	۶ آبان ماه	آپارتمان	۲۰	۳۰۰۰۰۰۰۰	
		بانک	۱		۳۰۰۰۰۰۰۰
		خرید یک دستگاه آپارتمان از آقای معتمدی به‌صورت نقد			
۳	۷ آبان ماه	اثاثه	۱۵	۳۵۰۰۰۰۰	
		حسابهای پرداختنی	۲۵		۳۵۰۰۰۰۰
		خرید مقداری اثاثه از فروشگاه مجیدی به‌طور نسیه			
۴	۸ آبان ماه	بانک	۱	۱۰۰۰۰۰۰۰	
		وام پرداختنی	۳۰		۱۰۰۰۰۰۰۰
		دریافت وام از آقای فرشاد			
۵	۱۱ آبان ماه	اثاثه	۱۵	۷۵۰۰۰۰۰	
		حسابهای پرداختنی	۲۵		
		خرید اثاثه به‌طور نسیه از فروشگاه حسن‌پور			۷۵۰۰۰۰۰
۶	۱۴ آبان ماه	حسابهای پرداختنی	۲۵	۳۰۰۰۰۰۰	
		بانک	۱		۳۰۰۰۰۰۰
		پرداخت قسمتی از طلب آقای حسن‌پور			
۷	۱۸ آبان ماه	ملزومات		۵۵۰۰۰۰	
		بانک			۵۵۰۰۰۰
		خرید ملزومات اداری به‌طور نقد			

برای سهولت کار می‌توان تاریخ کامل فعالیت مالی شامل سال، ماه و روز را در ستون مربوط ثبت کرد و در مورد فعالیتهای مالی بعدی فقط ماه و روز را در ستون تاریخ نوشت.

نام حساب بدهکار در سمت راست منتهی‌الیه ستون شرح و نام حساب بستانکار به فاصله حدود ۲ سانتی‌متر از سمت راست ستون شرح، نوشته می‌شود.

در حین روزنامه‌نویسی نکات زیر را باید درنظر داشت :

۱ــ پس از ثبت هر رویداد مالی جمع ستون بدهکار و بستانکار باید با هم برابر باشد در غیر این‌صورت مشخص می‌شود یک یا چند رقم به درستی نوشته نشده است که باید پیدا و اصلاح شود. معمولاً دفترنویسان جمع ستون بدهکار و جمع ستون بستانکار را با مداد در زیر هر صفحه و ابتدای صفحه بعد می‌نویسند.

۲ــ در نوشتن دفتر روزنامه همیشه ابتدا حساب یا حسابهایی که بدهکار می‌شود، ثبت می‌گردد و پس از آن ثبت حساب یا حسابهایی که بستانکار می‌شود، انجام می‌شود.

۳ــ نوشتن دفتر روزنامه به‌طور مرتب، تمیز و با خط خوانا، استفاده از آن را آسان می‌کند.

۲ــ۴ــ۴ــ دفتر کل: یکی دیگر از دفاتر مورد استفاده حسابداران برای ثبت رویدادهای مالی دفتر کل است. دفتر کل عبارت است از مجموعه حسابهایی که برای ثبت و خلاصه کردن اطلاعات مربوط به رویدادهای مالی یک واحد اقتصادی استفاده می‌شود. دفتر کل را دفتر «ثبت نهایی» هم می‌گویند. پس از آنکه رویدادهای مالی در دفتر روزنامه ثبت شد، مبالغ بدهکار و بستانکار هر رویداد مالی به‌ترتیب در بدهکار و بستانکار حسابهای مربوط در دفتر کل نوشته می‌شود که به این کار انتقال اطلاعات از دفتر روزنامه به دفتر کل یا نقل به حسابها گفته می‌شود.

در دفتر کل، هر حساب همانند حساب T دو طرف راست و چپ دارد که بدهکار و بستانکار نامیده می‌شود. دفتر کل اشکال مختلفی دارد. در رایج‌ترین نمونه دفتر کل هر صفحه به‌صورت صفحه بعد طراحی شده است. چون هر صفحه سه ستون برای مبلغ دارد به این نوع دفتر، دفتر کل سه ستونی گفته می‌شود.

حساب ......

دفتر کل

صفحه ......

شماره روزنامه	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
			نقل به صفحه				

۱ــ۲ــ۴ــ۴ــ در نگهداری و نوشتن دفتر کل باید نکاتی به شرح زیر مورد ملاحظه قرار گیرد :

۱ــ شماره‌گذاری صفحات دفتر کل از رقم یک شروع و به‌ترتیب ادامه یابد.

۲ــ برای هر یک از حسابهای دفتر کل با توجه به حجم فعالیت در یک دوره مالی (سالانه) یک یا چند صفحه جداگانه اختصاص داده شود. معمولاً صفحات ابتدایی دفتر کل به حسابهای دارایی اختصاص می‌یابد و صفحات حسابهای بدهی، سرمایه، درآمد و هزینه به‌ترتیب بعد از حسابهای دارایی قرار می‌گیرد.

پس از آماده‌سازی دفتر کل می‌توان رویدادهای مالی را که در دفتر روزنامه نوشته شده‌اند، در دفتر کل ثبت کرد. همیشه نوشتن دفتر کل بعد از ثبت رویدادهای مالی در دفتر روزنامه انجام می‌گیرد. بنابراین هیچ رویدادی در دفتر کل نوشته نمی‌شود مگر آنکه قبلاً در دفتر روزنامه ثبت شده باشد.

برای ثبت رویدادهای مالی در دفتر کل ابتدا رویداد مالی ثبت شده در دفتر روزنامه مشخص و سپس مراحل انتقال به‌ترتیب زیر انجام می‌شود :

۱ــ پیدا کردن صفحه حسابی که در دفتر روزنامه بدهکار شده است.

۲ــ نوشتن شماره رویداد مالی (شماره روزنامه) در ستون مربوطه در حساب دفتر کل

۳ــ ثبت تاریخ رویداد مالی در ستون تاریخ

۴ــ درج مبلغ بدهکار در ستون بدهکار

۵ــ نوشتن شرح مختصری از رویداد مالی در ستون شرح

۶ــ نوشتن شماره صفحه دفتر روزنامه در ستون عطف حساب

۷ــ درج شماره صفحه‌ای از دفتر کل که ردیف بدهکار رویداد مالی در آن نوشته شده، در ستون عطف دفتر روزنامه

۸ــ محاسبه و نوشتن مانده حساب در ستون مربوط

۹ــ تعیین نوع مانده حساب در ستون تشخیص با نوشتن کلمه «بد» به‌جای بدهکار یا «بس» به‌جای بستانکار.

پس از آنکه طرف بدهکار یک رویداد مالی به‌ترتیب بالا ثبت شد، طرف بستانکار رویداد مالی هم طی مراحل فوق ثبت می‌گردد.

رویدادهای مالی مؤسسه دانا که قبلاً در دفتر روزنامه نوشته شده است به شرح صفحه بعد به حسابهای دفتر کل منتقل می‌شوند.

مؤسسه آموزش زبان دانا

دفتر روزنامه

شماره ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	۱۳۷۹	جمع نقل از صفحه......			
۱	۳ آبان ماه	بانک	۱	۳۲۰۰۰۰۰۰	
		سرمایه خانم فضیلت	۳۵		۳۲۰۰۰۰۰۰
		سرمایه‌گذاری اولیه خانم فضیلت در مؤسسه آموزش زبان دانا			
۲	۶ آبان ماه	آپارتمان	۲۰	۳۰۰۰۰۰۰۰	
		بانک	۱		۳۰۰۰۰۰۰۰
		خرید یک دستگاه آپارتمان از آقای معتمدی به‌صورت نقد			
۳	۷ آبان ماه	اثاثه	۱۵	۳۵۰۰۰۰۰	
		حسابهای پرداختنی	۲۵		۳۵۰۰۰۰۰
		خرید مقداری اثاثه از فروشگاه مجیدی به‌طور نسیه			
۴	۸ آبان ماه	بانک	۱	۱۰۰۰۰۰۰۰	
		وام پرداختنی	۳۰		۱۰۰۰۰۰۰۰
		دریافت وام از آقای فرشاد			
۵	۱۱ آبان ماه	اثاثه	۱۵	۷۵۰۰۰۰۰	
		حسابهای پرداختنی	۲۵		۷۵۰۰۰۰۰
		خرید اثاثه به‌طور نسیه از فروشگاه حسن‌پور			
۶	۱۴ آبان ماه	حسابهای پرداختنی	۲۵	۳۰۰۰۰۰۰	
		بانک			۳۰۰۰۰۰۰
		پرداخت قسمتی از طلب آقای حسن‌پور			
۷	۱۸ آبان ماه	ملزومات	۱۰	۵۵۰۰۰۰	
		بانک	۱		۵۵۰۰۰۰
		خرید ملزومات اداری به‌طور نقد			
		جمع نقل به صفحه......		۸۶۵۵۰۰۰۰	۸۶۵۵۰۰۰۰

حساب: بانک **صفحه: ۱**

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۳ آبان ماه	سرمایه‌گذاری اولیه خانم فضیلت	۳۲۰۰۰۰۰۰		بد	۳۲۰۰۰۰۰۰
۱۰	۶ آبان ماه	خرید یک دستگاه آپارتمان		۳۰۰۰۰۰۰۰	بد	۲۰۰۰۰۰۰
۱۰	۸ آبان ماه	دریافت وام از آقای فرشاد	۱۰۰۰۰۰۰۰		بد	۱۲۰۰۰۰۰۰
۱۰	۱۶ آبان ماه	پرداخت قسمتی از طلب آقای حسن‌پور		۳۰۰۰۰۰۰	بد	۹۰۰۰۰۰۰
۱۰	۱۸ آبان ماه	خرید ملزومات اداری		۵۵۰۰۰۰	بد	۸۴۵۰۰۰۰
		جمع	۴۲۰۰۰۰۰۰	۳۳۵۵۰۰۰۰		۸۴۵۰۰۰۰

حساب: ملزومات **صفحه: ۱۰**

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۱۸ آبان ماه	خرید ملزومات اداری	۵۵۰۰۰۰		بد	۵۵۰۰۰۰

حساب: اثاثه **صفحه: ۱۵**

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۷ آبان ماه	خرید اثاثه از فروشگاه مجیدی	۳۵۰۰۰۰۰		بد	۳۵۰۰۰۰۰
۱۰	۱۱ آبان ماه	خرید اثاثه از فروشگاه حسن‌پور	۷۵۰۰۰۰۰		بد	۱۱۰۰۰۰۰۰
		جمع	۱۱۰۰۰۰۰۰		بد	۱۱۰۰۰۰۰۰

حساب: آپارتمان **صفحه: ۲۰**

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۶ آبان ماه	خرید یک دستگاه آپارتمان از آقای معتمدی	۳۰۰۰۰۰۰۰		بد	۳۰۰۰۰۰۰۰

حساب: حسابهای پرداختنی — صفحه: ۲۵

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۷ آبان ماه	خرید اثاثه از فروشگاه مجیدی		۳۵۰۰۰۰۰۰	بس	۳۵۰۰۰۰۰۰
۱۰	۱۱ آبان ماه	خرید اثاثه از فروشگاه حسن‌پور		۷۵۰۰۰۰۰	بس	۱۱۰۰۰۰۰۰
۱۰	۱۴ آبان ماه	پرداخت قسمتی از طلب آقای حسن‌پور	۳۰۰۰۰۰۰		بس	۸۰۰۰۰۰۰
		جمع	۳۰۰۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰۰۰	بس	۸۰۰۰۰۰۰

حساب: وام پرداختنی — صفحه: ۳۰

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۸ آبان ماه	دریافت وام از آقای فرشاد		۱۰۰۰۰۰۰۰	بس	۱۰۰۰۰۰۰۰

حساب: سرمایه خانم فضیلت — صفحه: ۳۵

شماره روزنامه	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	۱۳۷۹	نقل از...				
۱۰	۳ آبان ماه	سرمایه‌گذاری اولیه خانم فضیلت		۳۲۰۰۰۰۰۰	بس	۳۲۰۰۰۰۰۰

۵ــ۴ــ تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل

همانطور که می‌دانید رویدادهای مالی ابتدا در دفتر روزنامه ثبت و سپس از دفتر روزنامه به دفتر کل انتقال می‌یابد. اگر همه مبالغ بدهکار و بستانکار هر رویداد مالی به درستی به حسابهای دفتر کل انتقال یابد در این‌صورت جمع و مانده‌های بدهکار و بستانکار حسابهای دفتر کل با هم برابر خواهد بود. برای آزمون این برابری از تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل استفاده می‌شود. تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل فهرستی از نام و جمع و مانده کلیه حسابهای دفتر کل در یک زمان مشخص می‌باشد. به‌طور معمول تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل در پایان هر ماه تهیه می‌شود. تراز آزمایشی زیر از حسابهای دفتر کل مؤسسه دانا در تاریخ ۳۰ آبان ماه ۱۳۷۹ تهیه شده است.

مؤسسه آموزش زبان دانا

تراز آزمایشی

۳۰ آبان ماه ۱۳۷۹

نام حساب	گردش عملیات		مانده	
	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
بانک	۴۲۰۰۰۰۰۰	۳۳۵۵۰۰۰۰	۸۴۵۰۰۰۰	
ملزومات	۵۵۰۰۰۰		۵۵۰۰۰۰	
اثاثه	۱۱۰۰۰۰۰۰		۱۱۰۰۰۰۰۰	
آپارتمان	۳۰۰۰۰۰۰۰		۳۰۰۰۰۰۰۰	
حسابهای پرداختنی	۳۰۰۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰۰۰		۸۰۰۰۰۰۰
وام پرداختنی		۱۰۰۰۰۰۰۰		۱۰۰۰۰۰۰۰
سرمایه خانم فضیلت		۳۲۰۰۰۰۰۰		۳۲۰۰۰۰۰۰
جمع	۸۶۵۵۰۰۰۰	۸۶۵۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰

برای تهیه تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل مراحل زیر انجام می‌شود :

۱ــ نوشتن عنوان، تراز آزمایشی که در سه سطر شامل نام مؤسسه، نام گزارش و تاریخ گزارش

۲ــ نوشتن نام و جمع و مانده نهایی حسابهای دفتر کل

۳ــ به‌دست آوردن جمع ارقام هر یک از ستونها و اطمینان از توازن برابری آنها

۴ــ کشیدن دو خط موازی زیر ستونهای جمع به منزله اتمام کار تهیه تراز آزمایشی است.

۶ــ۴ــ ترازنامه

یکی از مزایای تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل این است که از روی آن به سادگی و با سرعت می‌توان ترازنامه واحد اقتصادی را تهیه کرد. در فصلهای بعد خواهیم دید که علاوه بر ترازنامه، گزارشهای مالی دیگر هم از روی تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل تهیه می‌شوند. ترازنامه مؤسسه دانا در تاریخ ۳۰ آبان ۱۳۷۹ به شرح صفحه بعد می‌باشد :

مؤسسه آموزش زبان دانا

ترازنامه

به تاریخ ۳۰ آبان ماه ۱۳۷۹ (ارقام به ریال)

داراییها		بدهیها	
بانک	۸۴۵۰۰۰۰	حسابهای پرداختنی	۸۰۰۰۰۰۰
ملزومات	۵۵۰۰۰۰	وام پرداختنی	۱۰۰۰۰۰۰۰
اثاثه	۱۱۰۰۰۰۰۰	جمع بدهیها	۱۸۰۰۰۰۰۰
آپارتمان	۳۰۰۰۰۰۰۰	سرمایه	
جمع داراییها	۵۰۰۰۰۰۰۰	سرمایه خانم فضیلت	۳۲۰۰۰۰۰۰
		جمع بدهیها و سرمایه	۵۰۰۰۰۰۰۰

پرسشها

۱ــ اسناد مثبته چیستند؟

۲ــ چرا حسابداران به اسناد مثبته نیاز دارند؟

۳ــ چند نمونه از اسناد مثبته را بیان کنید.

۴ــ سند حسابداری چیست؟

۵ــ دو مورد از دفاتر حسابداری را نام ببرید.

۶ــ دفتر روزنامه عمومی چیست؟

۷ــ در مورد هر رویداد مالی چه اطلاعاتی در دفتر روزنامه نوشته می‌شود؟

۸ــ دفتر کل چیست؟

۹ــ مفهوم انتقال به حسابها را توضیح دهید.

۱۰ــ تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل چیست؟

پرسشهای چهارگزینه‌ای ✓

۱ــ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

(۱) دفتر کل از روی سند حسابداری نوشته می‌شود.

(۲) قبل از ثبت رویداد مالی در دفتر روزنامه می‌توان آن را در سند حسابداری ثبت کرد.

(۳) در عمل برای ثبت و خلاصه کردن رویدادهای مالی از حساب ˙ استفاده می‌شود.

الف) (۱) و (۲) ب) (۱) و (۳) ج) (۲) و (۳) د) هر سه

۲ــ کدامیک از گزینه‌های زیر درست است؟

(۱) اسناد مثبته باید حتماً به‌صورت چاپی باشد.

(۲) اسناد مثبته باید به قدری روشن و صحیح باشد که حسابداران بتوانند به آن اتکا کنند.

(۳) معمولاً دفتر کل از روی اسناد مثبته نوشته می‌شود.

(۴) اسناد مثبته مبنای تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی می‌باشد.

الف) (۱) و (۲) ب) (۲) و (۳) ج) (۳) و (۴) د) (۲) و (۴)

۳ــ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

(۱) رویدادهای مالی به‌ترتیب تاریخ وقوع در دفتر روزنامه ثبت می‌شوند.

(۲) برای ثبت رویداد مالی در سند حسابداری نیازی به تجزیه و تحلیل نیست.

الف) (۱) ب) (۲) ج) (۱) و (۲) د) هیچکدام

۴ــ کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

(۱) برای ثبت یک رویداد مالی در دفتر روزنامه عمومی، ابتدا حساب یا حسابهایی که بدهکار می‌شود ثبت می‌گردد.

(۲) هر حساب دفتر کل حتماً دارای دو ستون بدهکار و بستانکار می‌باشد.

(۳) رایج‌ترین نوع دفتر کل، دفتر کل سه ستونی است.

(۴) تهیه ترازنامه از روی دفتر روزنامه آسان است.

الف) (۱) و (۲) ب) (۲) و (۳) ج) (۴) د) هیچکدام

۵ــ اگر در حین تنظیم تراز آزمایشی مانده بدهکار حساب نقد و بانک اشتباهاً در ستون بستانکار تراز آزمایشی نوشته شود کدامیک از عبارتهای زیر درست است؟

(۱) جمع ستون بدهکار و ستون بستانکار تراز آزمایشی با هم مطابقت ندارد.

(۲) جمع ستون بدهکار تراز آزمایشی بیشتر از جمع ستون بستانکار تراز آزمایشی است.

الف) (۱) ب) (۲) ج) (۱) و (۲) د) هیچکدام

۶ــ اگر در حین انتقال رویدادهای ثبت شده در دفتر روزنامه به دفتر کل، مبلغی که در دفتر روزنامه در ستون بدهکار نوشته شده است اشتباهاً در دفتر کل در ستون بستانکار نوشته شود کدامیک از عبارتهای زیر درست است؟

الف) این اشتباه بر جمع ستون بدهکار و بستانکار تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل تأثیری ندارد.

ب) جمع ستون بدهکار و بستانکار تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل به یک میزان زیادتر از واقع خواهد بود.

ج) جمع ستون بستانکار تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل کمتر از جمع ستون بدهکار تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل خواهد بود.

د) ستون بستانکار تراز آزمایشی دو برابر اشتباه ثبت شده از ستون بدهکار بیشتر خواهد بود.

۷ــ حساب بانک مؤسسه خدماتی شاکری در اول خردادماه ۷۹ مبلغ ۲۵۰ هزار ریال مانده بدهکار داشته است. در طول خرداد ماه ۷۹ در مجموع ۱۲۵ هزار ریال به این حساب بدهکار و ۹۵ هزار ریال به این حساب بستانکار شده است. مانده حساب بانک مؤسسه خدماتی شاکری در پایان خردادماه ۷۹ برابر است با...... هزار ریال

الف) ۳۰　　ب) ۲۲۰　　ج) ۲۸۰　　د) ۲۵۰

۸ــ طبق دفتر کل تعمیرگاه شرق حسابهای پرداختنی در آخر مهرماه ۷۹ مبلغ ۳۴۰۰۰۰۰ ریال مانده بستانکار دارد. در طول مهرماه پرداخت ۲۰۰۰۰۰ ریال به یکی از طلبکاران اشتباهاً در سمت چپ حسابهای پرداختنی نوشته شده است. مانده صحیح حسابهای پرداختنی در پایان مهرماه ۷۹ برابر است با...... ریال

الف) ۳۰۰۰۰۰۰　　ب) ۳۲۰۰۰۰۰　　ج) ۳۶۰۰۰۰۰　　د) ۳۸۰۰۰۰۰

تمرینها

۱ــ اسناد مثبته زیر مربوط به یک رویداد مالی در آموزشگاه خیاطی صبا می‌باشد. این رویداد را تجزیه و تحلیل کنید و معلوم نمایید که چه حسابهایی بدهکار و بستانکار می‌شود.

فروشگاه کارون

برگ فروش نقدی

نام خریدار: آموزشگاه خیاطی صبا ــ خانم مهربان　　شماره: ۵۷۳

آدرس: شیراز ــ خیابان نور پلاک ۲۸　　تاریخ: ۷۹/۳/۲۴

ردیف	شرح کالا	تعداد	نرخ	مبلغ
۱	میز تحریر کوچک	۱	۱۴۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰
۲	صندلی چوبی	۶	۴۰۰۰۰	۲۴۰۰۰۰
	جمع			۳۸۰۰۰۰

مبلغ ۳۸۰۰۰۰ ریال طی چک شماره ۳۲۸ بانک صادرات به تاریخ ۷۹/۳/۲۴ از خانم مهربان دریافت گردید.

۲ــ مؤسسه خدماتی سماوات برای ثبت رویدادهای مالی خود از حسابهای زیر استفاده می‌کند.
صندوق
حسابهای دریافتنی
ملزومات
اثاثه
حسابهای پرداختنی
سرمایه آقای سماواتی
در طول خردادماه ۷۹ فعالیتهای مالی زیر انجام شده است :
۶ خرداد سرمایه‌گذاری نقدی آقای سماواتی به مبلغ ۱۴۰۰۰۰۰۰۰ ریال
۸ خرداد خرید یک دستگاه آپارتمان به‌طور نقدی به مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
۱۱ خرداد خرید ملزومات به مبلغ ۵۰۰۰۰۰۰ ریال به‌طور نسیه از فروشگاه فتحی
۱۶ خرداد خرید نقدی اثاثه به مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال
۳۰ خرداد پرداخت طلب آقای فتحی بابت خرید مورخ ۱۱ خردادماه

مطلوب است:

الف ــ ثبت رویدادهای فوق در دفتر روزنامه مؤسسه خدماتی سماوات
ب ــ نقل ثبتهای دفتر روزنامه به حسابهای دفتر کل (به شکل T)
ج ــ مانده‌گیری از حسابهای دفتر کل و تهیه تراز آزمایشی به تاریخ ۳۱ خردادماه ۷۹
د ــ تنظیم ترازنامه مؤسسه خدماتی سماوات در تاریخ ۳۱ خردادماه ۷۹

۳ــ مانده حسابهای دفتر کل مؤسسه دنا در ۳۰ آذرماه ۷۹ به شرح زیر می‌باشد (ارقام به هزار ریال)
صندوق ۴۵۰۰
حسابهای دریافتنی ۳۱۰۰
ملزومات ۲۰۰
اثاثه اداری ۱۳۰۰
وسائط‌نقلیه ۱۱۰۰۰
آپارتمان ۳۰۰۰۰
حسابهای پرداختنی ۲۳۰
سرمایه آقای صمدی؟

مطلوب است:

الف ــ تعیین سرمایه آقای صمدی در مؤسسه دنا
ب ــ تنظیم تراز آزمایشی حسابهای دفتر کل به تاریخ ۳۰ آذرماه ۷۹
ج ــ تنظیم ترازنامه به تاریخ ۳۰ آذرماه ۷۹

مسایل

۱ــ آقای صالحی در شهریورماه ۷۹ اقدام به تأسیس مؤسسه خدمات حروف‌چینی صالح نمود. مدارک زیر مربوط به فعالیتهای مالی انجام شده در طول شهریورماه ۷۹ می‌باشد.

۱ــ سرمایه‌گذاری اولیه ــ فیش واریزی به حساب

۲ــ خرید اثاثه ــ کامپیوتر فاکتور خرید ــ نسیه

۳ــ خرید اثاثه ــ میز و صندلی فاکتور خرید ــ نقدی فیش واریزی به حساب فروشنده

۴ــ خرید ملزومات به‌طور نسیه

۵ــ واریز نیمی از طلب خرید اثاثه ردیف ۲ــ فیش واریزی

بابت سرمایه‌گذار اوّلیه مالک

۱۹۳۱ ... مبلغ ۹۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ...
۱۳۷۹/۶/۲ ، ۱۰:۱۱

۱۳۷۹/۶/۲

شماره حساب ۱۹۳۱ نام صاحب حساب مرکز ... صالح
نزد شعبه فرخ

تایید می شود

الف
۶۲۲
۰۵۵۰۷۰

مبلغ به عدد ۹۰۰،۰۰۰،۰۰۰ به حروف نهصد میلیون ریال ریال

دریافت شد
بانک ملی ایران - شعبه فرخ. کد ۹...

دریافت و به حساب ... گردید.

نام پرداخت کننده صالح

بانک ملی ایران

شعبه

امضاء

برگ فروش کالا

تاریخ : ۱۳۷۹/۶/۳

عنوان مشتری : خدمات حروفچینی صالح ، آقای صالحی

مشخصات کالا	تعداد	قیمت واحد
۱ - GIGA TX5 M/B	۲ عدد	۷۶۰،۰۰۰ ریال
- AMD K6-2-350 CPU	۲ عدد	۶۷۰،۰۰۰ ریال
- Trident 9750 AGP VGA Card (W/TV out)	۲ قطعه	۲۵۵،۰۰۰ ریال
- CPU Fan	۲ قطعه	۱۵،۰۰۰ ریال
- 32 MB RAM (SD RAM 168 pin LG)	۲ قطعه	۲۹۰،۰۰۰ ریال
- 1.44 MITSUMI FDD	۲ دستگاه	۱۴۰،۰۰۰ ریال
۲- میکرو کامپیوتر مدل Chips P350	۱ دستگاه	۶،۸۵۰،۰۰۰ ریال
- (Golf) Mini Tower Case		
- GIGA M/B W/512K Cache		
- Pentium 350 MHz CPU		
- 64 MB RAM (SDRAM 168-Pin Japan)		
8.4 GB Hard Disk		
- 1.44" Mitsumi FDD		
- 9750 AGP VGA Card		
- ASUS 50x CDROM		
- 32 bit Compex PCI Card		
- FK6800 104-Key MultiMedia Keyboard		
- Genius My Mouse & Mouse Pad		
- 56K US Robotics Ext. Modem		
۳- PARS 15" SVGA Monitor	۸ دستگاه	۱،۶۸۰،۰۰۰ ریال
٤- CTX 17" SVGA Monitor	۱ دستگاه	۳،۲۹۰،۰۰۰ ریال

قابل پرداخت(مبلغ کل) : ۲۷،۸۰۰،۰۰۰ ریال

با تقدیم احترام
مرکز خدمات رایانه‌ای

بسمه تعالی

صورتحساب فروش کالا

نشانی: مشهد - خیابان امام - شماره ۱۲۸ - فروشگاه راد	شماره: ۵۸۸
تلفن: ۶۲۵۴۴۱ — شماره اقتصادی: ۴۵۲۲۸۹۱۱	تاریخ: ۷۹/۶/۱۱
نام خریدار: خدمات حروفچینی صالح - آقای صالحی	شماره اقتصادی: —
نشانی: مشهد - خیابان طالقانی شماره ۱۰ — تلفن: ۶۲۱۱۷۰	کدپستی: —
شماره قرارداد / درخواست: — — شماره حواله: ۱۹۰-۷۶	شماره برگ تحویل: ۱۵۸

ردیف	کد کالا	شرح کالا	مقدار	واحد کالا	بهای واحد	جمع (ریال)
۱	۱۲۱۴	صندلی گردان	هشت	دستگاه	۱۲۰،۰۰۰	۹۶۰،۰۰۰
۲	۱۲۱۸	میز کامپیوتری ساده	هشت	دستگاه	۲۰۰،۰۰۰	۱۶۰۰،۰۰۰
۳						
۴						
۵						
۶						
۷						
۸						
۹						
۱۰						
۱۱						
۱۲						
۱۳						
۱۴						
۱۵						
۱۶						
۱۷						
۱۸						
۱۹						
۲۰						

شرایط فروش: نقدی

محل تحویل: انبار فروشنده

جمع کل	۲۵۶۰،۰۰۰
تخفیف	—
عوارض ٪۱	—
بارگیری	—
۱٪ که ... (کسر از محل پیش دریافت)	—
کسر از محل پیش دریافت	—
قابل پرداخت	۲۵۶۰،۰۰۰

(دو میلیون و پانصد و شصت هزار ریال)

مهر و امضای خریدار

مهر و امضای فروشنده

سند دریافت نقدی

تاریخ ۷۹/۶/۱۱

۶۲۴۱۸۹۵ سری ۳

بانک تجارت ـ شعبه تسنیم

نام دارنده حساب فروشگاه راد - آقای بنیان شماره حساب ۰۱۲۲۵۳۰۱۴

مبلغ (بعدد) ۲۵۶,۰۰۰ ریال (بحروف) دو میلیون و پانصد و شصت هزار ریال

نام و نشانی و تلفن پرداخت‌کننده مشهد - خیابان طالقانی - شماره ۱۰ - خدمات حروف‌چینی صالح - فاکتور ۵۸۸

امضاء پرداخت کننده صالح

۱. بدینوسیله تأیید می‌شود که مبلغ مندرج در جدول زیر دریافت و بحساب فوق منظور شده است.
۲. رسیدهائی که با ماشین نقدی این بانک ثبت شده باشد از درجه اعتبار ساقط است.
۳. مبلغ ثبت شده بوسیله ماشین باید با مبلغ سند مطابقت داشته باشد و الا مبلغ کمتر معتبر خواهد بود.

تاریخ مؤثر	07	کد معامله

مهر و امضاء شعبه

فاکتور فروش

شماره ۰۱۵۸

تاریخ ۷۹/۶/۱۲

صورتحساب آقای جو ... خدمات حروف‌چینی صالح ...... کد اقتصادی ...... شماره ثبت ......

ردیف	شرح	تعداد	فی ریال	مبلغ کل ریال
۱	طلق A4 رنگی خارجی ۱۰۰ عدد	۲ بسته	۶۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰
۲	لاک غلط‌گیر قلمی یونی - ژاپن	۳۶ عدد	۱۱۵۰۰	۴۱۴۰۰۰
۳	نوار چسب یونیکی ۳۶	۱۰ حلقه	۱۲۰۰۰	۱۲۰۰۰۰
۴	روان‌نویس استدلر ژاپن	۵ عدد	۲۵۰۰	۱۲۵۰۰
۵	ماژیک علامت‌گذار استدلر ژاپن	۲۴ عدد	۳۵۰۰	۸۴۰۰۰
۶	مداد مشکی	۱۲ بسته	۴۵۰۰	۵۴۰۰۰
۷				
۸				
مبلغ بحروف ششصد و نود و شش هزار و پانصد ریال			جمع کل	۶۹۶۵۰۰

آدرس: فروشگاه مجتمع طالقانی

امضاء

سند دریافت نقدی

بانک تجارت ـ شعبه کاوه

تاریخ ۷۹/۶/۱۶

۶۲۲۴۳۸۹۱ — سری ۳

نام دارنده حساب: مرکز خدمات رایانه‌ای ـ آقای حسینی — شماره حساب: ۰۱۲۲۴۲۰۰۲

مبلغ (بعدد): ۱۳۹۰۰۰۰۰ ریال — (بحروف): سیزده میلیون و نهصد هزار ریال

نام و نشانی و تلفن پرداخت‌کننده: مشهد، خیابان طالقانی، شماره ۱۰

خدمات حرفه‌ای حسینی صالح ـ بابت خرید اثاثه مورخ ۷۹/۶/۱۶

امضاء پرداخت‌کننده

۱ ـ بدینوسیله تأیید می‌شود که مبلغ مندرج در جدول زیر دریافت و بحساب فوق منظور شده است.

۲ ـ رسیدهائی که با ماشین نقدی این بانک ثبت شده باشد از درجه اعتبار ساقط است.

۳ ـ مبلغ ثبت شده بوسیله ماشین باید با مبلغ سند مطابقت داشته باشد و الاّ مبلغ کمتر معتبر خواهد بود.

شرح مؤثر	07	کد معامله

مهر و امضاء شعبه

نمونه ۱۱۴۴

مؤسسه صالح برای ثبت رویدادهای مالی از سند حسابداری، دفتر روزنامه، دفتر کل استفاده می‌کند.

مطلوب است:

الف ـ تشخیص رویدادهای مالی انجام شده و ثبت هر رویداد در سند حسابداری (برای هر رویداد یک سند حسابداری تنظیم شود)

ب ـ ثبت اسناد حسابداری در دفتر روزنامه

ج ـ نقل رویدادهای ثبت شده به دفتر کل

د ـ مانده‌گیری از حسابهای دفتر کل در پایان شهریورماه ۷۹ و تنظیم تراز آزمایشی

هـ ـ تنظیم ترازنامه به تاریخ ۷۹/۶/۳۱

۲ـ کمک حسابدار مهد کودک مریم تراز آزمایشی آخر مرداد ۷۹ را به شرح زیر تنظیم کرده است (ارقام به هزار ریال)

چنانچه ملاحظه می‌کنید تراز آزمایشی فوق موازنه ندارد. درصورتی که رویدادهای مالی به نحو مناسب در مدارک حسابداری ثبت شده باشد و همه حسابهای دارایی مانده بدهکار و همه حسابهای بدهی و حساب سرمایه مهدکودک مانده بستانکار داشته باشد.

مطلوب است:

کشف و اصلاح اشتباهات رخ داده در تهیه تراز آزمایشی مهدکودک مریم و تنظیم تراز آزمایشی صحیح به تاریخ ۳۱ مردادماه ۷۹.

مهدکودک مریم

تراز آزمایشی

مردادماه ۱۳۷۹

نام حساب	مانده	
	بدهکار	بستانکار
بانک	۱۴۰۰۰	
حسابهای دریافتنی		۱۲۰
ملزومات	۹۰۰	
اثاثه اداری	۱۴۰۰	
وسائط‌نقلیه	۲۵۰۰۰	
زمین		۲۰۰
ساختمان	۴۲۰۰	
حسابهای پرداختنی	۱۹۰۰	
وام پرداختنی	۲۰۰۰۰	
سرمایه		؟

فصل پنجم

درآمد و هزینه

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد :

۱ــ منظور از درآمد را توضیح دهد.

۲ــ درآمد نقدی و غیرنقدی را شرح دهد.

۳ــ هزینه را تعریف کند.

۴ــ هزینه‌های نقدی و غیرنقدی را شرح دهد.

۵ــ ثبت پرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های غیرنقدی را انجام دهد.

۶ــ منظور از پیش‌پرداخت را توضیح دهد.

۷ــ چگونگی ثبت دریافت خدمات از محل پیش‌پرداختها را انجام دهد.

۸ــ صورتحساب سود و زیان را تنظیم کند.

۱ــ۵ــ مقدمه

در فصل قبل چگونگی ثبت رویدادهای مالی را در دفتر روزنامه و کل مورد بررسی قرار دادیم. رویدادهای مالی یاد شده فقط بخشی از رویدادهایی است که در یک مؤسسه خدماتی انجام می‌شود.

بخش دیگری از رویدادهای مالی که بر سرمایه یا حق مالی مالک تأثیر می‌گذارند در این فصل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند، که شامل رویدادهای مالی مرتبط با درآمد و هزینه می‌باشد. افزون بر این با یکی دیگر از صورتهای مالی مهم در حسابداری تحت عنوان صورتحساب سود و زیان آشنا خواهیم شد.

۲ــ۵ــ درآمد

مؤسسات خدماتی برحسب نوع کسب و کار خدماتی برای مشتریان خود ارائه می‌کنند و در ازای آن خدمات ممکن است وجوهی را دریافت نمایند و یا مشتریان تعهد کنند وجوه فوق را در آینده پرداخت نمایند. در حسابداری به این مبالغ اصطلاحاً «درآمد» گفته می‌شود. دریافت حق‌الزحمه بابت خدمات مربوط به تعمیرات، حمل و نقل، اجاره و بیمه نمونه‌هایی از درآمدهای انواع مؤسسات خدماتی می‌باشند.

درآمد مبالغی است که بابت ارائه خدمات به مشتریان، از آنان دریافت شده و یا در آینده دریافت خواهد شد.

هنگامی که مؤسسات خدماتی درآمدی کسب می‌نمایند از یک سو داراییها و از سوی دیگر سرمایه مالک مؤسسه افزایش می‌یابد. طبق قاعده حسابداری می‌توان درآمدها را مستقیماً در بستانکار حساب سرمایه مالک منظور نمود ولی به‌دلیل آنکه مشخص شدن درآمدهای یک مؤسسه طی یک دوره زمانی خاص برای صاحب مؤسسه و سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات از اهمیت زیادی برخوردار است از این‌رو درآمدهای کسب شده به‌جای اینکه مستقیماً در حساب سرمایه مالک بستانکار شود در حسابهای جداگانه تحت عنوان درآمد مربوط بستانکار می‌گردد. بنابراین درآمد به هنگام افزایش بستانکار می‌شود و مانده این حساب همواره بستانکار خواهد بود.

درآمد	
	+
	افزایش

درآمد مؤسسات خدماتی به‌صورت نقد یا نسیه کسب می‌شود.

۱ــ۲ــ۵ــ ارائه خدمات به‌صورت نقد: چنانچه در زمان ارائه خدمات به مشتریان وجه آن نقداً دریافت شود در این‌صورت در معادله اساسی حسابداری، از یک سو داراییهای مؤسسه (نقد و بانک) و از سوی دیگر سرمایه مالک مؤسسه افزایش می‌یابد و بدین‌ترتیب معادله حسابداری کماکان برقرار خواهد ماند. تأثیر ارائه خدمات نقدی بر معامله حسابداری به شرح زیر می‌باشد :

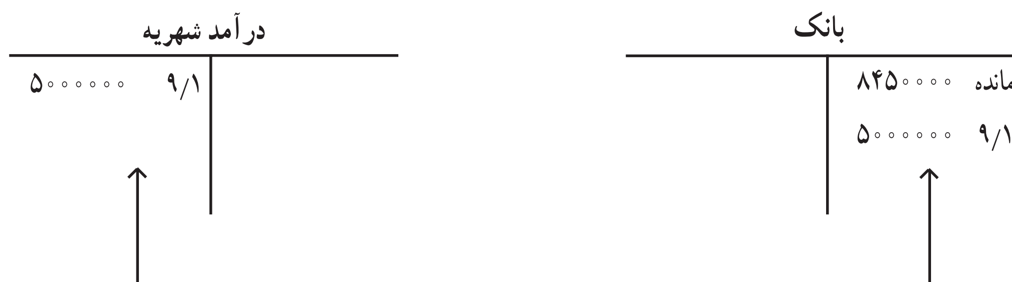
داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
+		۰		+
دارایی (نقد یا بانک) افزایش می‌یابد.		بدهی تغییر نمی‌یابد.		سرمایه افزایش می‌یابد.

مثال ۱: ادامه رویدادهای مالی مؤسسه آموزشی دانا

در تاریخ اول آذرماه ۱۳۷۹ مبلغ ۵۰۰۰۰۰۰ ریال شهریه آبان ماه طی فیش شماره ۳۵۳۵ مورخ ۱۳۷۹/۹/۱ توسط دانش‌آموزان به حساب بانکی مؤسسه واریز گردید. اثر این فعالیت بر معادله حسابداری و همچنین نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت در حسابهای مؤسسه به‌شرح زیر می‌باشد :

دارائیها	=	بدهیها	+	سرمایه
۵۰۰۰۰۰۰ +	=	۰		۵۰۰۰۰۰۰ +

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (بانک) افزایش می‌یابد.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار**: بانک ۵۰۰۰۰۰۰
درآمد (شهریه) افزایش می‌یابد.	افزایش درآمد، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار**: درآمد شهریه ۵۰۰۰۰۰۰

۲ــ۲ــ۵ــ ارائه خدمات به‌صورت نسیه (درآمد غیرنقدی): چنانچه یک مؤسسه، خدماتی برای مشتریان خود انجام دهد و وجه آن را بلافاصله دریافت نکند در این‌صورت مشتری متعهد می‌شود حق‌الزحمه این خدمات را در آینده بپردازد، بدیهی است به محض تکمیل و ارائه خدمت به مشتریان برای مؤسسه درآمد کسب (تحقق) یافته است.

نکته قابل توجه این است که **در حسابداری درآمدها در همان دوره زمانی که تحقق می‌یابد بایستی شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت شوند. اعم از این که بهای خدمات ارائه شده دریافت شده یا دریافت نشده باشد.*** بنابراین زمانی که مؤسسه خدماتی برای مشتریان خود خدماتی انجام دهد و حتی وجه نقد آن را دریافت ننماید در این‌صورت تحقق یافته است و باید در دفاتر ثبت شود.

* فرض تعهدی

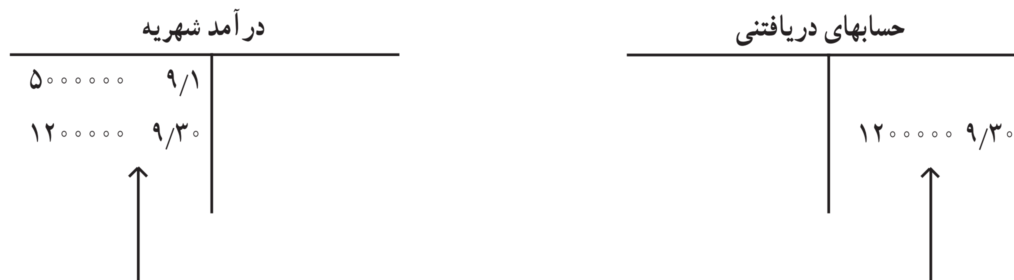
اصل تحقق درآمد یکی از اصول حسابداری است که براساس آن درآمدها به محض ارائهٔ خدمت به مشتریان شناسایی و ثبت شود اعم از اینکه بهای آن نقداً دریافت شده یا نشده باشد.

تحقق درآمدهای غیرنقدی از یک سو موجب افزایش داراییها (حسابهای دریافتنی) و از سوی دیگر موجب افزایش سرمایه در معادله حسابداری می‌گردد و با توجه به اینکه افزایش دو طرف معادله به یک میزان است، از این‌رو معادله حسابداری همچنان برقرار خواهد ماند. تأثیر ارائه خدمات به‌صورت نسیه به شرح زیر می‌باشد:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
+		۰		+
دارایی (حسابهای دریافتنی) افزایش می‌یابد.		بدهیها تغییری نمی‌یابد.		سرمایه افزایش می‌یابد.

مثال ۲: در تاریخ ۳۰ آذر ۱۳۷۹ مؤسسه دانا صورت حسابهایی معادل ۱۲۰۰۰۰۰ ریال برای اولیای دانش‌آموزانی که شهریه خود را پرداخت نکرده‌اند، ارسال داشت و قرار شد مبالغ مربوط را تا ۱۵ دی‌ماه به حساب بانکی مؤسسه واریز نمایند. تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد مالی به شرح زیر است:

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (حسابهای دریافتنی) افزایش می‌یابد.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار**: حسابهای دریافتنی ۱۲۰۰۰۰۰
درآمد (شهریه) افزایش می‌یابد.	افزایش درآمد، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار**: درآمد شهریه ۱۲۰۰۰۰۰

۳ــ۲ــ۵ــ وصول مطالبات ناشی از ارائه خدمات به‌طور نسیه: مطالباتی که بابت انجام خدمات ایجاد شده، بعد از مدتی از مشتری دریافت می‌گردد و درواقع مطالبات مؤسسه به نقد تبدیل می‌شوند. بدیهی است وصول این مبالغ درآمد محسوب نمی‌شود زیرا در زمان ارائه خدمت، درآمد در حسابها ثبت شده است. اثر این نوع رویداد مالی بر معادله حسابداری عبارتست از :

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
۰		۰		۰
داراییها تغییری نمی‌یابد.		بدهیها تغییری نمی‌یابد.		سرمایه تغییر نمی‌یابد.

مثال ۳: همانطور که در مثال قبل ذکر شد صورت حسابهایی به مبلغ ۱۲۰۰۰۰۰ ریال بابت شهریه آذرماه برای اولیای دانش‌آموزان ارسال شد. با فرض واریز مبلغ فوق در ۱۵ دی‌ماه به بانک تجزیه و تحلیل این رویداد مالی به شرح زیر خواهد بود :

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (بانک) افزایش می‌یابد.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار**: بانک ۱۲۰۰۰۰۰
دارایی (حسابهای دریافتنی) کاهش می‌یابد.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار**: حسابهای دریافتنی ۱۲۰۰۰۰۰

بانک

بدهکار		بستانکار
مانده	۸۴۵۰۰۰۰	
۹/۱	۵۰۰۰۰۰۰	
۱۰/۱۵	۱۲۰۰۰۰۰	

حسابهای دریافتنی

بدهکار		بستانکار	
۹/۳۰	۱۲۰۰۰۰۰	۱۰/۱۵	۱۲۰۰۰۰۰

۳ــ۵ــ هزینه

مؤسسات خدماتی، به منظور ارائه خدمات به مشتریان ناچارند مخارج گوناگونی را متحمل گردند. مخارج مربوط به حقوق کارکنان، اجاره‌بها، بیمه و سوخت نمونه‌هایی از این مخارج می‌باشند. در حسابداری، مخارج تحمل شده طی یک دوره زمانی «هزینه» نامیده می‌شود.

هزینه عبارت است از:
مخارجی که یک مؤسسه برای ارائه خدمت به مشتریان و کسب درآمد متحمل می‌شود. هزینه موجب کاهش سرمایه مالک می‌گردد.

هنگامی که واحد اقتصادی متحمل هزینه می‌شود سرمایه مالک کاهش می‌یابد. براساس قاعده حسابداری می‌توان هزینه‌ها را در بدهکار حساب سرمایه ثبت کرد.

ولی به منظور این که هزینه‌های یک مؤسسه طی یک دوره زمانی مشخص گردد به‌جای ثبت مستقیم هزینه‌ها در بدهکار حساب سرمایه مالک، در حسابی تحت‌عنوان هزینه مربوط بدهکار می‌گردد. برای هزینه‌های مختلف می‌توان حسابهای جداگانه‌ای ایجاد نمود تا اطلاعات مربوط به هر هزینه به تفکیک مشخص گردد.

نحوه ثبت افزایش هزینه‌ها در حساب به شکل زیر می‌باشد.

حساب هزینه

+ افزایش	

لازم به توضیح است تمام پرداختهای یک مؤسسه هزینه به‌شمار نمی‌آید. برای مثال پرداختهای یک مؤسسه برای خرید اثاثه یا بازپرداخت بدهیها به‌عنوان هزینه تلقی نمی‌شوند.

مؤسسات خدماتی ممکن است هزینه‌های خود را به‌صورت نقدی یا غیرنقدی انجام دهند که در زیر به توضیح هریک می‌پردازیم.

۱ــ۳ــ۵ــ هزینه نقدی: اگر در زمان دریافت خدمات از دیگران وجه نقدی پرداخت گردد در این‌صورت هزینه‌ای وقوع یافته است که این هزینه را «هزینه نقدی» می‌گویند. هزینه‌های نقدی موجب می‌شود داراییهای مؤسسه (نقد یا بانک) از یک سو و سرمایه مالک از سوی دیگر کاهش یابند و چون رویداد مالی فوق روی دو طرف معادله حسابداری به یک اندازه تأثیر دارد از این‌رو تساوی معادله حسابداری کماکان حفظ خواهد شد. اثر رویدادهای مالی مربوط به هزینه بر معادله حسابداری در زیر نشان داده شده است :

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
−		۰		−
دارایی (نقد یا بانک) کاهش می‌یابد.		بدهیها تغییری نمی‌یابد.		سرمایه کاهش می‌یابد.

همانطور که قبلاً بیان گردید هنگامی که در یک واحد اقتصادی هزینه‌ای وقوع یابد به جای این که مستقیماً در بدهکار حساب سرمایه ثبت شود در بدهکار حساب دیگری تحت عنوان هزینه ثبت می‌گردد و نهایتاً اثر این هزینه‌ها بر سرمایه مالک مشخص خواهد شد. بنابراین پس از وقوع هزینه نقدی، هزینه مربوط بدهکار و حساب نقد یا بانک بستانکار می‌گردد.

مثال ۴: در تاریخ ۲ دی‌ماه ۱۳۷۹ مؤسسه دانا مبلغ ۴۰۰۰۰ ریال بابت آب و برق دو ماهه آپارتمان پرداخت نمود.

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
هزینه (آب و برق) افزایش می‌یابد.	افزایش هزینه، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار**: هزینه آب و برق ۴۰۰۰۰
دارایی (بانک) کاهش می‌یابد.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار**: بانک ۴۰۰۰۰

هزینه آب و برق

۱۰/۲ ۴۰۰۰۰	

بانک

مانده ۱۴۶۵۰۰۰۰	۱۰/۲ ۴۰۰۰۰

۲ــ۳ــ۵ــ هزینه غیرنقدی: چنانچه یک واحد اقتصادی خدماتی را از دیگران دریافت کند و قرار شود وجه آن خدمات را در آینده بپردازد، در این‌صورت نیز یک هزینه برای واحد اقتصادی وقوع یافته است. طبق اصول حسابداری هزینه‌ها در همان دوره زمانی که تحمل می‌شوند باید شناسایی، اندازه‌گیری و ثبت شوند. به عبارت دیگر، ملاک ثبت هزینه در حسابها، دوره زمانی وقوع آن است اگرچه هیچ‌گونه پرداخت نقدی صورت نگرفته باشد. هزینه‌های غیرنقدی موجب افزایش بدهیها و کاهش سرمایه مالک می‌گردند. تأثیر هزینه‌های غیرنقدی بر معادله حسابداری را می‌توان به شرح زیر نشان داد:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
۰		+		−
داراییها تغییر نمی‌یابد.		بدهیها افزایش می‌یابد.		سرمایه کاهش می‌یابد.

مثال ۵: مؤسسه دانا در تاریخ ۶ دی ماه ۱۳۷۹ صورتحسابی به مبلغ ۱۵۰۰۰۰ ریال بابت تعمیر وسایل کمک آموزشی از شرکت تعمیراتی اطمینان دریافت کرد و قرار شد طی ماه آینده مبلغ صورتحساب پرداخت شود.

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
هزینه (تعمیرات) افزایش می‌یابد.	افزایش هزینه، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** هزینه تعمیرات ۱۵۰۰۰۰
بدهی (حسابهای پرداختنی) افزایش می‌یابد.	افزایش بدهی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** حسابهای پرداختنی ۱۵۰۰۰۰

هزینه تعمیرات

بدهکار	بستانکار
۱۰/۶ ۱۵۰۰۰۰	

حسابهای پرداختنی

بدهکار	بستانکار
	۸۰۰۰۰۰۰ مانده
	۱۰/۶ ۱۵۰۰۰۰

۳ــ۳ــ۵ــ پرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های غیرنقدی: بدهیهای مؤسسه ممکن است به‌دلیل خرید نسیه داراییها یا خدمات از دیگران ایجاد شده باشد. پرداخت این بدهیها نوعی رویداد مالی به‌شمار می‌آید که موجب کاهش داراییها (نقد و بانک) از یک‌طرف و کاهش بدهیها از طرف دیگر می‌گردد. بنابراین در زمان بازپرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های غیرنقدی هیچ‌گونه ثبتی در حساب هزینه انجام نخواهد شد. اثر بازپرداخت این بدهیها بر معادله حسابداری به شرح زیر است:

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
−		−		۰
دارایی (نقد یا بانک) کاهش می‌یابد.		بدهیها کاهش می‌یابد.		سرمایه تغییر نمی‌کند.

مثال ۶: مؤسسه دانا بدهی مربوط به تعمیر وسایل کمک آموزشی را در تاریخ ۶ بهمن ۱۳۷۹ به شرکت تعمیراتی اطمینان می‌پردازد، نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت رویداد فوق در حسابها به شرح زیر است :

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
بدهی (حسابهای پرداختنی) کاهش می‌یابد.	کاهش بدهی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار**: حسابهای پرداختنی ۱۵۰۰۰۰
دارایی (بانک) کاهش می‌یابد.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار**: بانک ۱۵۰۰۰۰

حسابهای پرداختنی

بدهکار		بستانکار	
۱۱/۶	۱۵۰۰۰۰	۱۰/۶	۱۵۰۰۰۰

نقد و بانک

بدهکار		بستانکار	
مانده	۱۴۶۵۰۰۰۰	۱۰/۲	۴۰۰۰۰
		۱۱/۶	۱۵۰۰۰۰

۴ــ۵ــ پیش‌پرداخت هزینه

در برخی موارد قبل از دریافت خدمت یا دارایی وجه آن به فروشنده پرداخت می‌گردد. همان‌گونه که قبلاً متذکر شدیم ملاک ثبت هزینه‌ها وقوع یا تحمل آنهاست و بنابراین زمان پرداخت مبالغی بابت پیش‌پرداختها، هزینه‌ای وقوع نیافته است و این مبالغ در یک حساب دارایی به‌نام «پیش‌پرداخت» ثبت می‌گردد. پرداخت بابت بیمه سال آینده، اجاره ۶ ماه آینده، آگهی‌های تجاری ماه آینده نمونه‌هایی از پیش‌پرداختها هستند. درواقع این اقلام در دوره‌ای که خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد یا دارایی به مصرف می‌رسد، به هزینه تبدیل می‌شود. تأثیر پیش‌پرداخت هزینه‌ها بر معادله حسابداری به شرح زیر است :

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
۰		۰		۰
جمع داراییها تغییر نمی‌یابد.		بدهیها تغییر نمی‌یابد.		سرمایه تغییر نمی‌یابد.

مثال ۷: مؤسسه دانا در تاریخ ۱۶ بهمن ۱۳۷۹ مبلغ ۲۵۰۰۰۰ ریال بابت نقاشی ساختمان پیش‌پرداخت نمود که نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد در حسابها به شرح زیر است :

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
دارایی (پیش‌پرداخت نقاشی ساختمان) افزایش می‌یابد.	افزایش دارایی، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** پیش‌پرداخت نقاشی ساختمان ۲۵۰۰۰۰
دارایی (نقد یا بانک) کاهش می‌یابد.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** نقد یا بانک ۲۵۰۰۰۰

بانک

مانده ۱۴۴۶۰۰۰۰	۱۱/۱۶ ۲۵۰۰۰۰

پیش‌پرداخت نقاشی ساختمان

۱۱/۱۶ ۲۵۰۰۰۰	

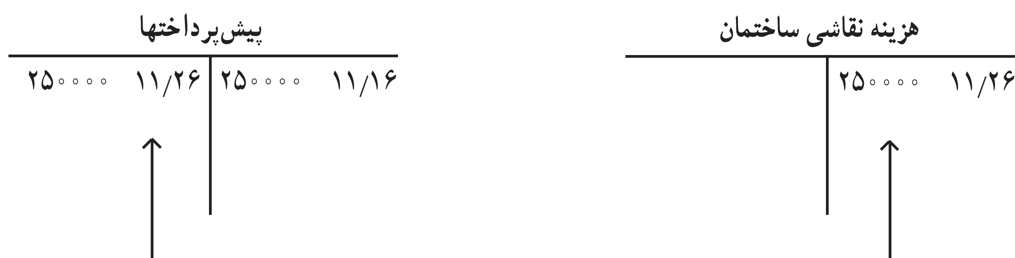
۵ــ۵ــ دریافت خدمات از محل پیش‌پرداختها

پس از دریافت خدماتی که قبلاً بهای آن پرداخت شده، برای دریافت‌کننده خدمات، هزینه‌ای وقوع می‌یابد. وقوع هزینه به هنگام دریافت خدمات موجب کاهش دارایی از یک‌طرف و کاهش سرمایه مالک از طرف دیگر می‌گردد. تأثیر رویداد دریافت خدمات از محل پیش‌پرداختها بر معادله حسابداری به شرح زیر است :

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
−		۰		−
داراییها کاهش می‌یابد.		بدهیها تغییر نمی‌یابد.		سرمایه مالک کاهش می‌یابد.

مثال ۸: فرض کنید در تاریخ **۱۳۷۹/۱۱/۲۶** نقاشی ساختمان تکمیل شده و صورتحساب مربوط دریافت گردد. نحوه تجزیه و تحلیل و ثبت این رویداد مالی به شرح زیر است :

تجزیه و تحلیل	قاعده	ثبت
هزینه (نقاشی ساختمان) افزایش می‌یابد.	افزایش هزینه‌ها، **بدهکار** می‌شود.	**بدهکار:** هزینه نقاشی ساختمان ۲۵۰۰۰۰
دارایی (پیش‌پرداختها) کاهش می‌یابد.	کاهش دارایی، **بستانکار** می‌شود.	**بستانکار:** پیش‌پرداخت نقاشی ساختمان ۲۵۰۰۰۰

۶ــ۵ــ صورتحساب سود و زیان*

پس از آنکه کلیه رویدادهای مالی مرتبط با درآمدها و هزینه‌های یک دوره واحد اقتصادی ثبت شد از روی مانده حسابهای درآمد و هزینه در دفتر کل، می‌توان صورتحساب سود و زیان آن دوره را تهیه نمود.**

صورتحساب سود و زیان یکی از صورتهای مالی مهم است که چگونگی و نتیجه فعالیتهای مالی یک واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی مشخص را نشان می‌دهد. صورتحساب سود و زیان در مؤسسات خدماتی تحت عناوین «صورت درآمد و هزینه» یا «صورت نتایج عملیات» نیز نامیده می‌شود.

صورتحساب سود و زیان، صورتحسابی است که چگونگی و نتیجه فعالیتهای مالی یک واحد اقتصادی را طی یک دوره زمانی مشخص را از طریق تقابل درآمدها و هزینه‌ها نشان می‌دهد.

چگونگی فعالیتهای مالی به معنای این است که در واحد اقتصادی طی یک دوره زمانی چه فعالیتهایی منجر به کسب درآمد و چه فعالیتهایی منتج به وقوع هزینه گردیده است.

و منظور از نتیجه فعالیتهای مالی سود خالص یا زیان خالص دوره زمانی است که برابر است با :

هزینه‌ها – درآمدها = سود (زیان) خالص

* اصل تطابق (مقابله هزینه‌ها با درآمدهای یک دوره)

** به صورتحساب سود و زیان (صورت سود و زیان) نیز هم گفته می‌شود.

درصورتی که جمع درآمدهای واحد اقتصادی بیشتر از جمع هزینه‌های آن باشد نتیجه فعالیتهای مالی «سود خالص» یا سود ویژه خواهد بود و درصورتی که جمع هزینه‌ها بیشتر از جمع درآمدها باشد تفاوت را «زیان خالص» یا «زیان ویژه» می‌گویند.

صورتحساب سود و زیان مؤسسات خدماتی از چهار بخش جداگانه به شرح زیر تشکیل می‌گردد :

۱ــ عنوان: در این بخش اطلاعات مربوط به نام مؤسسه، نام صورتحساب و دوره زمانی صورتحساب در سه سطر درج می‌گردد. نکته قابل توجه این است که تاریخ صورتحساب سود و زیان مربوط به یک دوره زمانی خاص است و به این دلیل در ردیف تاریخ «برای دوره زمانی منتهی به تاریخ پایان دوره مالی» یا «برای ماه خاص» درج می‌شود.❊

۲ــ درآمدها: در این بخش، درآمدهای دوره مالی به تفکیک نوع درآمد نوشته و سپس جمع درآمدها محاسبه و درج می‌گردد.

۳ــ هزینه‌ها: در این بخش، هزینه‌های دوره مالی به تفکیک نوع هزینه نوشته و سپس جمع هزینه‌ها محاسبه و درج می‌گردد.

۴ــ سود یا زیان خالص: در آخرین بخش صورتحساب سود و زیان مابه‌التفاوت جمع درآمدها و جمع هزینه‌ها تحت عنوان سود خالص یا زیان خالص نوشته می‌شود.

با استفاده از خلاصه اطلاعات مؤسسه دانا، صورتحساب سود و زیان مؤسسه دانا برای شش ماهه منتهی به ۱۳۷۹/۱۲/۲۹ به‌شرح زیر خواهد بود :

خلاصه اطلاعات :

درآمد شهریه	۶۲۰۰۰۰۰	ریال
هزینه آب و برق	۴۰۰۰۰	ریال
هزینه تعمیرات	۱۵۰۰۰۰	ریال
هزینه نقاشی ساختمان	۲۵۰۰۰۰	ریال
هزینه حقوق	۱۰۰۰۰۰۰	ریال

مؤسسه آموزش زبان دانا

صورتحساب سود و زیان

برای شش ماهه دوم سال ۱۳۷۹

درآمد شهریه			۴۷۶۰۰۰۰
کسر می‌شود : هزینه‌ها :		۶۲۰۰۰۰۰	ریال
هزینه حقوق	۱۰۰۰۰۰۰		
هزینه آب و برق	۴۰۰۰۰		
هزینه تعمیرات	۱۵۰۰۰۰		
هزینه نقاشی ساختمان	۲۵۰۰۰۰		
جمع هزینه‌ها		۱۴۴۰۰۰۰	
سود خالص			

❊ فرض دوره مالی

پرسشها

۱ــ درآمد را تعریف کنید و پنج نوع درآمد را در مؤسسات خدماتی مختلف نام ببرید.

۲ــ آیا هر دریافتی در مؤسسه، درآمد محاسبه می‌گردد؟ توضیح دهید.

۳ــ درآمدها در چه زمانی شناسایی و در حسابها ثبت می‌شوند؟

۴ــ هزینه را تعریف کنید و پنج نوع هزینه را در مؤسسه خدماتی آموزشی نام ببرید.

۵ــ آیا هر پرداختی در یک مؤسسه هزینه تلقی می‌شود؟ توضیح دهید.

۶ــ هزینه‌ها در چه زمانی شناسایی و در حسابها ثبت می‌شوند؟

۷ــ با درج کلمه «بدهکار و بستانکار» جدول زیر را کامل کنید.

نام حسابها	افزایش	کاهش	مانده
درآمدها			
داراییها			
سرمایه			
هزینه‌ها			
بدهیها			

۸ــ اثر درآمدها و هزینه‌ها را بر اجزای معادله حسابداری بیان کنید.

۹ــ اجزای صورت سود و زیان را بیان کنید.

۱۰ــ نامهای دیگر صورت سود و زیان چیست؟

۱۱ــ چرا درآمدها و هزینه‌ها مستقیماً به حساب سرمایه منظور نمی‌شوند؟ توضیح دهید.

۱۲ــ دوره مالی را تعریف کنید.

پرسشهای چهارگزینه‌ای ✓

برای هر یک از پرسشهای زیر گزینه مناسب را انتخاب نمایید.

۱ــ دریافت وجه نقد بابت شهریه در یک مؤسسه آموزشی باعث می‌شود که :

الف) درآمد افزایش و دارایی کاهش یابد.

ب) درآمد و بدهی کاهش یابد.

ج) درآمد و دارایی افزایش یابد.

د) درآمد افزایش و بدهی کاهش یابد.

۲ــ ارسال صورتحساب بابت بهای تعمیرات انجام شده برای مشتری سبب می‌شود،

الف) بدهی افزایش و درآمد کاهش یابد.

ب) دارایی کاهش و درآمد افزایش یابد.

ج) دارایی و درآمد افزایش یابد.

د) بدهی و درآمد افزایش یابد.

۳ــ وقوع هزینه‌های نسیه در یک واحد اقتصادی موجب می‌شود،

الف) هزینه و دارایی افزایش یابد.

ب) هزینه افزایش و دارایی کاهش یابد.

ج) هزینه و بدهی افزایش یابد.

د) هزینه افزایش و بدهی کاهش یابد.

۴ــ کدام‌یک از اقلام زیر در صورتحساب سود و زیان درج <u>نمی‌شوند</u>؟

الف) درآمد اجاره

ب) هزینه آب و برق

ج) هزینه اجاره

د) پیش‌پرداخت هزینه بیمه

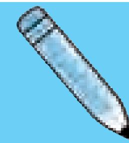
۵ــ بازپرداخت بدهیهای ناشی از هزینه‌های تحقق یافته باعث می‌شود،

الف) بدهیها کاهش و داراییها افزایش یابد.

ب) بدهیها کاهش و سرمایه افزایش یابند.

ج) دارایی کاهش و سرمایه کاهش یابند.

د) بدهیها کاهش و داراییها کاهش یابند.

تمرینها

تمرین ۱ــ اثر هر یک از رویدادهای مالی زیر را بر معادله حسابداری تعیین کنید. (برای افزایش از علامت (+)، کاهش از علامت (−) و بدون تأثیر از صفر استفاده نمایید.)

۱ــ سرمایه‌گذاری اولیه مالک مؤسسه با واریز وجه نقد به حساب بانکی مؤسسه

۲ــ خرید یک دستگاه ماشین تحریر بطور نقد

۳ــ پرداخت هزینه اجاره محل

۴ــ اخذ وام قرض‌الحسنه از بانک

۵ــ خرید یک قطعه زمین به‌طور نسیه

۶ــ دریافت از مشتریان بابت خدمات انجام شده

۷ــ پرداخت هزینه تلفن

۸ــ دریافت قبض برق مؤسسه که مهلت پرداخت آن ماه آینده می‌باشد

۹ــ ارسال صورتحساب برای مشتریان بابت خدمات انجام شده

۱۰ــ پرداخت قسمتی از بدهی به بانک

۱۱ــ پرداخت مبلغ قبض برق دریافتی ردیف ۸

۱۲ــ فروش ماشین تحریر به بهای خرید بطور نقد

۱۳ــ دریافت وجه صورتحسابهای ارسالی برای مشتریان

۱۴ــ پرداخت بابت حقوق کارکنان

برای پاسخ خود از جدول زیر استفاده نمایید.

داراییها	=	بدهیها	+	سرمایه
+		۰		+

تمرین ۲ــ مهدکودک خانم مهربان در آغاز مهرماه سال ۱۳۷۹ با سرمایه‌گذاری اولیه ۵۰۰۰۰۰۰ ریال تأسیس گردید. اطلاعات زیر از درآمدها و هزینه‌های شش ماهه دوم سال ۱۳۷۹ در دست است :

هزینه اجاره	۵۰۰۰۰۰ ریال	درآمد شهریه ۲۳۰۰۰۰۰ ریال
هزینه درج آگهی	۱۰۰۰۰۰ ریال	
هزینه برق	۳۰۰۰۰۰ ریال	
هزینه آب	۲۵۰۰۰۰ ریال	
هزینه حقوق مربیان	۶۰۰۰۰۰ ریال	
هزینه متفرقه	۴۰۰۰۰ ریال	

مطلوب است:

تهیه صورتحساب سود و زیان شش ماهه دوم سال ۱۳۷۹.

تمرین ۳ــ اطلاعات زیر از عملیات آرایشگاه زیبا طی یک ماهه بهمن ۱۳۷۹ در دست است :

سود خالص	۱۵۰۰۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۷۰۰۰۰۰ ریال
هزینه آب و برق	۳۰۰۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۲۳۰۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۷۵۰۰۰ ریال
هزینه متفرقه	۲۵۰۰۰ ریال

مطلوب است:

محاسبه درآمد آرایشگاه زیبا طی بهمن ماه ۱۳۷۹

مسایل

۱ــ اطلاعات زیر از مانده حسابهای دفتر کل دفتر حقوقی عدالت در آخر آذرماه سال ۱۳۷۹ در دست است :

درآمد حق‌الوکاله	۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال
درآمد حق‌المشاوره	۷۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه حقوق	۲۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه آب و برق	۵۰۰۰۰۰ ریال
هزینه تلفن	۱۵۰۰۰۰۰ ریال
هزینه اجاره ساختمان	۱۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه ملزومات	۳۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه متفرقه	۸۰۰۰۰ ریال

مطلوب است:

تهیه صورت سود و زیان دفتر حقوقی عدالت طی آذرماه سال ۱۳۷۹.

۲ــ خانم ذوقی که در خلق آثار هنری تابلوهای نقاشی دارای دانش و تجربه می‌باشد، تصمیم گرفت که با توافق و مشارکت همسر خود آموزشگاه هنری مانی را با سرمایه ۴۰۰۰۰۰۰ ریال در اول خردادماه ۱۳۷۹ افتتاح کند.

عملیات یک ماهه این آموزشگاه به شرح زیر می‌باشد :

۷۹/۳/۱ افتتاح حساب جاری نزد بانک تجارت با واریز مبلغ ۴۰۰۰۰۰۰ ریال به‌عنوان سرمایه آموزشگاه

مانی و دریافت دسته چک ۲۵ برگی.

۷۹/۳/۲ محلی برای آموزشگاه با اجاره ماهانه ۲۰۰۰۰۰۰ ریال اجاره گردید.

۷۹/۳/۱۰ صدور چک در وجه فروشگاه فرزانه بابت وجه صورتحساب خرید ده عدد میز و صندلی به مبلغ ۳۲۵۰۰۰۰ ریال.

۷۹/۳/۱۱ دریافت قسمتی از شهریه خردادماه هنرجویان به مبلغ ۲۰۰۰۰۰۰ ریال که طبق فیشهای واریزی به حساب بانک تجارت منظور شده است.

۷۹/۳/۱۲ صدور چک در وجه فروشگاه مهردادیان بابت وجه صورتحساب خرید ملزومات به مبلغ ۳۸۵۰۰۰ ریال

۷۹/۳/۱۶ یک برگ چک به مبلغ ۱۵۲۰۰۰۰ ریال بابت هزینه آموزشگاه شامل : انجام هزینه آگهی و تبلیغات ۱۰۰۰۰۰۰ ریال و هزینه‌های متفرقه ۵۲۰۰۰۰ ریال در وجه همسر خانم ذوقی صادر گردید.

۷۹/۳/۲۰ بابت تعمیرات جزئی محل آموزشگاه معادل مبلغ ۱۲۴۰۰۰۰ ریال چک صادر شد.

۷۹/۳/۲۲ دریافت وام قرض‌الحسنه به مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰۰ ریال از یکی از مؤسسات اعتباری که به‌صورت اقساط ماهانه مساوی در ۲۵ قسط در پایان هر ماه از تیرماه پرداخت خواهد شد.

۷۹/۳/۲۵ صدور چکی به مبلغ ۲۸۰۰۰۰۰ ریال بابت تعمیر اتومبیل شخصی خود در وجه تعمیرگاه دقت.

۷۹/۳/۲۸ دریافت مبلغ ۲۴۰۰۰۰۰۰ ریال بابت قسمت دیگری از شهریه خردادماه هنرجویان که طبق فیش بانکی به حساب بانک تجارت منظور شده است.

۷۹/۳/۳۰ صدور چک بابت اجاره خردادماه آموزشگاه طبق قرارداد.

۷۹/۳/۳۱ تشکیل نمایشگاهی از تابلوهای نقاشی و فروش بخشی از کارهای هنرجویان به مبلغ ۱۲۰۰۰۰۰۰ ریال در این نمایشگاه (طبق توافق ۲۰٪ مبلغ فروش تابلوهای هنرجویان به حساب جاری نمایشگاه مانی واریز گردید.)

مطلوب است:

۱ــ ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه عمومی

۲ــ انتقال ثبتهای دفتر روزنامه به دفتر کل

۳ــ تهیه تراز آزمایشی چهارستونی و مقایسه جمع ستونهای گردش عملیات آن با دفتر روزنامه

۴ــ تهیه صورت درآمد و هزینه (صورت سود و زیان) این آموزشگاه

مؤسسه حمل و نقل حرکت که دوره مالی آن یک ماهه است ترازنامه زیر را در پایان شهریور ۱۳۸۲ ارائه می‌نماید :

مؤسسه حمل و نقل حرکت
ترازنامه
در پایان ۸۲/۶/۳۱

دارایی‌ها		بدهی	
صندوق	۱۴/۰۰۰	بستانکارانی	۷۴۰/۰۰۰
بانک	۲/۵۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختنی	۲/۶۰۰/۰۰۰
بدهکاران	۶۰۰/۰۰۰		۳/۳۴۰/۰۰۰
پیش پرداخت بیمه	۲۴۰/۰۰۰	سرمایه	۴۷/۲۲۶/۰۰۰
اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰		
وسایط نقلیه	۱۷/۰۰۰/۰۰۰		
زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰		
	۵۰/۵۶۶/۰۰۰		۵۰/۵۶۶/۰۰۰

رویدادهای مالی زیر در طول یک ماههٔ مهر ۱۳۸۲ انجام گرفته است.

۷/۳ ــ پرداخت مبلغ ۲۰۰/۰۰۰ ریال طی چک شمارهٔ ۳۳۴ بانک ملت بابت یک فقره سفته صادره در سال قبل ــ سررسید ۸۲/۷/۳.

۷/۶ ــ پرداخت مبلغ ۵/۰۰۰ ریال بابت خرید ملزومات به‌طور نقد.

۷/۱۲ ــ واریز مبلغ ۴۰۰/۰۰۰ ریال به حساب بانک مؤسسه توسط یکی از بدهکاران.

۷/۱۶ ــ دریافت مبلغ ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال از بابت حمل و نقل کالا طی ۱۵ روز اول مهرماه.

۷/۲۰ ــ واریز مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال از وجوه صندوق مؤسسه به حساب بانک.

۷/۲۳ ــ پرداخت مبلغ ۱۵۰/۰۰۰ ریال بابت تعمیرات وسایط نقلیه به‌طور نقد.

۷/۲۷ ــ خرید یک دستگاه کامیون به مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال که $\frac{۱}{۵}$ وجه آن نقداً پرداخت گردید و نسبت به بقیه بهای آن ۴ فقره سفته صادر و به فروشنده تسلیم شد.

۷/۳۰ ــ دریافت مبلغ ۱/۳۰۰/۰۰۰ ریال بابت حمل و نقل کالا طی ۱۵ روز دوم مهر ماه.

۷/۳۰ ــ پرداخت مبلغ ۱/۳۵۰/۰۰۰ ریال حقوق مهرماه کارکنان مؤسسه.

مطلوبست :

۱ــ ثبت مانده‌های اول دوره در سند حسابداری و انتقال اقلام به دفتر روزنامه و دفتر کل.

۲ــ ثبت رویداد مالی مهرماه ۸۲ در سند حسابداری، دفتر روزنامه و دفترکل.

۳ــ تهیه تراز آزمایشی چهارستونی در ۸۲/۷/۳۰ از دفتر کل.

۴ــ تهیه کاربرگ ده‌ستونی با توجه به اطلاعات اصلاحی زیر :

الف ــ مبلغ ۲۰/۰۰۰ ریال از پیش پرداخت بیمه در پایان مهرماه ۸۲ منقضی شده است.

ب ــ حقوق یکی از کارکنان به مبلغ ۵۰/۰۰۰ ریال به علت عدم مراجعه وی هنوز پرداخت و ثبت نشده است.

ج ــ در ۸۲/۷/۳۰ صورت حسابهایی جمعاً به مبلغ ۸۵۰۰ ریال بابت تعمیر جزئی دفتر مؤسسه در مهرماه ۸۲ دریافت گردیده که از بابت آنها ثبتی به عمل نیامده است.

د ــ موجودی ملزومات در ۸۲/۷/۳۰ بالغ بر ۱۵۰۰ ریال بوده است.

۵ــ ثبت اصلاحات فوق در سند حسابداری، دفتر روزنامه، دفتر کل.

۶ــ تهیه صورتحساب سود و زیان ؛ سرمایه و ترازنامه در پایان ۸۲/۷/۳۰ (تهیه صورتهای مالی)

۷ــ انجام ثبت مربوط به بستن حسابهای موقت در سند حسابداری، دفتر روزنامه، دفتر کل و تهیه تراز اختتامی در ۸۲/۷/۳۰.

شماره سند: ۱/۱
تاریخ: ۸۲/۷/۱

سند حسابداری

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۱	۱۱	حساب صندوق		۱۴۰۰۰	
	۱۲	حساب بانک		۲۵۰۰۰۰۰	
	۱۳	حساب بدهکاران		۶۰۰۰۰۰	
	۱۴	حساب پیش‌پرداخت بیمه		۲۴۰۰۰۰	
	۱۵	حساب اثاثه اداری		۲۱۲۰۰۰	
	۱۸	حساب وسایط نقلیه		۱۷۰۰۰۰۰۰	
		جمع		۲۰/۵۶۶/۰۰۰	

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۲/۱

سند حسابداری

تاریخ: ۸۲/۷/۱

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۱		نقل از صفحه یک		۲۰۵۶۶۰۰۰	
	۱۹	حساب زمین و ساختمان		۳۰۰۰۰۰۰۰	
	۲۱	حساب بستانکاران			۷۴۰۰۰۰
	۲۲	حساب اسناد پرداختنی			۲۶۰۰۰۰۰
	۳۱	حساب سرمایه			۴۷۲۲۶۰۰۰
		بابت ثبت مانده‌های اول دوره به‌موجب ترازنامه ۸۲/۶/۳۱			
		جمع		۵۰/۵۶۶/۰۰۰	۵۰/۵۶۶/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۲

سند حسابداری

تاریخ: ۸۲/۷/۳

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۱	۲۲	حساب اسناد پرداختنی		۲۰۰۰۰۰	
	۱۲	حساب بانک			۲۰۰۰۰۰
		پرداختنی طی چک‌شماره ۳۳۴ بانک ملت در وجه آقای حسینی بابت یک فقره سفته صادره در سال قبل سررسید ۸۲/۷/۳ به موجب فتوکپی نسخه‌ای از سفته مذکور که پیوست است.			
		جمع		۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۳
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۶

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۱	۱۶	حساب ملزومات اداری		۵۰۰۰	
	۱۱	حساب صندوق			۵۰۰۰
		پرداختی به‌طور نقد بابت خرید مقوای ملزومات اداری به‌موجب صورت‌حساب تأیید شده و رسید صندوق پیوست.			
		جمع		۵/۰۰۰	۵/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۴
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۱

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۱	۱۲	حساب بانک		۴۰۰/۰۰۰	
	۱۳	حساب بدهکاران			۴۰۰/۰۰۰
		دریافتی از آقای افضلی و واریز به بانک بابت بدهی قبلی ایشان به موجب فیش بانکی پیوست.			
		جمع		۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۵
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۱۶

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۱	۱۱	حساب صندوق		۲/۲۰۰/۰۰۰	
	۴۱	حساب درآمد			۲/۲۰۰/۰۰۰
		دریافتی از بابت حمل و نقل پانزده روزه اول مهرماه ۸۲ به موجب قبوض و مدارک پیوست.			
		جمع		۲/۲۰۰/۰۰۰	۲/۲۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۶
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۲۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار/ریال	بستانکار/ریال
۲	۱۲	حساب بانک		۱/۰۰۰/۰۰۰	
	۱۱	حساب صندوق			۱/۰۰۰/۰۰۰
		واریز از محل وجوه صندوق به حساب بانک ملت جاری ۱۳۲۴ به موجب اصل فیش بانکی پیوست.			
		جمع		۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۷
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۲۳

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۲	۵۱	حساب هزینه تعمیر وسایط نقلیه		۱۵۰/۰۰۰	
	۱۱	حساب صندوق			۱۵۰/۰۰۰
		پرداختی به‌طور نقد بابت تعمیرات انجام شده جهت وسایط نقلیه مؤسسه به‌موجب صورت‌حساب تأیید شده پیوست.			
		جمع		۱۵۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۸
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۲۷

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۲	۱۸	حساب وسایط نقلیه		۵/۰۰۰/۰۰۰	
	۱۱	حساب صندوق			۱/۰۰۰/۰۰۰
	۱۲	حساب اسناد پرداختنی			۴/۰۰۰/۰۰۰
		جمع		۵/۰۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۹

سند حسابداری

تاریخ: ۸۲/۷/۳

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۲	۱۱	حساب صندوق		۱/۳۰۰/۰۰۰	
	۴۱	حساب درآمد			۱/۳۰۰/۰۰۰
		دریافتی از بابت حمل و نقل انجام شده در نیمه دوم مهرماه ۸۲ جهت مشتریان و مراجعین به موجب مدارک پیوست.			
		جمع		۱/۳۰۰/۰۰۰	۱/۳۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۰

سند حسابداری

تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۲	۵۲	حساب هزینه حقوق کارکنان		۱/۳۵۰/۰۰۰	
	۱۱	حساب صندوق			۱/۳۵۰/۰۰۰
		پرداختی بابت حقوق و دستمزد مهرماه۸۲ کارکنان به موجب نسخه‌ای ازلیست حقوق تأیید شده و سایر مدارک پیوست.			
		جمع		۱/۳۵۰/۰۰۰	۱/۳۵۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۱
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۲	۵۳	حساب هزینه بیمه		۲۰/۰۰۰	
	۱۴	پیش پرداخت بیمه			۲۰/۰۰۰
		بابت حق بیمه منقضی شده در مهرماه۸۲ به موجب نسخه‌ای از قرارداد بیمه که پیوست است.			
		جمع		۲۰/۰۰۰	۲۰/۰۰۰

تنظیم کننده : ....مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۲
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۲	۵۲	حساب هزینه حقوق		۵۰/۰۰۰	
	۲۴	حساب حقوق پرداختنی			۵۰/۰۰۰
		بابت منظور نمودن حقوق پرداخت نشده یکی از کارکنان به نام آقای موسوی به علت عدم مراجعه ایشان به موجب گزارش پیوست.			
		جمع		۵۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰

تنظیم کننده : ....مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۳
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۳	۵۴	حساب هزینه تعمیرات ساختمان		۸/۵۰۰	
	۲۲	حساب بستانکاران			۸/۵۰۰
		بابت تعمیرات انجام شده جهت تعمیرات جزئی ساختمان دفتر مؤسسه به موجب صورتحساب‌های تأیید شده پیوست.			
		جمع		۸/۵۰۰	۸/۵۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۴
سند حسابداری
تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۳	۵۵	حساب هزینه ملزومات		۳۵۰۰	
	۱۶	حساب ملزومات			۳۵۰۰
		بابت ملزومات مصرفی درمهرماه ۸۲ به موجب گزارش تأییدشده پیوست.			
		جمع		۳۵۰۰۰	۳۵۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۵

سند حسابداری

تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۳	۶۱	حساب سود و زیان		۱/۵۸۲/۰۰۰	
	۵۱	حساب هزینه تعمیر وسایط نقلیه			۱۵۰/۰۰۰
	۵۲	حساب هزینه حقوق کارکنان			۱/۴۰۰/۰۰۰
	۵۳	حساب هزینه بیمه			۲۰/۰۰۰
	۵۴	حساب هزینه تعمیرات ساختمان			۸/۵۰۰
	۵۵	حساب هزینه ملزومات			۳/۵۰۰
		بابت بستن حسابهای هزینه (اسمی) و انتقال به حساب سود و زیان			
		جمع		۱/۵۸۲/۰۰۰	۱/۵۸۲/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۶

سند حسابداری

تاریخ: ۸۲/۷/۳۰

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۳	۴۱	حساب درآمد		۳/۵۰۰/۰۰۰	
	۶۱	حساب سودوزیان			۳/۵۰۰/۰۰۰
		بابت بستن حساب درآمد به حساب سود و زیان به علت اتمام دوره مالی			
		جمع		۳/۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

شماره سند: ۱۷ تاریخ: ۸۲/۷/۳۰	سند حسابداری				
شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
۳	۶۱	حساب سود و زیان		۱/۹۱۸/۰۰۰	
	۳۱	حساب سرمایه			۱/۹۱۸/۰۰۰
		بابت بستن حساب سودوزیان و انتقال مانده آن (سودویژه) به‌حساب سرمایه به علت اتمام دوره مالی			
		جمع		۱/۹۱۸/۰۰۰	۱/۹۱۸/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

دفتر روزنامه عمومی

شماره ردیف	تاریخ روز	تاریخ ماه	شماره دفتر کل	شـــرح	بدهکار	بستانکار
				منقول از صفحه		
۱	۱	۷	۱	۱۱ــ حساب صندوق	۱۳/۰۰۰	
			۴	۱۲ــ حساب بانک	۲/۵۰۰/۰۰۰	
			۷	۱۳ــ حساب بدهکاران	۶۰۰/۰۰۰	
			۹	۱۴ــ حساب پیش‌پرداخت بیمه	۲۴۰/۰۰۰	
			۱۱	۱۷ــ حساب اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰	
			۱۲	۱۸ــ حساب وسایط نقلیه	۱۷/۰۰۰/۰۰۰	
			۱۳	۱۹ــ حساب زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
			۲۱	۲۱ــ حساب بستانکاران		۷۴۰/۰۰۰
			۲۳	۲۳ــ حساب اسناد پرداختنی		۲/۶۰۰/۰۰۰
			۲۵	۳۱ــ حساب سرمایه		۴۷/۲۲۶/۰۰۰
				بابت ثبت مانده‌های اول دوره به موجب ضمائم سند		
۲	۳	۷	۲۴	۲۳ــ حساب اسناد پرداختنی	۲۰۰/۰۰۰	
			۳	۱۲ــ حساب بانک		۲۰۰/۰۰۰
				پرداختی طی چک ۳۳۴ بابت یک فقره سفته صادره		
۳	۶	۷	۱۱	۱۶ــ حساب ملزومات اداری	۵/۰۰۰	
			۱	۱۱ــ حساب صندوق		۵/۰۰۰
				بابت خرید نقدی مقداری ملزومات اداری		
۴	۱۲	۷	۴	۱۲ــ حساب بانک	۴۰۰/۰۰۰	
			۷	۱۳ــ حساب بدهکاران		۴۰۰/۰۰۰
				دریافتی از آقای افضلی یکی از بدهکاران		
۵	۱۶	۷	۱	۱۱ــ حساب صندوق	۲/۲۰۰/۰۰۰	
			۳۰	۴۱ــ حساب درآمد		۲/۲۰۰/۰۰۰
				دریافتی به‌طور نقد از بابت حمل و نقل تا پانزدهم مهرماه		
				نقل به صفحه دو	۵۳/۳۷۱/۰۰۰	۵۳/۳۷۱/۰۰۰

دفتر روزنامه عمومی

شماره ردیف	تاریخ روز	تاریخ ماه	شماره دفتر کل	شرح	بدهکار	بستانکار
				منقول از صفحه یک	۵۳/۳۷۱/۰۰۰	۵۳/۳۷۱/۰۰۰
۶	۲۰	۷	۴	۱۲ــ حساب بانک	۱/۰۰۰/۰۰۰	
			۱	۱۱ــ حساب صندوق		۱/۰۰۰/۰۰۰
				واریز به بانک از محل وجوه صندوق مؤسسه		
۷	۲۳	۷	۲۴	۵۱ــ حساب هزینه تعمیر وسایط نقلیه	۵/۱۵۰/۰۰۰	
			۱	۱۱ــ حساب صندوق		۵/۱۵۰/۰۰۰
				پرداخت هزینه تعمیر وسایط نقلیه از صندوق		
۸	۲۷	۷	۱۱	۱۸ ــ حساب وسایط نقلیه	۵/۰۰۰/۰۰۰	
			۱	۱۱ــ حساب صندوق		۱/۰۰۰/۰۰۰
			۲۴	۲۳ــ حساب اسناد پرداختنی		۴/۰۰۰/۰۰۰
				خرید کامیون به‌طور نقد و مدت‌دار به موجب ضمائم سند		
۹	۳۰	۷	۱	۱۱ــ حساب صندوق	۱/۳۰۰/۰۰۰	
			۳۰	۳۱ ــ حساب درآمد		۱/۳۰۰/۰۰۰
				دریافتی بابت حمل و نقل انجام شده در پانزده روز دوم مهرماه		
۱۰	۳۰	۷	۳۵	۵۲ــ حساب هزینه حقوق کارکنان	۱/۳۵۰/۰۰۰	
			۱	۱۱ ــ حساب صندوق		۱/۳۵۰/۰۰۰
				پرداختی بابت هزینه حقوق مهرماه کارکنان		
۱۱	۳۰	۷	۳۶	۵۳ــ حساب هزینه بیمه	۲۰/۰۰۰	
			۹	۱۴ــ حساب پیش‌پرداخت بیمه		۲۰/۰۰۰
				بابت انقضاء قسمتی از حق بیمه پرداخت شده		
۱۲	۳۰	۷	۳۵	۵۲ــ حساب هزینه حقوق کارکنان	۵۰/۰۰۰	
				۲۳ــ حساب حقوق پرداختنی		۵۰/۰۰۰
				بابت منظورنمودن حقوق پرداخت نشده یکی از کارکنان		
				نقل به صفحه سه	۶۲/۲۴۱/۰۰۰	۶۲/۲۴۱/۰۰۰

دفتر روزنامه عمومی

شماره ردیف	تاریخ روز	تاریخ ماه	شماره دفتر کل	شـــرح	بدهکار	بستانکار
				منقول از صفحه دو	۶۲/۲۴۱/۰۰۰	۶۲/۲۴۱/۰۰۰
۱۳	۳۰	۷	۳۷	۵۴ــ حساب هزینه تعمیرات ساختمان		
			۲۱	۲۱ــ بستانکاران		
				بابت صورت‌حساب دریافتی مربوط به تعمیرات ساختمان		
۱۴	۳۰	۷	۳۸	۵۵ــ حساب هزینه ملزومات اداری		
			۱۰	۱۶ــ حساب ملزومات اداری		
				بابت ملزومات مصرف شده مهرماه		
۱۵	۳۰	۷	۴۰	۶۱ــ حساب سود و زیان		
			۳۲	۵۱ــ حساب هزینه تعمیر وسایط نقلیه		
			۳۵	۵۲ــ حساب هزینه حقوق کارکنان		
			۳۴	۵۳ــ حساب هزینه بیمه		
			۳۷	۵۴ــ حساب هزینه تعمیرات ساختمان		
			۳۸	۵۵ــ حساب هزینه ملزومات اداری		
				بابت انتقال حسابهای اسمی فوق به‌حساب سود و زیان		
۱۶	۳۰	۷	۳۰	۴۱ــ حساب درآمد		
			۴۰	۶۱ــ حساب سود و زیان		
				بابت انتقال درآمد طی دوره به حساب سود و زیان		
۱۷	۳۰	۷	۴۰	۶۱ــ حساب و سود و زیان		
			۲۵	۳۱ــ حساب سرمایه		
				بابت انتقال سود ویژه دوره به حساب سرمایه		
				نقل به صفحه		

حساب صندوق (۱۱) **دفتر کل** **شماره صفحه ۱**

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده اول دوره	۱۴/۰۰۰		بد	۱۴/۰۰۰
۱	۶	۷	خرید ملزومات		۵/۰۰۰	بد	۹/۰۰۰
۱	۱۶	۷	دریافتی از محل درآمد حمل و نقل	۲/۲۰۰/۰۰۰		بد	۲/۲۰۹/۰۰۰
۲	۲۰	۷	واریز به بانک		۱/۰۰۰/۰۰۰	بد	۱/۲۰۹/۰۰۰
۲	۲۳	۷	پرداخت هزینه تعمیر وسایط نقلیه		۱۵۰/۰۰۰	بد	۱/۰۵۹/۰۰۰
۲	۲۷	۷	پرداخت قسمتی از بهای کامیون		۱/۰۰۰/۰۰۰	بد	۵۹/۰۰۰
۲	۳۰	۷	دریافت از بابت حمل و نقل انجام شده	۱/۳۰۰/۰۰۰		بد	۱/۳۵۹/۰۰۰
۲	۳۰	۷	پرداخت حقوق مهرماه		۱/۳۵۰/۰۰۰	بد	۹/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب بانک‌ها (بانک ملت) (۱۲) **دفتر کل** **شماره صفحه ۴**

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	مانده نقل از دوره قبل	۲/۵۰۰/۰۰۰		بد	۲/۵۰۰/۰۰۰
۱	۶	۷	پرداخت طی چک ۲۳۴ بابت سفته		۲۰۰/۰۰۰	بد	۲/۳۰۰/۰۰۰
۱	۱۲	۷	دریافت از بدهکاران	۴۰۰/۰۰۰		بد	۲/۷۰۰/۰۰۰
۲	۲۰	۷	واریز از محل صندوق	۱/۰۰۰/۰۰۰		بد	۲/۷۰۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب بدهکاران (۱۳) دفتر کل شماره صفحه ۷

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده بدهکاران اول دوره	۶۰۰/۰۰۰		بد	۶۰۰/۰۰۰
۱	۶	۷	بابت واریز بدهی آقای افضلی		۴۰۰/۰۰۰	بد	۲۰۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب پیش‌پرداخت بیمه (۱۴) دفتر کل شماره صفحه ۹

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت انتقال مانده ۸۲/۶/۳۱	۲۴۰/۰۰۰		بد	۲۴۰/۰۰۰
۲	۳	۷	بابت حق بیمه منقضی شده		۲۰/۰۰۰	بد	۲۲۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب ملزومات اداری (۱۶) دفتر کل شماره صفحه ۱۰

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۱	۶	۷	خرید ملزومات اداری	۵/۰۰۰		بد	۵/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت ملزومات مصرفی در مهرماه		۳/۵۰۰	بد	۵۰۰
			نقل به صفحه				

حساب اثاثه‌اداری (۱۷) دفتر کل شماره صفحه ۱۱

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت انتقال مانده ۸۲/۶/۳۱	۲۱۲/۰۰۰		بد	۲۱۲/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب وسایط نقلیه (۱۸) دفتر کل شماره صفحه ۱۲

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده اول دوره انتقالی	۱۷/۰۰۰/۰۰۰		بد	۱۷/۰۰۰/۰۰۰
۲	۲۷	۷	خرید کامیون به شرح مدارک	۵/۰۰۰/۰۰۰		بد	۲۲/۰۰۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب زمین و ساختمان (۱۹) دفتر کل شماره صفحه ۱۳

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده اول دوره	۳۰/۰۰۰/۰۰۰		بد	۳۰/۰۰۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب بستانکاران (۲۱) دفتر کل شماره صفحه ۲۱

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده اول دوره		۷۴۰/۰۰۰	بس	۷۴۰/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت تعمیرات انجام شده		۸/۵۰۰	بس	۷۴۸/۵۰۰
			نقل به صفحه				

حساب اسناد پرداختنی (۲۳) دفتر کل شماره صفحه ۲۴

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده اول دوره		۲/۶۰۰/۰۰۰	بس	۲۶/۰۰۰/۰۰۰
۱	۳	۷	پرداخت سفته صادره در وجه آقای حسینی	۲۰۰/۰۰۰		بس	۲/۴۰۰/۰۰۰
			صدور چهار فقره		۴/۰۰۰/۰۰۰	بس	۶/۴۰۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب حقوق پرداختنی (۲۴) دفتر کل شماره صفحه ۲۲

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شـــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۲	۳۰	۷	بابت حقوق پرداخت نشده کارکنان		۵۰/۰۰۰	بس	۵۰/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب سرمایه (۳۱) دفتر کل شماره صفحه ۲۵

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شـــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱	۷	بابت مانده سرمایه در ۸۲/۶/۳۱		۴۷/۲۲۶/۰۰۰	بس	۴۷/۲۲۶/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال مانده سود و زیان		۱/۹۱۸/۰۰۰	بس	۴۹/۱۴۴/۰۰۰
			نقل به صفحه				

حساب درآمد (۴۱) دفتر کل شماره صفحه ۳۰

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شـــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۱	۱۶	۷	بابت درآمد حمل و نقل انجام شده		۲/۲۰۰/۰۰۰	بس	۲/۲۰۰/۰۰۰
۲	۳	۷	بابت درآمد حمل و نقل انجام شده		۱/۳۰۰/۰۰۰	بس	۳۵/۰۰۰/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال درآمد دوره به سود و زیان	۳/۵۰۰/۰۰۰			
				۳/۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰		
			نقل به صفحه				

حساب هزینه تعمیر وسایط نقلیه (۵۱) دفتر کل شماره صفحه ۳۴

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شـــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۱	۲۳	۷	بابت تعمیرات انجام شده	۱۵۰/۰۰۰		بد	۱۵۰/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال مانده به حساب سود و زیان		۱۵۰/۰۰۰		
				۱۵۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰	–	
			نقل به صفحه				

حساب هزینه حقوق کارکنان (۵۲) | دفتر کل | شماره صفحه ۳۵

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۲	۳۰	۷	بابت حقوق مهرماه کارکنان	۱/۳۵۰/۰۰۰		بد	۱/۳۵۰/۰۰۰
۲	۳۰	۷	بابت حقوق مهرماه کارکنان	۵۰/۰۰۰		بد	۱/۴۰۰/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال مانده به حساب سود و زیان		۱/۴۰۰/۰۰۰		
				۱/۴۰۰/۰۰۰	۱/۴۰۰/۰۰۰		
			نقل به صفحه				

حساب هزینه بیمه (۵۳) | دفتر کل | شماره صفحه ۳۶

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۲	۳۰	۷	بابت حق بیمه مهرماه ۸۲	۲۰/۰۰۰		بد	۲۰/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال هزینه بیمه به سود و زیان		۲۰/۰۰۰		
				۲۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	ـ	
			نقل به صفحه				

حساب هزینه تعمیرات ساختمان (۵۴) — دفتر کل — شماره صفحه ۳۷

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شـــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۳	۳۰	۷	بابت تعمیرات ساختمان انجام شده	۸/۵۰۰		بد	۸/۵۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال مانده سود و زیان		۸/۵۰۰		
				۸/۵۰۰	۸/۵۰۰	ـ	
			نقل به صفحه				

حساب هزینه ملزومات اداری (۵۵) — دفتر کل — شماره صفحه ۳۸

شماره روزنامه	تاریخ روز	تاریخ ماه	شـــرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	تشخیص	باقیمانده ریال
			منقول از صفحه				
۳	۳۰	۷	بابت ملزومات مصرفی مهرماه	۳/۵۰۰		بد	۳/۵۰۰
۳	۳۰	۷	بابت انتقال مانده به سود و زیان		۳/۵۰۰		
				۳/۵۰۰	۳/۵۰۰	ـ	
			نقل به صفحه				

حساب سود و زیان (۶۱) دفتر کل شماره صفحه ۴۰

شماره روزنامه	تاریخ		شـــرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
۳	۳۰	۷	بابت منظورنمودن هزینه‌های دوره	۱/۵۸۲/۰۰۰		بد	۱/۵۸۲/۰۰۰
۳	۳۰	۷	بابت منظورنمودن درآمد		۳/۵۰۰/۰۰۰	بس	۱/۹۱۸/۰۰۰
۳	۳۰	۷	انتقال مانده سود و زیان به حساب سرمایه	۱/۹۱۸/۰۰۰			
				۳/۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰		
			نقل به صفحه				

مؤسسه / شرکت ....
تراز آزمایشی (اصلاح نشده)
به تاریخ .... ۸۲/۷/۳۰ ....

شماره حساب	عنوان حساب	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱۱	صندوق	۳/۵۱۴/۰۰۰	۳/۵۰۵/۰۰۰	۹/۰۰۰	
۱۲	بانک‌ها	۳/۹۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۳/۷۰۰/۰۰۰	
۱۳	بدهکاران	۶۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	
۱۴	پیش پرداخت بیمه	۲۴۰/۰۰۰		۲۴۰/۰۰۰	
۱۶	ملزومات	۵/۰۰۰		۵/۰۰۰	
۱۷	اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰		۲۱۲/۰۰۰	
۱۸	وسایط نقلیه	۲۲/۰۰۰/۰۰۰		۲۲/۰۰۰/۰۰۰	
۱۹	زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰		۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
۲۱	بستانکاران		۷۴۰/۰۰۰		۷۴۰/۰۰۰
۲۳	اسناد پرداختنی	۲۰۰/۰۰۰	۶/۶۰۰/۰۰۰		۶/۳۰۰/۰۰۰
۳۱	سرمایه		۴۷/۲۲۶/۰۰۰		۴۷/۲۲۶/۰۰۰
۴۱	درآمد		۳/۵۰۰/۰۰۰		۳/۵۰۰/۰۰۰
۵۱	هزینه تعمیر وسایط نقلیه	۱۵۰/۰۰۰		۱۵۰/۰۰۰	
۵۲	هزینه حقوق کارکنان	۱/۳۵۰/۰۰۰		۱/۳۵۰/۰۰۰	
		۶۲/۱۷۱/۰۰۰	۶۲/۱۷۱/۰۰۰	۵۷/۸۶۶/۰۰۰	۵۷/۸۶۶/۰۰۰

مؤسسه / شرکت ....حرکت.......

کاربرگ در پایان دوره مالی منتهی به ۸۲/۷/۳۰

۱۳××/۱۲/۲۹

شماره حساب	عنوان حساب	تراز آزمایشی		تعدیلات		تراز آزمایشی تعدیل شده		اقلام سود و زیان		اقلام ترازنامه	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱۱	صندوق	۹/۰۰۰				۹/۰۰۰				۹/۰۰۰	
۱۲	بانک‌ها	۳/۷۰۰/۰۰۰				۳/۷۰۰/۰۰۰				۳/۷۰۰/۰۰۰	
۱۳	بدهکاران	۲۰۰/۰۰۰				۲۰۰/۰۰۰				۲۰۰/۰۰۰	
۱۴	پیش پرداخت بیمه	۲۴۰/۰۰۰			۲۰/۰۰۰	۲۲۰/۰۰۰				۲۲۰/۰۰۰	
۱۶	ملزومات	۵/۰۰۰			۳/۵۰۰	۱/۵۰۰				۱/۵۰۰	
۱۷	اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰				۲۱۲/۰۰۰				۲۱۲/۰۰۰	
۱۸	وسایط نقلیه	۲۲/۰۰۰/۰۰۰				۲۲/۰۰۰/۰۰۰				۲۲/۰۰۰/۰۰۰	
۱۹	زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰				۳۰/۰۰۰/۰۰۰				۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
۲۱	بستانکاران		۷۴۰/۰۰۰		۸/۵۰۰		۷۴۸/۵۰۰				۷۴۸/۵۰۰
۲۳	اسناد پرداختنی		۶/۴۰۰/۰۰۰				۶/۴۰۰/۰۰۰				۶/۴۰۰/۰۰۰
۳۱	سرمایه		۴۷/۲۲۶/۰۰۰				۴۷/۲۲۶/۰۰۰				۴۷/۲۲۶/۰۰۰
۴۱	درآمد		۳/۵۰۰/۰۰۰				۳/۵۰۰/۰۰۰		۳/۵۰۰/۰۰۰		
۵۱	هزینه تعمیر وسایط نقلیه	۱۵۰/۰۰۰				۱۵۰/۰۰۰		۱۵۰/۰۰۰			
۵۲	هزینه حقوق کارکنان	۱/۳۵۰/۰۰۰		۵۰/۰۰۰		۱/۴۰۰/۰۰۰		۱/۴۰۰/۰۰۰			
		۵۷/۸۶۶/۰۰۰	۵۷/۸۶۶/۰۰۰								
۵۳	هزینه بیمه			۲۰/۰۰۰		۲۰/۰۰۰		۲۰/۰۰۰			
۲۴	حقوق پرداختنی				۵۰/۰۰۰		۵۰/۰۰۰				۵۰/۰۰۰
۵۴	هزینه تعمیرات ساختمان			۸/۵۰۰		۸/۵۰۰		۸/۵۰۰			
	هزینه ملزومات اداری			۳/۵۰۰		۳/۵۰۰		۳/۵۰۰			
				۸۲/۰۰۰	۸۲/۰۰۰	۵۷/۹۲۴/۵۰۰	۵۷/۹۲۴/۵۰۰	۱/۵۸۲/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰	۵۶/۵۴۲/۵۰۰	۵۴/۴۲۴/۵۰۰
	سود ویژه							۱/۹۱۸/۰۰۰			۱/۹۱۸/۰۰۰
								۳/۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰	۵۶/۵۴۲/۵۰۰	۵۶/۵۴۲/۵۰۰

مؤسسه / شرکت ......حرکت........
تراز آزمایشی (اصلاح شده)
به تاریخ .... ۸۲/۷/۳۰ ....

شماره حساب	عنوان حساب	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱۱	صندوق	۳/۵۱۴/۰۰۰	۳/۵۰۵/۰۰۰	۹/۰۰۰	
۱۲	بانک‌ها	۳/۹۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۳/۷۰۰/۰۰۰	
۱۳	بدهکاران	۶۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	
۱۴	پیش پرداخت بیمه	۲۴۰/۰۰۰	۲۰/۰۰۰	۲۲۰/۰۰۰	
۱۶	ملزومات اداری	۵/۰۰۰	۳/۵۰۰	۱/۵۰۰	
۱۷	اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰		۲۱۲/۰۰۰	
۱۸	وسایط نقلیه	۲۲/۰۰۰/۰۰۰		۲۲/۰۰۰/۰۰۰	
۱۹	زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰		۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
۲۱	بستانکاران		۷۴۸/۵۰۰		۷۴۸/۵۰۰
۲۳	اسناد پرداختنی	۲۰۰/۰۰۰	۶/۶۰۰/۰۰۰		۶/۴۰۰/۰۰۰
۲۴	حقوق پرداختنی		۵۰/۰۰۰		۵۰/۰۰۰
۳۱	سرمایه		۴۷/۲۲۶/۰۰۰		۴۷/۲۲۶/۰۰۰
۴۱	درآمد		۳/۵۰۰/۰۰۰		۳/۵۰۰/۰۰۰
۵۱	هزینه تعمیر وسایط نقلیه	۱۵۰/۰۰۰		۱۵۰/۰۰۰	
۵۲	هزینه حقوق کارکنان	۱/۴۰۰/۰۰۰		۱/۴۰۰/۰۰۰	
۵۳	هزینه بیمه	۲۰/۰۰۰		۲۰/۰۰۰	
۵۴	هزینه تعمیرات ساختمان	۸/۵۰۰		۸/۵۰۰	
۵۵	هزینه ملزومات اداری	۳/۵۰۰		۳/۵۰۰	
	جمع	۶۲/۲۵۳/۰۰۰	۶۲/۲۵۳/۰۰۰	۵۷/۹۲۴/۵۰۰	۵۷/۹۲۴/۵۰۰

مؤسسه / شرکت ......حرکت........

تراز آزمایشی (تراز اختتامی)

به تاریخ .... ۸۲/۷/۳۰ ....

شماره حساب	عنوان حساب	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
۱۱	صندوق	۹/۰۰۰			
۱۲	بانک‌ها	۳/۷۰۰/۰۰۰			
۱۳	بدهکاران	۲۰۰/۰۰۰			
۱۴	پیش پرداخت بیمه	۲۲۰/۰۰۰			
۱۶	ملزومات اداری	۱/۵۰۰			
۱۷	اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰			
۱۸	وسایط نقلیه	۲۲/۰۰۰/۰۰۰			
۱۹	زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰			
۲۱	بستانکاران		۷۴۸/۵۰۰		
۲۳	اسناد پرداختنی		۶/۴۰۰/۰۰۰		
۲۴	حقوق پرداختنی		۵۰/۰۰۰		
۳۱	سرمایه		۴۹/۱۴۴/۰۰۰		
		۵۶/۳۴۲/۵۰۰	۵۶/۳۴۲/۵۰۰		

مؤسسه / شرکت …… حرکت ……

صورت سود و زیان

برای دوره یک ماههٔ مهر ۱۳۸۲

درآمد		۳/۵۰۰/۰۰۰
کسر شود :		
هزینه تعمیر وسایط نقلیه	۱۵۰/۰۰۰	
هزینه حقوق کارکنان	۱/۴۰۰/۰۰۰	
هزینه بیمه	۲۰/۰۰۰	
هزینه تعمیرات ساختمان	۸/۵۰۰	
هزینه ملزومات اداری	۳/۵۰۰	۱/۵۸۲/۰۰۰
سود ویژه دوره		۱/۹۱۸/۰۰۰

مؤسسه / شرکت …… حرکت ……

صورت سرمایه[1]

برای دوره یک ماهه مهر ۱۳۸۲

سرمایه در ۸۲/۷/۱		۴۷/۲۲۶/۰۰۰
اضافه شود سرمایه‌گذاری مجدد		ـــــ
		۴۷/۲۲۶/۰۰۰
اضافه شود سود ویژه دوره	۱/۹۱۸/۰۰۰	
کسر شود برداشت طی دوره	ـــــ	
افزایش سرمایه		۱/۹۱۸/۰۰۰
سرمایه در ۶۲/۷/۳۰		۴۹/۱۴۴/۰۰۰

۱ــ به غیر از مبالغ سرمایه مالک در اول دوره و سرمایه‌گذاری مجدد نیز طبق صورت سرمایه تنظیم می‌گردد که چنانچه سود عملکرد مالی داشته باشیم به سرمایه کل اضافه می‌شود.

مؤسسه / شرکت ......حرکت........

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۸۲/۷/۳۰

دارایی‌ها		
داراییهای جاری:		
صندوق	۹/۰۰۰	
بانک	۳/۷۰۰/۰۰۰	
بدهکاران	۲۰۰/۰۰۰	
پیش‌پرداخت بیمه	۲۲۰/۰۰۰	
ملزومات	۱/۵۰۰	
		۴/۱۳۰/۵۰۰
دارایی‌های ثابت		
اثاثه اداری	۲۱۲/۰۰۰	
وسایط نقلیه	۲۲/۰۰۰/۰۰۰	
زمین و ساختمان	۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
		۵۲/۲۱۲/۰۰۰
جمع داراییها:		۵۶/۳۴۲/۵۰۰

بدهی‌ها و سرمایه		
بدهی‌های جاری:		
بستانکاران	۷۴۸/۵۰۰	
اسناد پرداختنی	۶/۴۰۰/۰۰۰	
حقوق پرداختنی	۵۰/۰۰۰	
		۷/۱۹۸/۵۰۰
سرمایه		۴۹/۱۴۴/۰۰۰
جمع بدهی و سرمایه		۵۶/۳۴۲/۵۰۰

شماره سند: ۱/۱۸ — مؤسسه حمل و نقل حرکت

تاریخ: ۸۲/۷/۳۰ — سند حسابداری

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار / ریال	بستانکار / ریال
	۴۱	حساب سرمایه		۴۹/۱۴۴/۰۰۰	
	۲۴	حساب حقوق پرداختنی		۵۰/۰۰۰	
	۲۲	حساب اسناد پرداختنی		۶/۴۰۰/۰۰۰	
	۲۱	حساب بستانکاران		۷۴۸/۵۰۰	
	۱۱	حساب صندوق			۹/۰۰۰
	۱۲	حساب بانک			۳/۷۰۰/۰۰۰
		حساب بدهکاران			۲۰۰/۰۰۰
		حساب پیش پرداخت بیمه			۲۲۰/۰۰۰
		حساب ملزومات اداری			۱/۵۰۰
		حساب اثاثه اداری			۲۱۲/۰۰۰
		حساب وسایط نقلیه			۲۲/۰۰۰/۰۰۰
		حساب زمین و ساختمان			۳۰/۰۰۰/۰۰۰
		بابت بستن حسابهای نهایی به علت اختتام دوره مالی به استناد دفاتر قانونی دوره منتهی به پایان ۸۲/۷/۳۰			
		جمع		۵۶/۳۴۲/۵۰۰	۵۶/۳۴۲/۵۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

تذکر مهم: هر سند حسابداری دارای ضمائم و پیوست‌هایی است که آن ضمائم مؤید فعالیت مالی مذکور در سند مربوط است در مثال مذکور در صفحات قبل امکان تهیه و چاپ ضمائم هر یک از اسناد مقدور نبود لذا به‌طور نمونه سندی را به همراه ضمائم مشاهده می‌نمایید.

قبض رسید

فروشگاه کاوه

تاریخ ۱۳۸۱/۶/۱۴ شماره ۳۱۱

مبلغ ... ریال توسط ...

بابت ... بابنجانب شرکت کاوه ... رسید.

امضاء

کاوه

تاریخ ۸۱/۶/۱۴

شماره ۲۱۱

فاکتور فروش

نام خریدار: آقای عمرادی آدرس: ستارخان ۱۵

فروشگاه صنایع کاوه

شماره ردیف	شرح	شماره سری	شماره سفارش	شماره حواله	مقدار	قیمت واحد ریال	قیمت کل ریال
۱	صندلی فلزی	۷۲	—	۱۱	۴	۲۵۰۰	۱۰۰۰۰

جمع کل به حروف ده هزار ریال — ۱۰۰۰۰

نقد — ۵۰۰۰

نحوه پرداخت — چک / سفته — ۳۲۶ — ۵۰۰۰

چک / سفته

امضاء

خواهشمند است فقط در مقابل رسید رسمی شرکت وجه پرداخت فرمائید

شماره خزانه داری کل	شماره	جای پرداخت	سررسید
* ۳۰۶۳۲۶ سری د			

مبلغ به عدد ۵۰۰۰ ریال — تاریخ صدور چهاردهم شهریور هشتاد و یک

(تاریخ صدور و سررسید روز ـ ماه ـ سال با تمام حروف نوشته شود)

اینجانب متعهد میشوم که در تاریخ چهاردهم مهرماه یک هزار و سیصد و هشتاد و یک شمسی در مقابل این سفته

به حواله کرد آقای کریم افضلی (فروشگاه کاوه) موضوع ف ۳۳۱۱

مبلغ پنج هزار ریال تمام ریال بپردازم

(مبلغ با تمام حروف نوشته شود)

نام متعهد حسن مرادی

محل اقامت تهران خیابان ستارخان پلاک ۱۰

محل پرداخت تهران

امضاء متعهد

سفته تا مبلغ یازده هزار ریال

موسسه مرادی

سند حسابداری

شماره ۲۰۶

تاریخ ۸۱/۶/۱۴

شماره سند: ۱/۱۸ — مؤسسه مرادی

تاریخ: ۸۲/۷/۳ — سند حسابداری

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء / ریال	بدهکار/ریال	بستانکار/ریال
۸۱	۱۶	حساب اثاثه ـ صندلی		۱۰/۰۰۰	
	۲۱	حساب اسناد پرداختنی			۵/۰۰۰
	۱۱	حساب صندوق			۵/۰۰۰
		پرداختی در وجه فروشگاه کاوه و صدور یک			
		فقره سفته به شماره ۳۰۶۳۲۶ به سررسید			
		۶۱/۷/۱۴ در وجه فروشگاه مذکور بابت بهای			
		چهار عدد صندلی فلزی خریداری شده به			
		موجب فاکتور شماره ۳۳۱۱ تأیید شده و فتوکپی			
		سفته صادره که پیوست می‌باشد.			
		جمع		۱۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰

تنظیم کننده : .... مسئول امور مالی .... مدیر عامل ....

مسأله اجرایی*

اطلاعات مربوط به سالن آرایش و زیبایی پاک‌رخ به شرح زیر است :

در تاریخ ۷۹/۵/۲۰ خانم درخشان با اختصاص مبلغ ۵۰۰۰۰۰۰ ریال به‌عنوان سرمایه سالن آرایش و زیبایی پاک‌رخ نزد بانک ملی حساب جاری شماره............ را افتتاح نمود. (رسید واریز وجه)

در تاریخ ۷۹/۵/۲۲ بابت پیش‌پرداخت اجاره سالانه سالن، چک شماره .... به مبلغ ۱۸۰۰۰۰۰ ریال در وجه آقای خوش‌اخلاق (مالک) صادر شد. (کپی قرارداد و چک)

در تاریخ ۷۹/۵/۲۵ مقداری اثاثیه و وسایل به ارزش ۶۴۰۰۰۰ ریال از فروشگاه کرمی خریداری شد که از این بابت چک شماره .... بانک ملی به همان مبلغ به آقای کرمی تسلیم می‌شود (کپی چک و فاکتور خرید).

در تاریخ ۷۹/۵/۲۶ یک دستگاه رایانه پنتیوم به مبلغ ۴۸۰۰۰۰۰ ریال از مؤسسه شکوه خریداری می‌کند و از بابت یک چهارم بهای آن چک شماره............ بانک ملی پرداخت شد و برای بقیه دو برگ سفته به مبلغ مساوی به سررسیدهای ۷۹/۸/۱ و ۷۹/۱۰/۱ توسط خانم درخشان تعهد می‌شود. (فاکتور خرید و کپی سفته‌ها).

در تاریخ ۷۹/۵/۲۸ بابت صورتحساب تزئینات سالن چک شماره............ به مبلغ ۵۰۰۰۰۰ ریال در وجه مؤسسه دکوراسیون همتی صادر گردید. (کپی چک و رسید دریافت وجه و صورتحساب)

در تاریخ ۷۹/۶/۱ یک نفر حسابدار که قادر باشد با رایانه کار کند از قرار ماهی ۵۰۰۰۰۰ ریال استخدام می‌شود. این حسابدار با استفاده از نرم‌افزار یک سیستم ساده حسابداری، عملیات مالی را ثبت و گزارشگری می‌کند. (قرارداد)

در تاریخ ۷۹/۶/۱ چک شماره............ به مبلغ ۱۰۰۰۰۰ ریال بابت افتتاح حساب جاری به شماره............ نزد بانک ملت صادر گردید. (دریافت رسید واریز وجه و کپی چک)

در تاریخ ۷۹/۶/۱ بابت فاکتور خرید مواد و ملزومات آرایشی از فروشگاه تن‌آرا چک شماره............ بانک ملی به مبلغ ۷۲۰۰۰۰ ریال صادر گردید. (کپی چک و فاکتور خرید)

در تاریخ ۷۹/۶/۵ بانک ملت با پرداخت ۲۰۰۰۰۰۰ ریال تقاضای وام قرض‌الحسنه به سالن آرایش و زیبایی پاک‌رخ موافقت کرد. (بازپرداخت اقساط وام در ۲۰ ماه و اولین قسط آن تاریخ ۷۹/۶/۳۱ تعیین شد.)

در تاریخ ۷۹/۶/۷ دریافت اعلامیه بستانکار از بانک ملت مبنی بر واریز مبلغ وام قرض‌الحسنه به حساب جاری سالن آرایش و زیبایی پاک‌رخ پس از برداشت مبلغ ۴۵۲۰۰ ریال به‌عنوان کارمزد. (اعلامیه)

در تاریخ ۷۹/۶/۱۰ نوار صندوق بابت خدمات انجام شده در دهه اول شهریور دریافت مبلغ ۴۸۰۰۰۰ ریال از مشتریان را نشان می‌دهد که از این مبلغ ۴۳۰۰۰۰ ریال به حساب جاری نزد بانک ملی واریز شد و بقیه برای مصارف شخصی خانم درخشان هزینه گردیده است. (نوار صندوق ــ رسید واریز وجه)

در تاریخ ۷۹/۶/۱۴ مقداری از اثاثیه خریداری شده از فروشگاه کرمی به مبلغ ۱۵۰۰۰ ریال به فروشنده برگشت شد و وجه آن پس از دریافت به حساب جاری سالن آرایش و زیبایی نزد بانک ملت واریز گردید. (رسید واریز وجه و کپی فاکتور اصلاح شده)

در تاریخ ۷۹/۶/۱۶ صورتحسابی برای خانم منیری به مبلغ ۳۶۰۰۰۰ ریال بابت انجام یک سفارش عروسی ارسال شد. (نسخه دوم با کپی صورتحساب)

---

* این مسأله در فرمهای نمونه ضمیمه انجام شود.

در تاریخ ۷۹/۶/۲۰ نوار صندوق که مربوط به دریافت از مشتریان بابت خدمات انجام شده در دهه دوم شهریور می‌باشد، مبلغ ۶۲۰۰۰۰ ریال را نشان می‌دهد که از این مبلغ ۱۰۰۰۰۰ ریال بابت چاپ کارت ویزیت، مبلغ ۴۰۰۰۰ ریال بابت حمل و نقل اثاثیه و مبلغ ۲۵۰۰۰۰ ریال بابت حقوق نیمه اول شهریور ماه پرداخت شده است و بقیه به حساب جاری شماره............ نزد بانک ملی واریز می‌شود. (نوار صندوق ــ رسید واریز وجه ــ رسیدهای پرداخت)

در تاریخ ۷۹/۶/۲۴ دریافت صورتحسابی به مبلغ ۵۱۲۰۰۰ ریال بابت خرید مواد و ملزومات آرایشی و بهداشتی از فروشگاه تن‌آرا که پس از چانه زدن و دریافت تخفیف چک شماره............ بانک ملت به مبلغ ۵۰۰۰۰۰ ریال برای تسویه حساب در وجه آن فروشگاه صادر می‌شود. (صورتحساب و کپی چک)

در تاریخ ۷۹/۶/۳۱ نوار صندوق دههٔ سوم شهریور مبتنی بر دریافت از مشتریان بابت خدمات ارائه شده به آنان و دریافت طلب و تسویه‌حساب از خانم منیری جمعاً مبلغ ۱۱۲۰۰۰۰ ریال می‌باشد که از این مبلغ اولین قسط وام و نیز مبلغ ۲۵۰۰۰۰ ریال بابت حقوق نیمه دوم شهریور ماه کارکنان پرداخت شده است و بقیه به حساب جاری شماره............ نزد بانک ملی واریز گردید. (نوار صندوق ــ رسیدهای پرداخت وجه و رسیدهای واریز وجه)

مطلوب است:

۱ــ تهیه و تدارک مدارک ثبت اولیه (مدارک داخل پرانتز).

۲ــ ثبت فعالیتهای حسابداری فوق در فرم دفتر روزنامه.

۳ــ انتقال ارقام از روزنامه به حسابهای دفتر کل. (از حساب هزینه کل و حساب بانکها استفاده شود)

۴ــ تهیه صورت سود و زیان به تاریخ ۱۳۷۹/۶/۳۱.

«فرمتها»

سند حسابداری

شماره سند: ....
تاریخ: ۱۳ / /
پیوست: ....

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء/ ریال	بدهکار/ ریال	بستانکار/ ریال
		جمع			

تنظیم کننده .... مسئول امورمالی .... مدیر عامل ....

سند حسابداری

شماره سند: ....
تاریخ: ۱۳ / /
پیوست: ....

شماره روزنامه	شماره معین	شرح	مبلغ جزء/ ریال	بدهکار/ ریال	بستانکار/ ریال
		جمع			

تنظیم کننده .... مسئول امورمالی .... مدیر عامل ....

دفتر روزنامه

بستانکار (ریال)	بدهکار (ریال)		شرح	شمارهٔ دفتر کل	تاریخ: ماه	تاریخ: روز	شمارهٔ ردیف
			منقول از صفحه				
			نقل به صفحه				

دفتر کل

حساب ____________

شماره روزنامه	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	[illegible]	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
			نقل به صفحه				

دفتر کل

حساب ____________

شماره روزنامه	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	[illegible]	باقیمانده
	روز	ماه		ریال	ریال		ریال
			منقول از صفحه				
			نقل به صفحه				

مؤسّسه / شرکت ....

تراز آزمایشی

به تاریخ ....

شماره حساب	عنوان حساب	گردش عملیات		مانده	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار
جمع ـ ریال					

مؤسّسه / شرکت ....

کاربرگ

۱۲/۲۹/ ××۱۳

شماره حساب	عنوان حساب	تراز آزمایشی		تعدیلات		تراز آزمایشی تعدیل شده		اقلام سود و زیان		اقلام ترازنامه	
		بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار	بستانکار

مؤسّسه / شرکت

صورت سود و زیان

برای دورهٔ مالی منتهی به ۱۲/۲۹/ ××۱۳

	ریال	ریال	ریال	ریال

مؤسّسه / شرکت ....

صورت (تغییرات) سرمایه ....

برای دورهٔ مالی منتهی به ۱۲/۲۹/ ××۱۳

	ریال	ریال

مؤسّسه / شرکت ....

ترازنامه

به تاریخ ۱۲/۲۹/ ××۱۳

ارزیابی فعالیت هنرجو در کارگاه حسابداری عملی

نمره	۰	۰/۵	۱	۱/۵	۲

الف ــ ارزیابی کار فردی

۱ــ نظم و انضباط، توانایی، سعی و تلاش در انجام کارها

۲ــ دقت، تمیزی، سرعت و ممارست در کار

۳ــ داشتن مسئولیت در بهتر انجام دادن تکالیف و امور محوله

ب ــ ارزیابی فرد در کار گروهی

۱ــ تقسیم صحیح فعالیت‌ها، رعایت توالی فعالیت با اعضای گروه کاری

۲ــ همکاری، همفکری و تعاون در انجام بهتر امور با اعضای گروه کاری

۳ــ رعایت زمان مقرر برای انجام تکالیف و هماهنگی با اعضای گروه کاری

۴ــ مشاوره با اعضای گروه کاری و ارائه صحیح، کامل و به موقع تکالیف

ج ــ ارزیابی عمومی کار

۱ــ رعایت اصول مربوط به صدور اسناد حسابداری، دفترنویسی و گزارش‌نویسی

۲ــ رعایت ضوابط در شماره و تاریخ‌گذاری اسناد، تکمیل ضمائم، امضای اسناد، جمع زدن صحیح ستون‌ها و مانده‌گیری حساب‌ها

۳ــ کاهش در اشتباهات، قلم‌خوردگی و لاک‌گیری، توجه به جزئیات فعالیت‌ها، نظم و تمیزی در صدور اسناد حسابداری، ثبت دفاتر و ارائه کامل و صحیح گزارش‌ها

ارزیابی فوق مربوط به تمرین شماره(های) ----- است و نمره هنرجو ----- می‌باشد.

محل امضای هنرآموز

تاریخ :

منابع کتاب

۱ــ خدادوست طاهره، مبانی حسابداری، چاپ اول، انتشارات مولوی، تهران، آذرماه ۱۳۵۷.

۲ــ علی مدد مصطفی و نظام‌الدین ملک‌آرایی، اصول حسابداری، جلد اول، چاپ ششم، انتشارات سازمان حسابرسی، تهران، تیرماه ۱۳۷۴.

۳ــ مجتهدزاده ویدا و سیدحسین علوی طبری، اصول حسابداری، جلد اول، چاپ اول، نشر بنفشه، مشهد، ۱۳۷۴.

۴ــ اصول حسابداری (۱) و ضمیمه آن، دکتر حمید حقیقت، دکتر محمدحسن قائمی و عبدالله زارعی‌نژاد، چاپ آموزش و پرورش.

۵ــ حسابداری علمی کاربردی پایه ؛ تألیف سید اسمعیل طاهری ؛ چاپ جهاد دانشگاهی دانشگاه صنعتی امیرکبیر ؛ جلد ۱و ۲ ؛ چاپ جلد ۱، ۱۳۸۶ ؛ چاپ جلد ۲، ۱۳۸۸ .

۶ـ Kohler,s Dictionary for Accountants, Edited by w.w. Cooper & Yuji Ijiri, 6th Edition. Englewood Cliffs, Wg. Prentice Hall, 1983.

۷ـ Meigs, Walter B., and Robert F. Meigs. Accounting, The Basis for Business Decisions, 8th Edition, Mc Graw - Hill, New York, 1990.

۸ـ Weygandt, J.J.D.E.Kieso and W.G.Kell, Accounting Principles, 4th Edition, John Wiley & Sons, New-York, 1997.

۹ـ Paul H.Walgenbach and Norman E.Dittrich and Ernest I.Hanson Principles of Acconting.

